

Istorie

Manual pentru clasa a VII-a

7

coordonator **Adrian Cioroianu**
Doru Dumitrescu, Mirela Popescu, Elvira Rotundu
Carmen Tomescu-Stachie

Grupul
editorial
Corint

Istorie

Manual pentru clasa a VII-a

7

coordonator **Adrian Cioroianu**
Doru Dumitrescu, Mirela Popescu, Elvira Rotundu
Carmen Tomescu-Stachie

Grupul
editorial
Corint

Date despre autori:

ADRIAN CIOROIANU, profesor la Facultatea de Istorie, Universitatea din București, este autorul mai multor volume privind istoria contemporană a României și, totodată, coautor al unui manual pentru clasa a XII-a.

DORU DUMITRESCU, absolvent al Facultății de Istorie a Universității din București, fost inspector general pentru disciplina istorie în MEN, profesor dr. la Colegiul Național „Spiru Haret” din București și cadru didactic asociat al Facultății de Studii Europene din Cluj-Napoca. Autor și coautor de programe, manuale și auxiliare școlare, articole, lucrări și studii de specialitate.

MIRELA POPESCU, profesor de istorie, grad didactic I, la Colegiul Național „Spiru Haret” din București. Metodist, coordonator de practică pedagogică, autor și coautor de auxiliare școlare și numeroase articole, lucrări și studii de specialitate.

ELVIRA ROTUNDU, profesor de istorie, grad didactic I, la Colegiul Național „Costache Negruzzi” din Iași, doctor în Științele Educației, profesor-asociat la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. Metodist, coordonator de practică pedagogică, autor de manuale și auxiliare școlare.

CARMEN TOMESCU-STACHIE, profesor de istorie, grad didactic I, la Colegiul Național „Costache Negruzzi” din Iași. Metodist, coordonator de practică pedagogică, autor de manuale și auxiliare școlare.

Deșteaptă-te, române!

Versuri de Andrei Mureșanu
Muzică de Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertatea și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

<i>Deșteaptă-te, române!</i>	3	Unitatea 3: LUMEA ÎN RĂZBOI	46
Ghid de utilizare a manualului	5	Lecția 1: Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare	47
Competențe generale și specifice	6	Lecția 2: Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939–1945). România și al Doilea Război Mondial. Conferința de Pace	50
Recapitulare inițială	7	Studiu de caz: Noile mijloace de distrugere în masă	53
Unitatea 1: LUMEA LA SFÂRȘTUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX	9	Studiu de caz: Viața pe front și în <i>frontul</i> de acasă	55
Lecția 1: Marile alianțe politico-militare în lume ..	10	Studiu de caz: Holocaustul	57
Lecția 2: Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă ...	13	Evaluare 3	59
Studiu de caz: Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui	16	Unitatea 4: LUMEA POSTBELICĂ	61
Studiu de caz: Viața în tranșee și <i>frontul</i> de acasă..	18	Lecția 1: Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate	62
Studiu de caz: România și Primul Război Mondial	20	Studiu de caz: <i>Declarația universală a drepturilor omului</i>	65
Lecția 3: Tratatul de pace. Noua hartă a Europei	22	Studiu de caz: Protestul tinerei generații.....	67
Evaluare 1	25	Lecția 2: Democrație <i>versus</i> comunism – modele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945–1991)	69
Unitatea 2: PERIOADA INTERBELICĂ: O LUME ÎN SCHIMBARE	27	Lecția 3: Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare	72
Lecția 1: Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura	28	Lecția 4: Lumea contemporană: o lume multipolară – globalizarea. Noua diversitate culturală și revoluția informațională	75
Studiu de caz: Femeia în viața publică	31	Studiu de caz: Noile forme de divertisment – Jocurile și tehnologia. Consecințe	78
Studiu de caz: Cinematograful – artă și industrie	33	Studiu de caz: Terorismul	80
Studiu de caz: Crize economice	35	Studiu de caz: Migrații în lumea contemporană	82
Lecția 2: Cetățean și stat în democrație și în totalitarism	37	Evaluare 4	84
Studiu de caz: Un model democratic – SUA	40	Recapitulare finală	86
Studiu de caz: Comunismul. Nazismul	42	Dicționar	90
Evaluare 2	44	Răspunsuri evaluări	95

GHID DE UTILIZARE A MANUALULUI

MANUALUL CUPRINDE
varianta tipărită și digitală

Simboluri folosite
în varianta digitală

Rezolvă

Privește

Vizionează

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

LECȚIE

- Titlul lecției
- Cronologie
- Textul lecției

Știați că...

Aplicații

Citiți
și răspundeți

Personalități

STUDIU DE CAZ

EVALUARE/PORTOFOLIU

RECAPITULARE

DICTIONAR

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice.
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale.
4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare educației permanente.

COMPETENȚE SPECIFICE

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

- 1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice.
- 1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială.

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

- 2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice.
- 2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice.

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

- 3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice.
- 3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori.

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare educației permanente

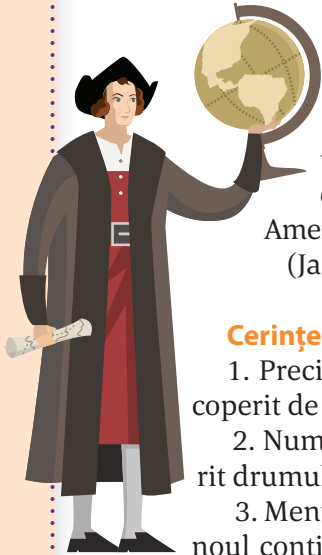
- 4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia.
- 4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența.
- 4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente.

Să ne reamintim:

CĂLĂTORIA SPRE MODERNITATE

I. Secolele al XV-lea – al XVI-lea: **MARILE DESCOPERIRI GEOGRAFICE**

„În 1492, italianul genovez Cristofor Columb [...], pentru a găsi o cale maritimă spre India prin vest, descoperă, fără să știe, un al patrulea continent, pe care câțiva ani mai târziu un alt italian, Amerigo Vespucci, îl identifică [...].”
(Jacques Le Goff, *Europa explicată tinerilor*)

Cerințe:

1. Precizați numele continentului descoperit de Columb.
2. Numiți exploratorul care a descoperit drumul pe mare către India.
3. Menționați trei produse aduse de pe noul continent și care au diversificat alimentația europenilor.

II. Secolele al XVI-lea – al XVII-lea: **UMANISMUL**, un nou mod de gândire și cunoaștere a lumii, având în centrul preocupărilor ființa umană. **RENAȘTEREA** a însemnat redescoperirea moștenirii culturale greco-romane.

Leonardo da Vinci a fost un spirit enciclopedic: inventator și om de știință, arhitect, pictor, sculptor.

Cerințe:

1. Precizați două invenții realizate de Leonardo da Vinci.
2. Menționați o operă de artă care poartă semnătura sa.

Secolul al XVIII-lea – **SECOLUL LUMINILOR**

Iluminismul a fost curentul de gândire care a stat la baza organizării societăților moderne.

Document	Statul în care s-a adoptat	Anul	Importanța	Schimbări politice
Declarația Drepturilor	Anglia	1689	• principiul separației puterilor în stat	Monarhia parlamentară
Declarația de Independență	SUA	1776	• opoziția față de absolutism • libertatea individuală	Republica
Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului	Franța	1789	• egalitatea în fața legii • puterea politică emană de la națiune (cetățeni) • participarea cetățenilor la viața politică	Monarhia constituțională Republica

Secolul al XIX-lea – **SECOLUL NAȚIONALITĂȚILOR**

Caracteristici: răspândirea ideilor Revoluției franceze și a modelului napoleonian în Europa, efort pentru modernizare și aplicarea de reforme, constituirea unor state naționale. Expansiunea europeană s-a manifestat prin cuceriri coloniale, fapt care a condus la rivalitate între marile puteri.

„[...] Anul 1848 a fost numit «primăvara popoarelor», deoarece din Franța și Italia până în Polonia și Țările Române, forțele revoluționare s-au ridicat la luptă contra vechilor regimuri, contra spiritului conservator [...]. Marile idealuri și obiective ale românilor erau [...] independența și autonomia țării,

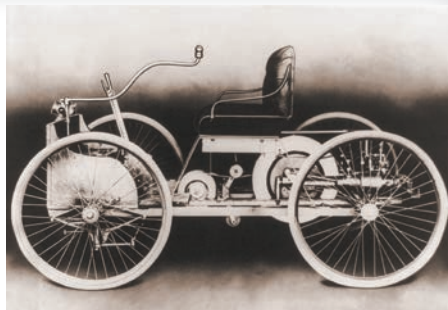
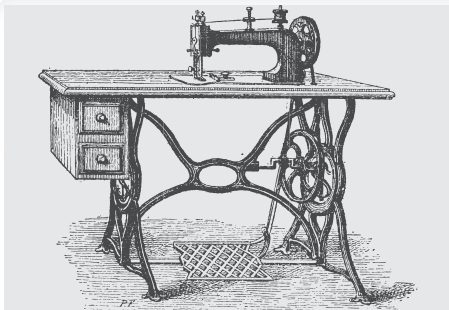
îndepărtarea dominațiilor străine, adoptarea de constituții, eliberarea și împrăștierea țăranilor, emanciparea națională, unirea țărilor române.”

(Ioan-Aurel Pop,
Istoria Românilor pentru elevi)

Cerințe:

1. Precizați, pe baza sursei, un spațiu din vestul Europei, respectiv un obiectiv urmărit în timpul Revoluției de la 1848.
2. Menționați, pe baza sursei, câte un obiectiv de ordin social și național urmărit în timpul Revoluției de la 1848 în spațiul românesc.

RECAPITULARE INIȚIALĂ

Să ne reamintim:

Modernizarea statelor europene s-a datorat realizărilor în plan economic și cultural. La Belle Époque a cuprins sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, o atmosferă de pace, favorabilă dezvoltării științei și artelor. În 1900, națiunile lumii au expus în cadrul Expoziției Universale de la Paris mari invenții în domeniul tehnologiei și electricității, construcțiilor civile și transporturilor, industriei chimice sau textile.

Cerințe:

Recunoașteți în imaginile de mai sus trei invenții care au revoluționat viața oamenilor.

A. „În ultimii 30 de ani (1870–1900), producția și bunăstarea cunoscuseră o adevărată explozie, iar societățile și modul de viață al oamenilor se transformaseră profund. Mulțumită alimentației mai bune și mai accesibile, îmbunătățirilor din igienă și progresului medicinei, europenii trăiau mai mult și mai sănătos.”

(Margaret MacMillan, *Războiul care a pus capăt păcii. Drumul spre 1914*)

B. „Pentru prima oară, oamenii aveau posibilitatea să scape temporar de rutina vieții cotidiene și să se bucure de timpul lor liber. Activitățile montane au devenit populare [...]. Înotul a devenit sport la modă, iar producția de masă a bicicletelor a transformat ciclismul într-o activitate populară.”

(Gordon Kerr, *O scurtă istorie a Europei. De la Carol cel Mare, la Tratatul de la Lisabona*)

C. „Alfred Picard, inginerul care a organizat Expoziția de la Paris, le recomanda vizitatorilor să înceapă turul cu Palatul Învățământului și Educației. [...] În Palat erau expuse programe de învățământ și metode de educație, de la cele aplicate în grădinițe până la cele din universitățile din Franța și

alte state. [...] Erau, de asemenea, standuri speciale pentru educația tehnică și științifică, precum și cursuri serale pentru adulți. [...] La sfârșitul secolului al XIX-lea, educația pentru toți și alfabetizarea au luat avânt.”

(Margaret MacMillan, *Războiul care a pus capăt păcii. Drumul spre 1914*)

Cerințe:

1. Menționați din sursa A, două elemente care au îmbunătățit viața oamenilor.
2. Precizați, pe baza sursei B, două modalități de petrecere a timpului liber.
3. Formulați o opinie referitoare la importanța educației, selectând două informații din sursa C.

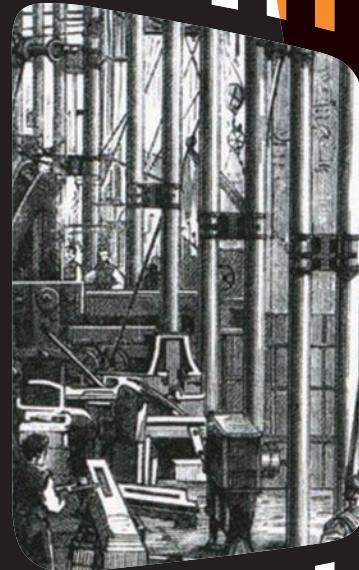
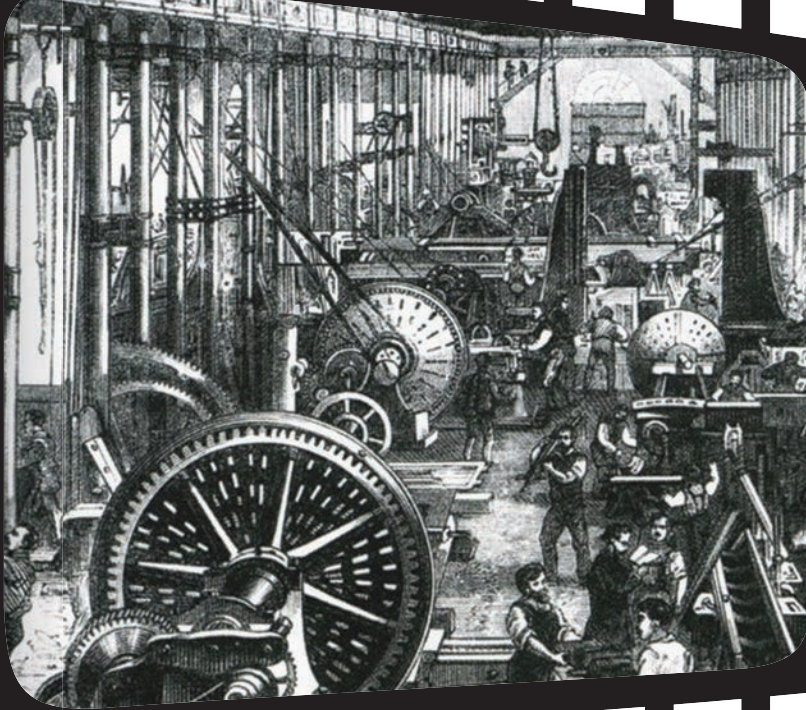

EXPOSITION UNIVERSELLE DE PARIS 1900.

PAVILLON DE LA ROUMANIE

1

UNITATEA 1

LUMEA LA SFÂRȘTUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

Lecția 1 – Marile alianțe politico-militare în lume

Lecția 2 – Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă

STUDII DE CAZ

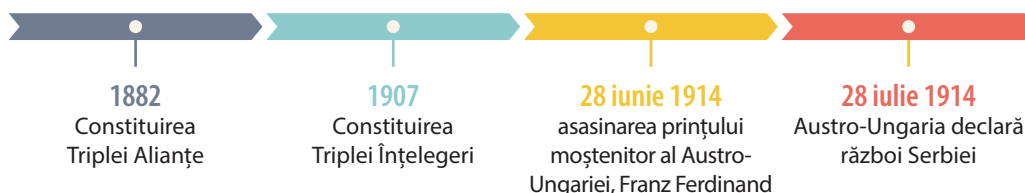
1. Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui
2. Viața în tranșee și *frontul* de acasă
3. România și Primul Război Mondial

Lecția 3 – Tratatul de pace. Noua hartă a Europei

EVALUARE

Semnarea tratatului de pace cu Germania, Versailles, 28 iunie 1919.

Marile alianțe politico-militare în lume

În ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea, Europa este în plină dezvoltare economică. Revoluția industrială și agrară va determina schimbări la nivelul întregii societăți. Pe plan politic, există o preocupare vizibilă pentru adoptarea de constituții. Apare și se extinde **sistemul parlamentar**, iar prin introducerea treptată a **votului universal**, deși numai pentru bărbați, se lărgeste participarea populației la conducerea treburilor publice.

Pe plan extern, ca urmare a intereselor diferite pe care le aveau, marile puteri s-au unit într-un **sistem de alianțe** ce va conduce la sfârșitul secolului la XIX-lea și începutul secolului XX la crearea blocurilor militare. Acestea se vor confrunta în Primul Război Mondial, între anii 1914–1918.

ALIANȚA CELOR TREI ÎMPĂRAȚI Pe baza intereselor comune din acel moment, prima alianță politico-militară se va numi **Alianța Celor Trei Împărați**, deoarece va fi semnată de Alexandru al II-lea, țarul Rusiei, Franz Iosif, împăratul Austro-Ungarei, la care va adera, în final, și Wilhelm I, împăratul Germaniei. Alianța avea un caracter **defensiv** și stabilea ca în caz de atac din partea altui stat puterile semnatare să se înțeleagă pentru a lua o decizie comună. Contradicțiile dintre interesele în Balcani ale Imperiului Țarist și ale Imperiului Austro-Ungar au dus la anularea acestei alianțe.

TRIPLA ALIANȚĂ În aceste condiții, la inițiativa Germaniei a fost încheiată în 1879 o nouă alianță cu Austro-Ungaria. Având tot caracter defensiv, cele două state își acordau sprijin în condițiile unui atac din partea Rusiei. La această înțelegere a aderat și Italia în 1882, nemulțumită de politica colonială a Franței. Ca urmare, noua alianță se va numi **Tripla Alianță** sau **Puterile Centrale**, ținând cont de plasarea geografică pe harta Europei a statelor semnatare.

TRIPLA ÎNȚELEGERE Cea de a doua grupare este cunoscută ca **Tripla Înțelegere** sau **Antanta** și s-a format drept răspuns la inițiativa Puterilor Centrale. Constituită în mai multe etape, alianța urmărea îndeplinirea unor obiective comune, prin care se încerca stoparea intereselor Germaniei și ale Austro-Ungariei în politica europeană și în cea colonială. Un prim tratat este convenția încheiată între Franța și

Antanta cordială, 1904.

CRONOLOGIE

- 1873** Alianța Celor Trei Împărați
- 1879** tratatul dintre Germania și Austro-Ungaria
- 1882** aderarea Italiei la alianța germano-austro-ungară; se formează Tripla Alianță sau Puterile Centrale
- 1892** acordul dintre Franța și Rusia Țaristă
- 1904** Antanta Cordială
- 1907** formarea Triplei Înțelegeri sau Antantei

Imperiul Țarist în 1892. Acesta a fost urmat de acordul semnat în 1904 între Marea Britanie și Franța, numit și **Antanta Cordială**. Ultima etapă a constituirii acestei alianțe a fost semnarea în 1907 a acordului între Marea Britanie și Imperiul Țarist, prin care interesele coloniale ale celor două țări în Asia erau soluționate.

Constituirea acestor **blocuri politico-militare** a avut consecințe pe plan intern, constând în alocarea de fonduri din ce în ce mai mari pentru înzestrarea armatelor și amplificarea înarmării. Pe plan extern, politica acestor alianțe a determinat agravarea situației internaționale, manifestată prin declanșarea unor crize diplomatice și, în final, a primei conflagrații mondiale.

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

A. „Art. 2. Pentru cazul în care o agresiune venind de la o a treia putere ar amenința să compromită pacea europeană, Majestățile Lor (Alexandru al II-lea, țarul Rusiei, Franz Iosif, împăratul Austro-Ungariei, și Wilhelm I, împăratul Germaniei) se angajează reciproc de a se înțelege mai întâi între ele fără a căuta nici a contracta noi alianțe cu scopul de a conveni asupra liniei de conduită de urmat în comun.”

(*Alianța celor Trei Împărați*, 1873)

B. „Art. I Înaltele Părți contractante își promet pace și prietenie și nu vor intra în nicio alianță sau angajament îndreptat împotriva unuia din statele lor. [...]”

Art. V Dacă pacea uneia dintre înaltele părți contractante s-ar întâmpla să fie amenințată în împrejurări prevăzute de articole precedente, Înaltele Părți contractante se vor consulta în timp util asupra măsurilor militare care trebuie luate în vederea unei cooperări eventuale.”

(*Tratatul de alianță dintre Germania, Austro-Ungaria și Italia*, 1882)

Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți din sursa A conducătorii politici semnatori ai tratatului.

2. Selectați din cele două surse câte o informație referitoare la motivul semnării tratatului.

3. Menționați, pe baza surselor A și B, o asemănare între modalitățile de acțiune în cazul în care unul dintre state ar fi fost atacat.

APLICAȚII

Priviți cu atenție harta caricaturizată de mai jos:

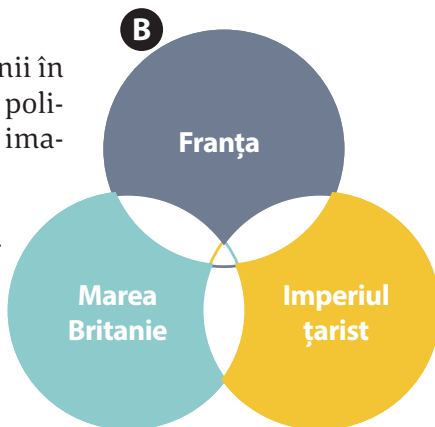
1. Prezentați, pe baza sursei, două cauze ale constituirii uneia dintre alianțele politico-militare.

2. Realizați o reprezentare caricaturală a hărții de astăzi a Europei, în funcție de relațiile actuale dintre state.

1. Completați desenul cu anii în care s-au încheiat acordurile politico-militare între statele din imagine.

2. Realizați un desen asemănător și pentru cealaltă alianță politico-militară.

PERSONALITĂȚI

Otto von Bismarck
(1815–1898)

Om politic german, arhitectul unității Germaniei și arbitru al politicii europene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. A studiat dreptul la Universitățile din Göttingen și Berlin. Și-a început cariera diplomatică la Roma, apoi a fost numit ambasador la Paris. A fost numit prim-ministru al Prusiei în 1862, inițiind Alianța celor Trei Împărați în 1873. A pus bazele Triplei Alianțe, între 1879–1882.

Théophile Delcassé
(1852–1923)

Om politic. Francez de origine modestă. A studiat la Universitatea din Toulouse, devenind deputat în 1889 din partea Partidului Radical. Susținător al politicii coloniale franceze și un adversar constant al Germaniei. În calitate de ministru de Externe (1898–1905), a încheiat Antanta Cordială cu Marea Britanie. A susținut intrarea Italiei în război de partea Antantei.

APLICAȚII

Priviți caricatura și răspundeți la următoarele întrebări:

1. Numiți statele reprezentate de personajele din caricatură.
2. Pornind de la atitudinea personajelor, precizați din perspectiva cărui stat a fost realizată caricatura.

Antanta Cordială – caricatură din epocă.

ȘTIATI CĂ...

- Împăratul Germaniei, Wilhelm al II-lea, și regele Marii Britanii, George al V-lea, erau veri primari, mama celui dintâi și tatăl celui de-al doilea fiind copiii reginei Victoria? Monarhul Marii Britanii, George al V-lea, era văr primar și cu țarul Rusiei, Nicolae al II-lea, mamele lor fiind surori, ca fiice ale regelui Cristian al IX-lea al Danemarcei?
- Statele Unite ale Americii au devenit cea mai mare putere militară a lumii ca urmare a implicării lor, alături de Antanta, în Primul Război Mondial?

Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. CAUZE, PRETEXT ȘI IZBUCNIRE Accentuarea contradicțiilor dintre marile puteri la începutul secolului XX, cursa permanentă a înarmărilor și creșterea efectivelor armatelor țărilor din cele două blocuri militare au adus Europa în pragul izbucnirii unui conflict cum nu mai fusese altul. Se adăugau tensiunile generate de **ideologiile naționaliste** și de interesele pentru **împărțirea sferelor de influență** sau de **rivalitățile economice**.

Regimurile politice diferite, de la cele **militariste** (Germania și Japonia) la cele **autoritare** (Imperiul Țarist) sau la cele **liberal-constituționale** (Franța și Marea Britanie), se pregăteau de război pe toate planurile. Pentru aceasta, au folosit toate căile: de la propaganda oficială, în rândul populației, la atragerea tuturor forțelor politice, de diverse orientări.

Asasinarea moștenitorului Austro-Ungariei, arhiducele Franz Ferdinand, și a soției sale la Sarajevo, pe 28 iunie 1914, de către Gavrilo Princip a fost utilizată ca pretext pentru izbucnirea conflictului. Drept urmare, la numai o lună de la acest incident acordurile dintre cele două alianțe au intrat în funcțiune.

Față de acest război, unele dintre state au rămas neutre, printre ele Italia, Danemarca și România.

EVOLUȚIA ALIANȚELOR Declararea războiului între membrii celor două alianțe va atrage în această conflagrație 28 de state de partea Antantei sau a Puterilor Centrale.

Principalelor state ale Antantei – Marea Britanie, Franța și Imperiul Țarist – li se vor alătura Japonia, în 1914, Italia, în 1915, România, în 1916, și Statele Unite ale Americii, în 1917. Alături de membrii principali ai Puterilor Centrale – Germania și Austro-Ungaria – vor lupta Imperiul Otoman, din anul 1914, și Bulgaria, din 1915.

Implicarea acestor state și a altora în operațiunile militare s-a făcut în funcție de atingerea obiectivelor naționale, de promisiunile principalelor state ale celor două alianțe, dar și din interese proprii.

FRONTURILE DE LUPTĂ În derularea războiului au existat mai multe fronturi. Unele teatre de operațiuni au fost considerate **fronturi principale**, pentru că operațiunile militare s-au desfășurat pe toată perioada

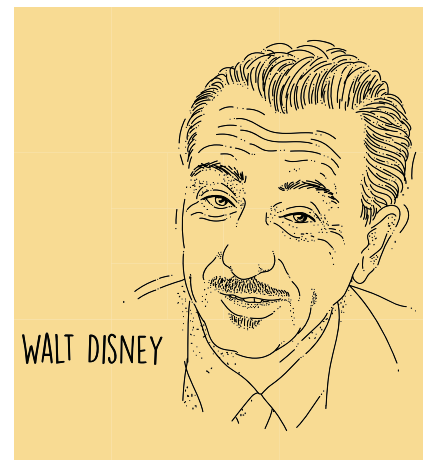
CRONOLOGIE

- 1914** **28 iunie:** asasinarea prințului moștenitor al Austro-Ungariei la Sarajevo
28 iulie: Austro-Ungaria declară război Serbiei
6-10 septembrie: bătălia de pe râul Marna
august: bătălia de la Tannenberg

ȘTIAȚI CĂ...

- Între 1914 și 1918, englezii au trimis spre front două miliarde de scrisori și 114 milioane de pachete?
- Cunoscutul autor de desene animate Walt Disney a fost șofer pe amblanțele americane de pe Frontul de Vest?

- Ca urmare a Primului Război Mondial s-au dezintegrat patru imperii: Țarist, Otoman, German și Austro-Ungar?

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

A. „Strategia lui Schlieffen viza o primă orientare a trupelor germane spre vest pentru distrugerea inițială a unui prim adversar, Franța, pentru ca apoi trupele să fie deplasate rapid spre est, unde trebuia să aibă loc confruntarea finală cu celălalt adversar, respectiv, Rusia țaristă [...]. Schlieffen prevedea că în a douăzeci și doua zi de la decretarea mobilizării, aplicând întocmai planul său, armata franceză trebuia să fie încercuită și să capituleze.”

(Planul Schlieffen din 1914 în Mica enciclopedie a Marelui Război)

B. „Chiar folosind efective limitate, scopul nostru poate fi atins în realitate. În spatele sectorului francez al frontului de Vest există obiective care sunt accesibile și pentru care comandamentul francez trebuie să lupte până la ultimul om. Dacă acționează astfel, trupele franceze vor fi epuizate de pierderile sângeroase, căci le va fi imposibil să evite bătălia, chiar dacă noi atingem obiectivele sau nu.”

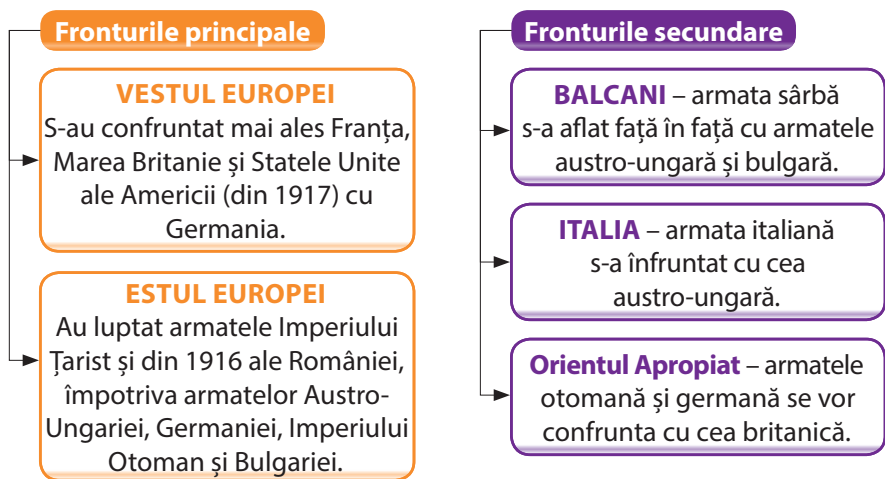
(Strategia germană pe frontul de apus în 1916, în Culegere de surse istorice. Lumea modernă)

Răspundeți la următoarele cerințe:

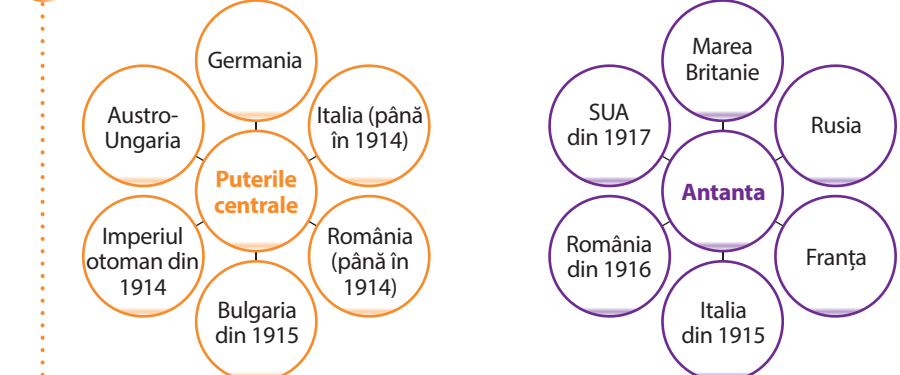
1. Numiți din sursa A statele ce urmau să fie atacate de Germania.
2. Selectați din sursa B o informație referitoare la situația armatelor franceze în 1916.
3. Menționați pe baza surselor A și B o asemănare referitoare la obiectivele armatei germane.

războiului și au avut loc între statele conducătoare ale celor două alianțe. Altele au fost numite **fronturi secundare**, deoarece au fost deschise pentru o perioadă mai scurtă de timp, prin eliminarea din război, relativ repede, a unuia dintre combatanți, dar și ca urmare a intrării în conflict a unor forțe militare mai mici. Confruntările pe aceste fronturi s-au desfășurat fie sub forma **războiului ofensiv** (bătăliile de la Marna și Tannenberg din 1914), fie sub forma **războiului de poziție**, desfășurat în tranșee (confruntările din Champagne din 1915), fie ca **război de uzură** (bătălia de la Verdun, din 1916).

Folosirea de arme noi (tancurile, aviația, gazele toxice, mitralierele și tunurile de mare calibru) și noile tactici militare au caracterizat noul tip de conflict purtat între 1914–1918.

APLICAȚII

1. Menționați pe baza diagramelor statele care se regăsesc în ambele alianțe.
2. Căutați informații în alte surse istorice despre cauzele pentru care componența alianțelor se modifică pe parcursul războiului și completați într-un tabel precum cel de mai jos:

STATUL	CAUZA

Fronturile din Europa în Primul Război Mondial.

Priviți cu atenție harta de mai sus. Folosind informațiile oferite atât de hartă, cât și de lecție, formulați două argumente pentru victoria Antantei în Primul Război Mondial.

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

„Operațiunile de mare amploare din iulie au intrat în istoria războiului sub denumirea de «a doua bătălie de pe Marna» [...] După o înaintare de cinci kilometri pe Marna germanii au fost opriți. [...] La 18 iulie 1918 contraofensiva pregătită de Foch a început printr-o puternică lovitură [...] dată de infanterie și numeroase tancuri. [...] Acesta este momentul în care tancurile obțin primul lor mare succes la Villiers-Cotterêts. [...] Succesul aliaților din iulie și lunile care au urmat a fost înlesnit de următoarele împrejurări: prezența americanilor în Franța [...], rezistența de care s-au ciocnit pe pământul Rusiei Sovietice i-a determinat pe germani să mențină 50 de divizii [...] ceea ce a provocat concentrarea unor efective insuficiente pe frontul occidental.”

(Mircea N. Popa, *Primul Război Mondial, 1914–1918*)

1. Menționați, pe baza sursei, o cauză a victoriei franceze în iulie 1918.

2. Selectați din sursa dată două cauze ale înfrângerii Germaniei în anul 1918.

PERSONALITĂȚI

Ferdinand Foch

(1851–1929)

A urmat cursurile Școlii Politehnice din Paris și Școala Superioară de Război. A coordonat operațiunile militare care au adus a doua victorie pe râul Marna. Comandant suprem al forțelor aliate pe Frontul de Vest în 1918. A condus ceremonia de semnare a armistițiului de către Germania la Rethondes, 11 noiembrie 1918.

REVOLUȚIA INDUSTRIALĂ ȘI RĂZBOIUL. NOUL ARMAMENT ȘI VICTIMELE LUI

Se consideră că sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX constituie debutul celei de a doua **revoluții industriale**. Caracteristica principală a acestei etape noi constă în **intensificarea cercetărilor științifice**, a **progreselor tehnologice** și a extinderii acestora într-un timp foarte scurt. Descoperiri precum telefonul, motorul cu combustie internă sau energia electrică devin tot mai răspândite. Pe de altă parte, schimbările din transporturile feroviare și maritime determină modificări ale transportului mărfurilor și persoanelor.

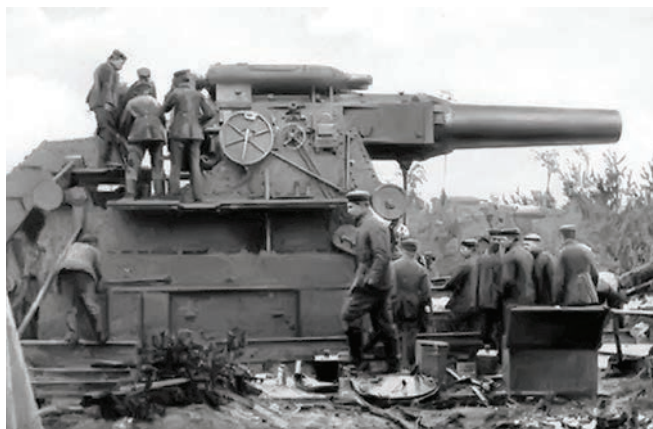
Confruntările între marile puteri și crearea blocurilor militare au îndreptat multe progrese tehnologice din domeniul metalurgiei și al industriei producătoare de mașini spre **producerea de armament**, conducând la ceea ce s-a numit „curșa înarmărilor”. State cu o industrie dezvoltată la începutul secolului XX, ca Marea Britanie, Germania și Franța, s-au întrecut în producerea și perfecționarea vapoarelor de mari dimensiuni în scopuri militare (cuirsate) și a submarinelor, în apariția tancurilor, ca nou tip de armă de luptă, în modificarea scopului inițial al avioanelor, și care devin **mijloace de distrugere**. În uzinele metalurgice Krupp s-au produs tunuri de dimensiuni impresionante, care foloseau obuze cu o greutate de câteva sute de kilograme.

Progresele din domeniul fizicii și al chimiei au făcut posibilă producerea de îngrășăminte pentru agricultură, dar și a gazelor toxice, ca arme de distrugere în masă, și a măștilor de gaze.

Noul armament proiectat pentru o victorie rapidă a produs pe parcursul celor cinci ani de război un număr impresionant de victime și costuri uriașe, întreaga economie fiind mobilizată pentru război.

A. Citiți cu atenție sursa istorică de mai jos:

„Următorul asediu a fost la Namur [...]. Față de Liège, artileria de asediu a luat parte la atac doar dintr-o latură a orașului. Au fost aduse 10 tunuri de asalt: două de 42 cm și opt de 30,5 cm. [...] Namur a fost capturat după cinci zile de bombardament [...] în care tunurile de 21 cm calibru au tras în total 6 763 salve, în timp ce tunurile de 42 cm au tras doar 126 și au cucerit trei din cele șase forturi.” (42 cm „Big Bertha” și artileria germană de asediu în Primul Război Mondial)

„Big Bertha” – „Grăsana Bertha”, tunul de asalt german.

Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Exprimați-vă opinia referitoare la importanța tunurilor în luptele din Primul Război Mondial.
2. Realizați un poster în care să prezentați informații suplimentare despre rolul artileriei și al tancurilor în bătăliile de pe Frontul de Vest.

B. Analizați datele din tabelul de mai jos:

Țara	Total forțe mobilizate	Total Victime (morți, răniți, dispăruți)
Rusia	12 mil.	9 150 mii
Marea Britanie	8 900 mii	3 190 mii
Franța	8 410 mii	6 180 mii
Germania	11 mil.	7 142 mii
Austro-Ungaria	7 800 mii	7 mil.

(Mica enciclopedie a Marelui Război)

1. Menționați pe baza datelor din sursa de mai sus statele membre ale celor două alianțe, precizând și totalul soldaților mobilizați de fiecare dintre acestea.
2. Numiți țara din fiecare alianță care a avut cele mai mari pierderi și formulați două argumente pentru opțiunea făcută, utilizând informații și din alte surse.

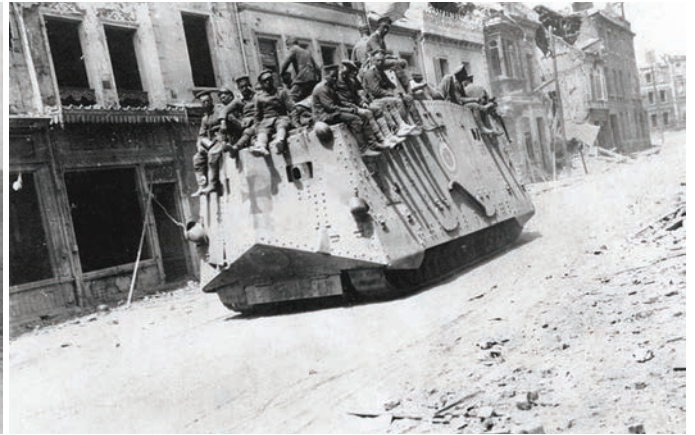
C. Citiți cu atenție sursa istorică de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe:

„Primele tancuri au fost de două tipuri. Tancurile «bărbat» aveau un tun de 57 mm (cu obuze de aproape 3 kg), [...] iar tancul femelă avea doar mitralieră. Ambele tipuri de tancuri erau încete, se defectau adeseori și aveau nevoie de echipaje mari pentru a fi operate. [...] Treizeci și șase de

Trupe americane spre linia de luptă, pădurea Argonne, Franța, 26 septembrie 1918.

Tanc german în localitatea Roye, Franța, 21 martie 1918.

tancuri au fost aruncate în luptă în cadrul unui asalt. [...] Doar jumătate au avut parte de acțiune, restul defectându-se. Apariția tancurilor a semănat panică în liniile germane. [...] Tancurile nu au fost o armă decisivă pe Somme.”

(Mari bătălii. Conflicte decisive care au marcat istoria)

1. Menționați, pe baza textului, o cauză a lipsei de eficiență a tancurilor.

2. Pornind de la sursele istorice referitoare la artilerie și tancuri, menționați o asemănare și o deosebire în ceea ce privește rolul lor pentru operațiunile militare din Primul Război Mondial.

D. Citiți cu atenție sursa de mai jos și răspundeți la următoarea cerință:

„Având aproape 150 de submarine în ianuarie 1917, Germania a decretat «războiul submarin fără restricții», scufundând 25% din navele care părăseau porturile britanice, forțându-i pe Aliați să utilizeze intens convoaiele de nave și să instaleze bariere de mine din Scoția până în Norvegia, în Canalul Mânecii, de-a lungul coastelor olandeze, daneze și norvegiene, inclusiv plase dotate cu mine. După

intrarea SUA în război, la 6 aprilie 1917, flota americană de război și navele comerciale foarte bine înarmate, inclusiv cu mine, au contribuit la reducerea elanului și succeselor submarinelor germane.”

(Andrei Pogăciaș, Războiul submarin la începutul Primului Război Mondial)

Folosind informații și din alte surse, formulați o opinie referitoare la rolul submarinelor în războiul naval.

Submarinul german UC-1, folosit în timpul Primului Război Mondial.

Avion de luptă britanic din Primul Război Mondial.

CRONOLOGIE

- 1891** prima centrală electrică este pusă în funcțiune la Londra
- 1900** se construiește primul zeppelin
- 1907** prima mașină electrică de spălat
- 1913** utilizarea razelor X în medicină

ȘTIAȚI CĂ...

- În timpul Primului Război Mondial, germanii au utilizat circa 68 mii de tone de gaz, iar britanicii și francezii 51 de mii de tone? Au fost gazați 120 mii de soldați din ambele tabere, au decedat 191 198 dintre ei?
- Numărul civililor morți în Primul Război Mondial a fost de 13 milioane?

VIATA ÎN TRANȘEE ȘI FRONTUL DE ACASĂ

După primul an de lupte, „războiul fulger” a fost înlocuit, pe toate fronturile, cu unul de poziții. **Viata în tranșee** era foarte grea. Bombardamentele părții adverse și vremea rea prăbușeau terasamentele șanțurilor și colibe de bârne. Un alt pericol îl reprezenta **răspândirea gazelor paralizante** sau asfixiante, de către unii dintre combatanți, chiar dacă erau interzise de legile internaționale.

În perioadele de liniște cei din tranșee își petreceau timpul în diverse moduri. Sanitarii și medicii îi îngrijeau pe răniți, în situația în care nu necesitau spitalizare. Unii participau la întreceri sportive organizate între camarazi, în timp ce alții scriau romane sau poezii, cele mai multe triste, ori jucau cărți în timp ce consumau băuturi alcoolice. Uneori, frecventau micile cârciumioare din apropierea tranșeelelor, în care își petreceau timpul bând și povestind. Aproape toți, cuprinși de dorul de acasă, scriau celor dragi, astfel încât în timpul acestei conflagrații s-au trimis de pe front milioane de epistole. Însă, toate erau sever cenzurate, așa încât calvarul războiului să nu ajungă la cei de acasă. Puțini soldați țineau jurnale în care descriau suferințele zilnice din tranșee. Publicate după război, acestea au arătat adevărata realitate a primei conflagrații mondiale.

Hrana proastă, chiar dacă era suficientă, traumele confruntărilor, umezeala, animalele din tranșee și paraziții datorati lipsei de igienă, toate acestea produceau numeroase **boli fizice și psihice**, aducând deseori decesul. Ca urmare, soldații doreau uneori să se îmbolnăvească ori să fie răniți pentru a putea părăsi tranșeele, măcar pentru o vreme. Cei care nu mai rezistau, mai ales dacă luptau pentru o cauză pe care nu o acceptau, alegeau să dezerteze. Deși știau ca dacă erau prinși își riscau viața în fața tribunalelor militare, preferau să se expună acestui pericol, pentru a trăi restul războiului în lagărele de prizonieri, mai degrabă decât în tranșee.

În lipsa bărbaților, pe „**frontul de acasă**” au rămas **femeile**, care în anii confruntărilor militare au demonstrat că pot suplini cu succes treburile de care, până atunci, se ocupau cei de pe front. Astfel, femeile și-au condus propriile gospodării și afaceri ori au administrat întreprinderi și societăți, au organizat spitale și cantine și i-au înlocuit pe bărbați în uzinele și fabricile care produceau materiale pentru

război. Cea mai amplă activitate a fost aceea de a îngriji, în calitate de **infirmiere**, pe cei răniți sau mutilați în lupte. Pe toată perioada războiului, femeile au participat direct, fie pe câmpul de luptă, fie în **spatele frontului**.

La finalul Primului Război Mondial, activitatea lor pe „frontul de acasă” a dovedit că pot fi egale cu bărbații, accentuând lupta pentru emancipare și pentru obținerea drepturilor civile pentru femei.

A. Priviți cu atenție imaginea de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Menționați două activități efectuate de femeile din Franța în anii războiului.
2. Formulați un argument pentru realizarea unui astfel de afiș în anii Marelui Război.

Afiș francez din perioada Primului Război Mondial.

Soldați canadieni pe Frontul de Vest.

B. Priviți cu atenție imaginea de mai sus. Imaginați-vă că sunteți unul dintre cei trei soldați din fotografie. Scrieți pe caiet un scurt dialog, în șase rânduri, între voi și ceilalți doi camarazi.

Citiți cu atenție sursele de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe:

C. „Participant la apriga bătălie din localitatea Passchendaele, militarul britanic Ulick Burke descrie astfel viața în tranșeele engleze: «Poate nu vă imaginați cum arată un om care stătuse în tranșeele acelea o săptămână, unde nu avea cum să se spele. Primeam ceai într-o cutie de tablă, în care fusese benzină la început [...]. Poți să-ți imaginezi agonia unui camarad care stătea vreme de douăzeci și patru de ore îngropat în noroi până la brâu, încercând cu două cutii de conserve să ia apă dintr-o gaură de obuz [...]. Și trebuia să stea acolo zi și noapte timp de aproape o săptămână».”

(Constantin I. Stan,
Viața în tranșee în anii Primului Război Mondial)

D. „Astăzi am văzut pentru prima dată ce înseamnă viața într-un adăpost subteran. Adăposturile erau mici, reci și pline de șobolani. Este inutil să spun că un militar care părăsește Anglia, pentru a ajunge pe câmpul de lup-

tă, doarme îmbrăcat până în momentul în care ajunge din nou în Anglia. Ne-am scos ghetetele, eram trei în adăpost, ne-am întins și ne-am învelit cu mantaua și cu pelevina impermeabilă și am spus glume așa cum am putut.”

(Soldatul Donald Fraser, membru al Grupului Expediționar Canadian, *Jurnal, 1915–1916*)

1. Menționați o asemănare și două deosebiri între descrierile celor doi soldați despre viața din tranșee.

2. Organizați în echipe și plecând de la sursele de mai sus și de la textul lecției, realizați un poster în care să prezentați fie viața din tranșee a soldaților, fie eforturile celor din „frontul de acasă”, pentru susținerea efortului de război.

ȘTIȚI CĂ...

- Aproximativ două milioane de marinari și aviatori au murit din cauza subnutriției, a bolilor și a altor cauze decât confruntările militare directe?
- O pătrime din forța de muncă din Franța în 1918 era reprezentată de femei?
- Scriitorul german Ernst Jünger și-a scris romanul *În fur-tuni de oțel* pe baza notițelor zilnice din cei patru ani petrecuți în tranșee?

ROMÂNIA ȘI PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

În fața expansiunii țariste România încheia, în anul 1883, un tratat secret de alianță cu Puterile Centrale. Având la bază clauza de „**casus foederis**”, tratatul nu fusese ratificat de Parlament de teama opiniei publice, care ar fi condamnat o astfel de alianță cu un imperiu care avea în componența sa mulți români. România se declara **neutră**, în urma Consiliului de Coroană de la Sinaia din august 1914. Față de acest statut, marile puteri, din ambele tabere, au făcut promisiuni însoțite de presiuni, pentru alăturarea României la una dintre tabere. Greutățile de pe front în fața ofensivei Puterilor Centrale au determinat Antanta să transmită un **ultimatum** României. Deși armata română nu era pregătită suficient pentru luptă, iar situația de pe front era nefavorabilă, România a semnat în august 1916 tratatul de alianță, însoțit de o convenție militară cu Antanta pentru intrarea în război.

Victoriile tactice ale armatei române din Transil-

Ofertele combatanților în 1915 pentru intrarea României în război.

vania la începutul implicării în conflict au fost întrerupte de intrarea în regiune a unor trupe austro-ungare și germane de elită. Pe parcursul ultimelor luni ale anului 1916, armata română a suportat înfrângeri grele, culminând cu ocuparea a trei sferturi din țară și a capitalei. În aceste condiții, autoritățile statului în frunte cu familia regală s-au retras la Iași. În iarna anului 1916 – primăvara anului 1917 armata română a fost reorganizată și instruită. Un sprijin substanțial l-a jucat Misiunea Militară Franceză, condusă de generalul Henri Berthelot. Eroismul și competența armatei române se vor dovedi în campania din vara anului 1917. Victoriile de la **Mărăști, Mărășești și Oituz** au oprit ofensiva Puterilor Centrale, al căror țel era scoaterea din război a României. Izbucnirea revoluției burghezo-democratice ruse și agravarea ei prin lovitura de stat bolșevică din octombrie 1917 au oprit ofensiva românească. Ieșirea Rusiei sovietice din război și încheierea păcii de la Brest-Litovsk din martie 1918 au

PERSONALITĂȚI

Maria (1875–1938)

Regină a României (1914–1927), nepoată a Reginei Victoria a Marii Britanii, s-a căsătorit în 1892 cu viitorul rege Ferdinand I. S-a atașat foarte repede de cauza poporului român, remarcându-se prin curaj și devotament în timpul Primului Război Mondial, acționând pentru intrarea în război alături de Antanta. Pe frontul din Moldova a fost alături de răniți. A susținut realizarea României Mari la Conferința de Pace de la Paris, 1919–1920.

CRONOLOGIE

- 1914** **3 august:** Consiliul de coroană hotărăște neutralitatea României
- 1916** **17 august:** Convenția militară și politică de alianță cu Antanta
- 15 august:** intrarea României în Primul Război Mondial
- 6 decembrie:** ocuparea Bucureștiului
- 1917** **iulie-august:** bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz
- 1918** **7 mai:** pacea separată de la București între România și Puterile Centrale
- 10 spre 11 noiembrie:** armata română reîncepe ostilitățile împotriva Puterilor Centrale

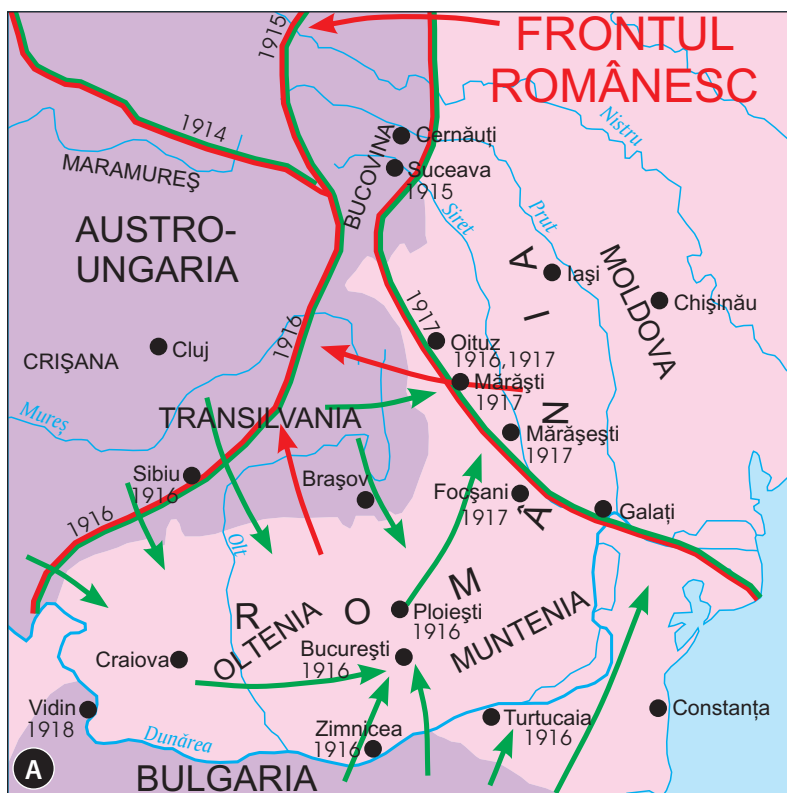
Trupe române trecând Carpații, august 1916.

ȘTIAȚI CĂ...

- Peste 250 000 de civili români au murit din cauza războiului și a tifosului?
- Circa 50 000 de transilvăneni au murit în 1914–1918, luptând în armata austro-ungară?
- Regina Maria a fost numită „mama răniților”, „regina soldat”, „ingerul păzitor al României”?

■ Înaintarea maximă a Antantei
 ■ Înaintarea maximă a Puterilor Centrale

Alexandru Averescu (1859–1938), mareșal. S-a remarcat la conducerea Armatei a II-a române în bătăliile de la Mărăști și Oituz din 1917.

forțat guvernul român să încheie **armistițiul cu Tripla Alianță**. A urmat impunerea unei păci separate, semnată la București, în mai 1918. Refuzul regelui de a ratifica pacea a făcut posibilă reînceperea ostilităților cu Puterile Centrale, în urma ofensivei Antantei pe toate fronturile, în vara și toamna anului 1918.

Sfârșitul Primului Război Mondial și **destrămarea imperiilor** din jur au făcut posibile adunările plebiscitare prin care Basarabia, Bucovina și Transilvania se uneau cu România. Astfel, s-a finalizat procesul de constituire a **statului național unitar**.

Menționați pe baza sursei A statele care au desfășurat operațiuni militare pe teritoriul României.

Citiți cu atenție sursele de mai jos și răspundeți la următoarele întrebări:

B. „Inamicul fuge peste tot [...] Simpla amenințare cu întoarcerea Regimentului 17, pe la sud, a făcut pe dușman să se retragă chiar în cursul nopții. [...] Am trecut apoi spre Mărăști, străbătând câmpul de luptă. Un adevărat labirint de șanțuri și rețele de sârmă dușmane. Nici nu-mi vine a crede că o așa formidabil întărită poziție a putut fi părăsită de dușman. [...] Seara, primesc ordinul

de la Marele Cartier General că se suspendă operațiunile ofensivei, din cauză că trupele ruse din Bucovina au făcut defectiuni.”

(Mareșal Alexandru Averescu, *Notițe zilnice din război*)

C. „Constantin Christescu reușise să astupe la timp golurile lăsate de ruși și să reconstituie, chiar sub cea mai mare presiune a dușmanului, o nouă linie română, care să înlocuiască linia spulberată a rușilor. Mulțumită măsurilor sale și eroismului celor două divizii, 5 și 9, care au dus tot greul primelor zile de bătălie, pericolul fusese deocamdată înlăturat. Criza tactică a bătăliei de la Mărășești trecuse. Este meritul de necontestat al generalului Christescu.”

(Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, 1916–1919)

1. Menționați, din sursa B, o informație referitoare la bătălia de la Mărăști.
2. Selectați, din sursa C, o caracteristică a bătăliei de la Mărășești.
3. Menționați o asemănare referitoare la o caracteristică a colaborării armatei române cu armata rusă pe frontul din Moldova.

Tratatul de pace. Noua hartă a Europei

În a doua parte a anului 1918, **resursele logistice și umane** ale Antantei și coordonarea mai bună a forțelor militare de pe toate fronturile de luptă dau rezultate. Rând pe rând, țările membre ale Puterilor Centrale capitulează. Mai întâi, Bulgaria pe 29 septembrie 1918, apoi Turcia pe 30 octombrie 1918 și, în final, Austro-Ungaria pe 3 noiembrie, urmată de Germania pe 11 noiembrie 1918.

Tabloul **pierderilor umane** în această mare tragedie este de neînchipuit. În mai puțin de patru ani și jumătate de conflicte au murit 10 milioane de soldați, cărora li se adaugă mutilații, dispăruții și victimele colaterale, care sunt civilii. **Pagubele materiale** au fost atât de mari, încât au dus la creșterea datoriilor de război ale țărilor participante.

Titluri din ziare și articole anunțând semnarea Tratatului de Pace de la Versailles. Între acestea: declarații din partea președintelui american W. Wilson, a regelui George al V-lea al Marii Britanii și a primului ministru francez, G. Clemenceau.

CRONOLOGIE

- 1919** **18 ianuarie:** începe Conferința de Pace la Paris
28 iunie: semnarea la Versailles a tratatului cu Germania
10 septembrie: semnarea la Saint-Germain a tratatului cu Austria
 27 noiembrie: semnarea la Neuilly-sur-Seine a tratatului cu Bulgaria
- 1920** **4 iunie:** semnarea la Trianon a tratatului cu Ungaria
10 august: semnarea la Sèvres a tratatului cu Imperiul Otoman

TRATATELE DE PACE La **Conferința de Pace**, desfășurată la Paris, între 1919–1920, au participat 27 de state. Aici s-a discutat despre răspunderea celor care au declanșat conflagrația și au fost dezbătute **problemele politico-teritoriale**, generate de destrămarea celor patru mari imperii. **Chestiunile economico-financiare** au constituit un alt punct al dezbaterilor. Scopul principal al conferinței a fost **semnarea tratatelor de pace** dintre învingători și învinși. Deciziile puterilor victorioase s-au luat de către „Consiliul celor Zece”, format din șefii de stat, de guvern și de ministrii de Externe ai SUA, Franței, Marii Britanii, Italiei și Japoniei. Hotărârile finale au fost adoptate de „Consiliul celor 4”, format doar din șefii de stat și de guvern ai Puterilor Aliate și Asociate, Japonia fiind interesată doar de problemele din Extremul Orient. Tratatul de pace au fost semnate după discuții și controverse, în funcție de fiecare stat cu putere de decizie în cadrul Conferinței. Puterile învingătoare au urmărit atingerea scopurilor pe care și le fixaseră față de cei învinși, iar statele mici au urmărit să obțină revendicări concrete. Țările învinse au încercat să limiteze, pe cât posibil, pierderile.

NOUA HARTĂ A EUROPEI Prin hotărârile Conferinței de Pace, harta Europei a fost modificată. Deciziile au dus la **dispariția unor state**, la apariția unor **state noi**, în centrul, sud-estul și sudul Europei, la **modificarea granițelor** unor țări. Războiul și Conferința de Pace au impus o nouă ierarhie a marilor puteri. Ca urmare, Statele Unite ale Americii au devenit prima putere mondială. Altă consecință a fost apariția **Ligiilor Națiunilor**, organizație cu scopul declarat de a menține pacea mondială. În aceeași perioadă, impunerea unei noi ideologii de către Partidul

Bolșevic a dus la crearea unui nou stat, Rusia Sovietică.

Deciziile înaltului for al marilor puteri au avut drept sarcină crearea unei **noi ordini internaționale**, al cărei scop era de a împiedica izbucnirea unui alt „Mare Război”. Peste numai două decenii, al Doilea Război Mondial cuprindea, din nou, întreaga lume, demonstrând falimentul hotărârilor Conferinței de Pace de la Paris.

ȘTIAȚI CĂ...

- Deși au propus formarea Ligii Națiunilor, SUA au refuzat să facă parte din această instituție internațională?
- Statele învinse în Primul Război Mondial nu au fost invitate la negocierile ce au precedat semnarea tratatelor de pace?
- Regina Maria a contribuit la semnarea păcii avantajoase pentru România în 1919, în urma unei vizite de succes în Franța, unde a fost primită de prim-ministrul Clemenceau cu garda de onoare, iar președintele Poincaré i-a conferit Legiunea de Onoare?

APLICAȚII

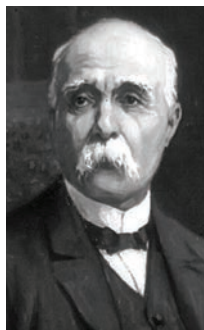
Priviți cu atenție harta. Folosind informațiile oferite de aceasta, completați un tabel similar celui de mai jos cu statele nou apărute și cu cele care își reîntregesc granițele la sfârșitul Primului Război Mondial.

Imperiul	State constituite la sfârșitul Primului Război Mondial	State care își reîntregesc granițele
Germania		
Austro-Ungaria		
Imperiul Țarist		
Imperiul Otoman		

— Hotarele monarhiei austro-ungare în 1914
 — Frontierele noilor state (tratatele din 1919 și 1920)
  Teritorii supuse plebiscitului
  Teritorii atribuite Italiei
 ● Oraș liber

Noile frontiere din Europa Centrală (1919–1921).

Georges Clemenceau

(1841–1929)

A studiat medicina la Nantes și Paris, fiind un susținător al învățământului obligatoriu și laic. În 1917 a devenit din nou prim-ministru, funcție care i-a atras porecla de *Tigrul* datorită forței cu care și-a susținut ideile politice și energiei cu care a guvernat în anii războiului, în ciuda vârstei înaintate. Ca președinte al Conferinței de Pace de la Paris, din 1919–1920, a militat pentru garantarea securității Franței și pentru aplicarea unor sancțiuni aspre împotriva Germaniei.

Woodrow Wilson

(1856–1924)

A practicat avocatura în Atlanta, obținând și titlul de doctor în filosofie. După o carieră didactică la Universitatea din Princeton, a fost ales președinte al SUA în 1913, cu sprijinul Partidului Democrat. În 1914, la izbucnirea războiului era adeptul unei „neutralități depline”, dar în 1917 a acceptat intrarea SUA în conflict ca putere asociată și nu aliată. A primit premiul Nobel pentru Pace în 1920.

„Semnarea Păcii în Sala Oglinzilor” – *Tratatul de la Versailles*, 28 iunie 1919.

1. Formulați o opinie referitoare la atmosfera din Sala Oglinzilor de la Versailles, în momentul semnării tratatului dintre învingători și Germania.
2. Ținând cont de informațiile din lecție, identificați două personalități în imaginea de mai sus.

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

Citiți sursele de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe:

A. „Global, pacea de la Versailles nemulțumește pe cele două principale puteri interesate: Franța, care, în ciuda avantajelor obținute, consideră garanțiile de securitate insuficiente, și care le poartă pică aliaților săi pentru că nu au susținut-o în tentativa politică renană. Germania, mai ales, ai cărei populație și conducători denunță nedreptatea căreia i-a căzut victimă țara lor și respinge cu hotărâre clauzele morale și politice ale tratatului, ca și cele care modifică frontierele orientale ale fostului Reich. [...]”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. 4)

B. „Formulate încă din ianuarie 1918, într-un mesaj adresat Congresului Statelor Unite (care enumeră cele «14 puncte» faimoase pe care va trebui să se sprijine viitoarea pace), tezele lui Wilson afirmă într-un mod cu totul nou dreptul popoarelor la autodeterminare și preconizează abandonarea diplomației secrete, libertatea mărilor, dezarmarea, «garanțiile mutuale de independență politică și integritate teritorială», toate acestea în cadrul unei «Ligi a Națiunilor». Dincolo de intențiile generoase ale acestui program [...] se vede din partea lui Wilson o dorință reală de a evita fricțiunile viitoare, limitând la maxim frustrările celor învinși.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. 4)

1. Menționați, pe baza sursei A, câte o cauză a nemulțumirilor Franței și Germaniei, în urma încheierii păcii de la Versailles.
2. Menționați, pe baza sursei B, două principii care aveau să stea la baza încheierii tratatelor de pace.

I. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

- O trăsătură definitorie a relațiilor internaționale de la sfârșitul secolului al XIX-lea a fost:
  - adoptarea de constituții
  - apariția revoluției industriale
  - extinderea sistemului parlamentar
  - formarea alianțelor politico-militare

5 puncte

2. Alianța Celor Trei Împărați a avut un caracter:

- asociativ
- defensiv
- ofensiv
- pacifist

5 puncte

II. Ordonăți cronologic următoarele fapte și evenimente istorice:

- aderarea Italiei la Tripla Alianță; b) aderarea Italiei la Antanta; c) România își declară neutralitatea față de intrarea în Primul Război Mondial; d) asasinarea prințului moștenitor al Austro-Ungariei

5 puncte

III. Se dă harta mută a Europei. Folosind două culori, hașurați pe o copie a hărții de mai jos statele membre ale celor două alianțe politico-militare, care s-au confruntat în Primul Război Mondial.

Câte 5 puncte pentru hașurarea completă pe hartă a fiecăreia dintre cele două alianțe.

5 puncte x 2 = 10 puncte

IV. Citiți cu atenție sursa de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe:

„Deosebit de energici în formularea unor revendicări erau francezii. Ei cereau: Alsacia și Lorena; unele foste colonii germane, mari despăgubiri [...] Englezii, care-și atinseseră cele mai multe dintre obiective încă din anii războiului, se gândeau la viitorul comerțului cu Germania și suspectau Franța [...] de intenții hegemoniale [...] Italia formula [...] «anexarea tuturor teritoriilor care sunt în interiorul frontierelor noastre». [...] [Președintele] Wilson [...] s-a declarat «împotriva a tot ce ar da unei mari puteri europene, oricare ar fi ea, posibilitatea de a pune piciorul în Balcani».”

(Mircea N. Popa,
Primul Război Mondial, 1914–1918)

1. Selectați, din text, o informație referitoare la atitudinea președintelui Wilson față de Balcani.

5 puncte

2. Menționați, pe baza textului, o asemănare între solicitările Franței și Italiei.

10 puncte

3. Precizați, pe baza sursei, o deosebire între atitudinea Franței și a Marii Britanii față de Germania în cadrul Conferinței de Pace de la Paris.

10 puncte

V. Rezolvați următoarea situație-problemă: Cursa înarmărilor a fost o consecință a formării celor două alianțe politico-militare? Răspunsul la situația-problemă se va scrie în cinci rânduri.

30 puncte

VI. Realizați în cinci rânduri un text corect din punct de vedere istoric, folosind termenii: *tranșee, război, femei, fabrici, spitale*.

10 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu

TOTAL GENERAL

100 puncte

Afiș britanic din 1916: Cele două alianțe. Împăratul Germaniei: „Deci și tu ești împotriva mea! Nu uita, Hindenburg luptă alături de mine!” Regele Ferdinand al României: „Da, dar libertatea și dreptatea luptă alături de mine!”

Ilustrațiunea magazin, noiembrie 1915. Români din Ardeal cer românilor din Regat să treacă granița.

Priviți cu atenție imaginile de mai sus și răspundeți la următoarele întrebări:

1. Numiți tipul de sursă istorică.

1 punct

2. Precizați anul în care au fost realizate fiecare dintre cele două imagini.

1 punct

3. Menționați evenimentul la care se referă fiecare imagine.

1 punct

4. Având în vedere sursa de la studiul de caz despre intrarea României în Război, precizați dacă aceasta confirmă sau contrazice informațiile obținute din alte surse studiate sau din cele de mai sus.

2 puncte

5. În opinia voastră, cele două surse istorice sunt veridice? Formulați un argument prin care să vă susțineți opinia.

2 puncte

6. Menționați dacă cele două surse istorice sunt suficiente pentru a ilustra atitudinea României de atunci. Formulați un argument prin care să vă susțineți opinia.

2 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu

TOTAL GENERAL

10 puncte

2

UNITATEA 2

PERIOADA INTERBELICĂ: O LUME ÎN SCHIMBARE

Lecția 1 – Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura

STUDII DE CAZ

1. Femeia în viața publică
2. Cinematograful – artă și industrie
3. Crize economice

Lecția 2 – Cetățean și stat în democrație și în totalitarism

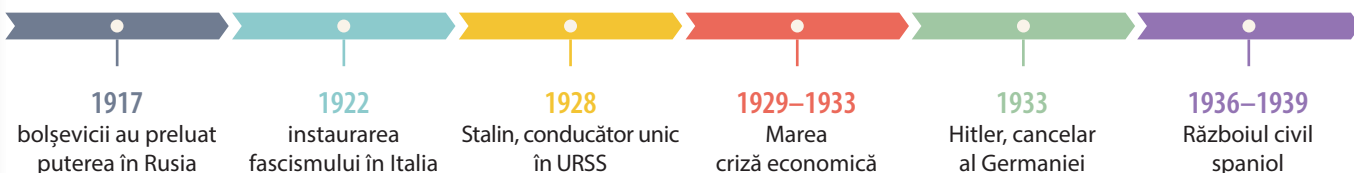
STUDII DE CAZ

4. Un model democratic – SUA
5. Comunismul. Nazismul

EVALUARE

Secvență din filmul mut „Iancu Jianu”, 1928, în regia lui Horia Igiroșanu. În rolurile principale: Dorin Sireteanu (rolul Iancu Jianu) și Iva Dugan (rolul Sultana Gălășescu).

LECȚIA 1

Tristan Tzara, poet și eseist născut la Moinești, în 1896. A murit la Paris, în 1963.

Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura

După Primul Război Mondial, lumea interbelică a manifestat o remarcabilă dorință de schimbare, de experimentare a noilor descoperiri științifice și a invențiilor tehnologice. Extinderea electricității și a radioului, diversificarea mijloacelor de transport, dezvoltarea marilor centre industriale, a sistemelor bancare și bursiere au produs modificări semnificative în viața cotidiană.

CRONOLOGIE

- 1920** descoperirea vaccinului împotriva tuberculozei
- 1922** înființarea Companiei Britanice de Radiodifuziune (BBC)
- 1924** comercializarea primelor alimente congelate
- 1928** prima emisiune a postului Radio România
- 1936** primul fier de călcat electric cu termostat
- 1938** descoperirea fisiunii nucleare

ȘTIAȚI CĂ...

- Succesul companiei Ford Motor a fost atât de mare, încât poate fi comparat cu cel al industriei digitale din prezent?
- În 1921 studentul american John Larson a inventat primul detector de minciuni?
- Unul dintre fondatorii curentului dadaist este românul Tristan Tzara?

ORGANIZAREA ORAȘELOR s-a schimbat prin **relansarea și dezvoltarea de noi ramuri**: chimia, petrochimia, extracția și prelucrarea petrolului, construcția de automobile și de aparatură electrocasnică. Populația urbană s-a înmulțit și au apărut construcții de tip zgârie-nori, pentru birouri sau locuințe. Au fost construite magazine mari și spații pentru divertisment: săli de muzică, de dans, cinematografe, stadioane. Nivelul de trai al **clasei de mijloc** a crescut, ca urmare a salariilor mai mari, dar și a ofertelor atractive ale băncilor pentru achiziționarea de locuințe, automobile, electrocasnice, mobilă și bunuri de larg consum.

LUMEA RURALĂ a fost mai puțin deschisă la progrese și la noua **societate de consum**. În zonele industrializate, o parte a populației rurale a migrat spre marile orașe. În perioadele de prosperitate, țărani au reușit să vândă mai bine produsele și să-și crească nivelul de trai, păstrând modul de viață tradițional.

INVENȚIILE și progresele din industrie au adus schimbări importante și în **viața casnică**. O mare parte a sarcinilor zilnice din gospodărie a fost preluată de noile aparate electrocasnice: aspiratorul, mașina de cusut electrică, mașina de spălat, frigiderul, fierul de călcat electric. Timpul liber astfel economisit a permis diverse forme de **divertisment**. Noile mijloace de transport au facilitat călătoriile, iar telefonul și radioul au dat oamenilor posibilitatea de a comunica și de a se informa în legătură cu ce se petrece în lume. Cluburile de muzică și de dans, meciurile de box sau de fotbal, cinematografia au devenit foarte populare.

SĂNĂTATEA OAMENILOR a fost o preocupare constantă care a adus descoperiri importante în medicină. Progresele din fizică, chimie și biologie au permis identificarea cauzelor unor maladii, precum și fabricarea de medicamente sau proceduri pentru prevenirea și tratarea acestora: vaccinul împotriva tuberculozei, insulina pentru tratarea diabetului, penicilina, imagistica medicală, radioterapia.

CULTURA a fost marcată de curente care presupuneau abandonarea tradiției, experimentarea necunoscutului și schimbarea regulilor creației: **dadaismul** și **suprerealismul**, în literatură și artă, **funcționalismul** în arhitectură. În același timp, ziarele, revistele, cărțile, radioul și cinematografia au amplificat **cultura de masă**, tot mai accesibilă publicului larg.

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

A. „Apariția lui Einstein ca figură mondială în 1919 este o ilustrare izbitoare a dublului impact al marilor inovatori în știință asupra omenirii. Ei ne schimbă percepția asupra lumii fizice și sporesc măsura în care o stăpânim. Dar ne schimbă și ideile. Cel de-al doilea efect este adesea mai radical decât primul. Un geniu în știință influențează omenirea, în bine sau în rău, mult mai mult decât orice om de stat sau conducător militar.”

(Paul Johnson, *O istorie a lumii moderne, 1920–2000*)

Citiți cu atenție sursa A. Pe baza informațiilor din biografia lui Einstein și a celor din sursă, precizați un aspect pozitiv și unul negativ al influenței descoperirilor acestuia în evoluția omenirii.

APLICAȚII

1. Analizați imaginea de mai jos și precizați două aspecte care indică perioada istorică reflectată.
2. Comparați textul lecției cu imaginile din afiș și menționați cel puțin două elemente comune.
3. Consultați dicționarul de la sfârșitul manualului și precizați tipul de cultură în care se încadrează activitățile prezentate în reclame.

Stradă din New York, la începutul anilor 1920.

Albert Einstein

(1879–1955)

A fost unul dintre cei mai mari oameni de știință ai secolului XX. El a descoperit teoriile relativității, cu care a revoluționat gândirea contemporană despre spațiu, timp și mișcare. În 1921, a primit Premiul Nobel pentru contribuțiile sale la fizica teoretică. L-a încurajat pe președintele F.D. Roosevelt ca Statele Unite să construiască bomba atomică, dar după al Doilea Război Mondial s-a exprimat împotriva utilizării armelor nucleare.

Alexander Fleming

(1881–1955)

Bacteriolog scoțian. A descoperit penicilina (1928), observând accidental că un anumit tip de mucegai produce o substanță care omoară bacteriile, având proprietăți antibiotice.

Folosind ca model exemplul de prezentare a Suprerealismului, completați informațiile din rubricile corespunzătoare Dadaismului și Funcționalismului.

Curentul	Caracteristici	Reprezentanți
Dadaismul		Tristan Tzara
Suprerealismul	s-a manifestat în literatura și arta din perioada interbelică	André Breton Salvador Dali
	s-a pronunțat împotriva tradiției	
	a pus accent pe explorarea subconștientului	
	a susținut deplina libertate de expresie a artistului	
Funcționalismul	arhitectura din perioada interbelică	

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

„Zgârie-norii, apăruiți în Chicago în 1890, se multiplică în New York în anii '20. În 1932 se definitivează în acest oraș construcția Empire State Building, care devine, cu cei 381 de metri ai săi, cea mai înaltă clădire din lume. În Germania, în 1911, Walter Gropius construiește o uzină în care zidurile nu mai sunt pline, ceea ce face din clădire o catedrală de lumină și transparență; în 1919 Gropius devine directorul Bauhaus la Weimar. (...) În Franța noile concepții ale lui Le Corbusier, care folosește ca materiale betonul, sticla și oțelul, întâmpină rezistența din partea mediilor ce susțin arhitectura tradițională.”

(Dicționar de istorie a secolului XX)

Empire State Building,
New York.

Universitatea Bauhaus, Weimar.

Pe baza textului și a imaginilor de mai sus, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați un element specific arhitecturii interbelice care se regăsește atât în cele două imagini, cât și în text.
2. Menționați, pe baza celor trei surse, alte două schimbări intervenite în arhitectura interbelică.

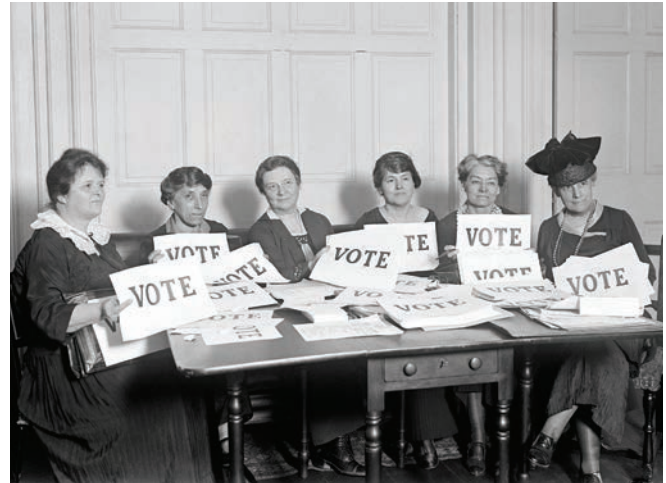

FEMEIA ÎN VIAȚA PUBLICĂ

Primul Război Mondial a determinat schimbarea modelelor tradiționale de viață, cu deosebire **statutul femeii** în viața publică. Mobilizarea bărbaților pe front și numeroasele probleme generate de război au permis accesul femeilor în sectoare economice care până atunci le erau interzise. Implicarea lor în susținerea războiului nu a însemnat doar munca în fabrici și uzine, ci și inițierea și coordonarea unor organizații de asistență socială și sanitară, a **activităților de voluntariat** în diferite forme: îngrijirea răniților de pe front, înființarea de cantine pentru săraci, de orfelinate, **activități de spionaj** sau chiar participarea la operațiuni militare.

Încă înainte de Primul Război Mondial, au existat diverse organizații internaționale prin care femeile au militat pentru integrarea lor în viața publică, pentru **egalitate cu bărbații**, pentru **dreptul de vot**, pentru **emancipare** în general. Primele care au obținut drept de vot încă din 1893 au fost femeile din Noua Zeelandă. La începutul secolului XX, le-au urmat femeile din tot mai multe țări, precum Finlanda, URSS, Marea Britanie, SUA.

Odată cu progresul tehnologic din perioada interbelică, femeile s-au eliberat de o parte din muncile casnice tradiționale și au devenit mai independente. Ele au ieșit din casă, și-au creat propriile cluburi, au jucat în filme, ocupând tot mai multe din activitățile rezervate până atunci bărbaților. Emanciparea femeii a însemnat și trecerea la ținute mai lejere și la tunsori scurte, la independență financiară, la implicarea în afaceri și chiar în politică. Statutul social al femeii a căpătat un profil mai bine conturat odată cu dezvoltarea educației, a mediilor de socializare, a presei feminine,

Liga Națională a Femeilor Alegători, SUA, 1924. Milioane de femei au votat în anii 1920 și 1924, dar într-o proporție mai mică decât bărbații.

a **activismului social**.

În România, prezența femeilor în viața publică era destul de redusă. Un rol important în mișcarea de emancipare a femeilor au avut doamnele din înalta societate, care aveau contacte cu Europa, erau educate și aparțineau unor familii influente: Alexandrina Cantacuzino, Elena Meissner, Ella Negruzzi. Acestea au acționat prin intermediul unor organizații ca Societatea Doamnelor Române, Societatea Reuniunea Femeilor Române, Societatea ortodoxă națională a femeilor din România. În ziarul *Tribuna femeii*, care a apărut în 1930, se publicau articole legate de viața politică, modă, viața cotidiană, medicină, cultură, drepturi civile. Femeile s-au implicat și în acțiunile de **protest** prin care cereau acordarea ajutorului de șomaj, încetarea concedierilor, salarii mai mari.

PERSONALITĂȚI

Elena Meissner

(1867–1940)

Militantă pentru emanciparea și drepturile femeilor din România, în special pentru obținerea dreptului de vot. A condus Asociația de Emancipare Civilă și Politică a femeii Române, înființată în 1919.

CRONOLOGIE

Acordarea dreptului de vot pentru femei

- 1893** Noua Zeelandă
- 1906** Finlanda
- 1918** Rusia, Marea Britanie
- 1919** Germania, Olanda
- 1920** SUA
- 1934** Turcia
- 1938** România

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Publicitatea era și ea o fereastră spre eliberare, mai ales pentru femeile din familii de imigranți. Le învăța despre posibilitățile vieții. Anii 1920 în America au marcat cele mai mari progrese pentru femei, neegalitate în niciun deceniu înainte sau după. [...] La fel de semnificative, și din punct de vedere cultural mai importante, erau femeile casnice eliberate, [...] cărora aparatele electrocasnice, mașinile și salariile mari ale soților lor le-au adus timp liber pentru prima oară”.

(Paul Johnson,
O istorie a lumii moderne, 1920–2000)

B. „Își cresc copiii – unul, doi, uneori trei sau patru – cu o grijă probabil necunoscută niciunei generații trecute. Ele sunt cele care au creat marea mișcare a cluburilor culturale, ele cheltuiesc marele venit al Americii, susțin industria cinematografică, cumpără sau împrumută romane, sprijină industria modei sau a cosmeticelor, mențin activitatea societăților de bridge, de călătorii ori medicale, și ajută la menținerea standardului de două mașini pe familie. Din această apariție bruscă a timpului liber pentru femei au ieșit multe lucruri bune, de exemplu o bună parte din bazele filantropiei americane.”

(Mary Ross, *Despre noul statut al femeilor*)

Răspundeți la următoarele cerințe:

a. Comparați cele două surse și precizați un aspect legat de viața femeilor care se regăsește atât în sursa A, cât și în sursa B.

b. Menționați, pe baza sursei B, două consecințe în plan economic ale emancipării femeilor.

C. Analizați imaginea de mai jos și precizați două schimbări care apar în vestimentația și înfățișarea femeilor în decursul anilor 1920–1929.

D „Primăvara anului 1926: Chiar și barza este confuză!”, Desen din revista germană săptămânală ULK.

E Amelia Mary Earhart (1897–1937). Prima femeie aviator și o mare susținătoare a egalității în drepturi.

Analizați sursele D și E.

1. Precizați două noutăți în moda feminină a anilor 1920, reflectate în sursa D.

2. Analizați cele două imagini și prezentați în aproximativ zece rânduri schimbările intervenite în viața femeilor din perioada interbelică.

ȘTIATI CĂ...

- Prin Constituția din 1938 se acorda dreptul de vot femeilor din România, cu vârsta de peste 30 de ani și știutoare de carte? Dar punerea în practică a acestui drept a fost posibilă abia în 1946.
- Stilul „garçon” a apărut la începutul anilor 1920, ca o adevărată revoluție, fiind creat de Coco Chanel? În 1923, aceasta declara că „simplitatea este cheia adevăratei eleganțe”.

CINEMATOGRAFUL – ARTĂ ȘI INDUSTRIE

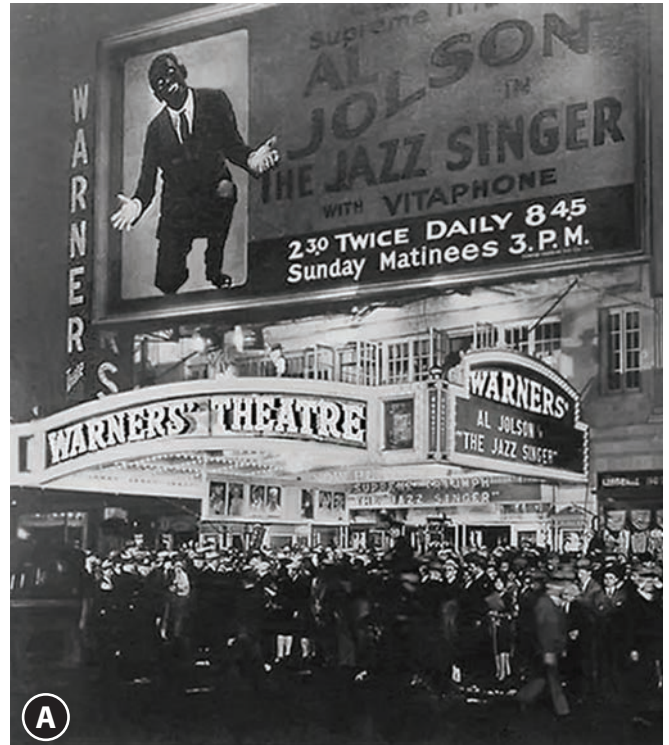
Cinematografia s-a născut în Franța la sfârșitul secolului al XIX-lea, ca urmare a invenției fraților Lumière. La început, filmul era mut, fiind însoțit doar de o serie de inscripții explicative care apăreau din când în când. Pentru a crea atmosferă, în sălile de proiecție se aduceau uneori orchestre ori se cânta la pian. Înainte de Primul Război Mondial, peste 90% din filme erau produse în Europa. Plecarea multor artiști și cineaști europeni în Statele Unite în timpul războiului, precum și dificultățile cinematografeiei europene din perioada interbelică au determinat mutarea centrului pe continentul american.

Apariția filmului sonor a deschis o nouă etapă în evoluția celei de-a șaptea arte, care s-a transformat în scurt timp într-o adevărată industrie. **Producția de film** s-a dezvoltat ca urmare a interesului oamenilor de afaceri pentru această nouă posibilitate de a obține profit. Ei au investit în noi studiouri de filmare dotate cu aparatură performantă, au atras scenariști de renume, regizori și artiști cunoscuți marelui public.

Filmul a devenit un **produs al artei și industriei**, care a cucerit tot mai mult publicul. Studiourile de la Hollywood s-au transformat într-o adevărată *uzină de vise*, iar industria de film americană s-a impus rapid în întreaga lume. În anii 1920, la Hollywood se produceau în jur de 800 de filme pe an, adică peste 80% din cinematografia mondială. A luat naștere o multitudine de genuri, dintre care comediiile cu Charlie Chaplin sau melodramele cu Greta Garbo s-au bucurat de un mare succes. În general, **filmul de divertisment** a câștigat tot mai mult teren în fața **filmului de artă**, motivele principale fiind legate de costurile de producție, dar și de gusturile publicului.

Popularitatea de care s-a bucurat cinematografia a dus la utilizarea acesteia și în scopuri politice. Având o mare putere de influență asupra populației, **filmul**

de propagandă a fost folosit de către regimurile totalitare din Europa interbelică pentru a-și impune și menține autoritatea.

1. Precizați un aspect din imagine care oferă informații legate de perioada în care a fost realizată fotografia.

2. Menționați momentul istoric din evoluția cinematografeiei la care face referire sursa A.

B. „Visul meu ar fi fost să întemeiez o casă mare de filme. M-am încredințat că aceasta e imposibil. Lipsește mai întâi un capital mare. Iar fără bani nu se poate rivaliza cu casele străine (...). O casă de filme, după părerea financiarilor noștri, e ceva în afară de artă, ceva de domeniul agriculturii sau al C.F.R. Am renunțat deci, cu mult regret, la visul acesta.”

(Grigore Brezeanu, revista *Rampa*, 13 aprilie 1913)

C. „În graba mare înspre realizarea artei, a adevăratei arte cinematografice, eforturile românești nu pot fi nefolositoare. Oricât mijloacele noastre materiale și tehnice nu ne-au îngăduit să participăm la întrecerea popoarelor pentru noua artă, cred că trebuie să vie momentul să aducem și contribuția românească (...). Talentul românesc ar avea o largă posibilitate de manifestare.”

(Liviu Rebreanu, 1930)

CRONOLOGIE

- 1895** Frații Lumière au inventat cinematograful
- 1927** lansarea primului film sonor – *Cântarețul de jazz*
- 1928** Disney a lansat prima animație
- 1938** realizarea filmului *Dictatorul*, Charlie Chaplin

Citiți cu atenție sursele B și C. Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Comparați cele două surse și menționați problema cu care se confrunta cinematografia românească, prezentată atât în prima sursă, cât și în a doua.

2. Raportându-vă la momentele în care au fost date sursele, precizați elementul de continuitate care s-a menținut în privința cinematografeiei, înainte și după război.

D. „Cultura americană a obținut un statut global, dacă nu chiar dominația în acești ani, prin răspândirea formelor culturale populare, în special filmele și muzica. În 1920, industria filmului american era deja cea mai activă din lume și această hegemonie a crescut în anii 1930 după apariția filmului sonor și a influxului de talente refugiate din dictaturile europene.”

(Philip Jenkins, *O istorie a Statelor Unite*)

E. „Apariția filmului sonor a declanșat o adevărată revoluție în cinematografie. Hollywoodul a fost zguduit din temelii. Nimeni nu putea rivaliza cu popularitatea de care se bucurau aceste filme noi. Poate că tehnica lor era perfectibilă, reproducerea vocilor rudimentară și nemuzicală, iar vorbirea de calitate slabă; dar filmele sonore reprezentau exact ceea ce dorea publicul; și publicul primește ceea ce vrea.”

(Winston Churchill, *Istoria Americii*)

Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Menționați o cauză a răspândirii culturii americane care se regăsește atât în sursa D, cât și în sursa E.

2. Precizați doi factori care au contribuit la dezvoltarea cinematografeiei în perioada interbelică, unul pe baza sursei D și unul pe baza sursei E.

F. „În 1922, Lenin considera filmul drept cea mai importantă artă, poate pentru că mai mult decât oricare dintre celelalte șase, filmul este în mod natural predispus la propagandă: este foarte accesibil și popular, face ca orice poveste să devină credibilă, poate genera deopotrivă raționamente, dar mai ales emoții.”

(Cătălin Hentea, *Propagandă și manipulare în filmul românesc*)

În 1905 marinarii de pe crucișătorul Potemkin s-au răscolat împotriva ofițerilor, pe care i-au ucis, în frunte cu comandantul vasului. La scurtă vreme, au ajuns în apropierea portului Constanța, unde nu li s-a aprobat debarcarea cu arme și

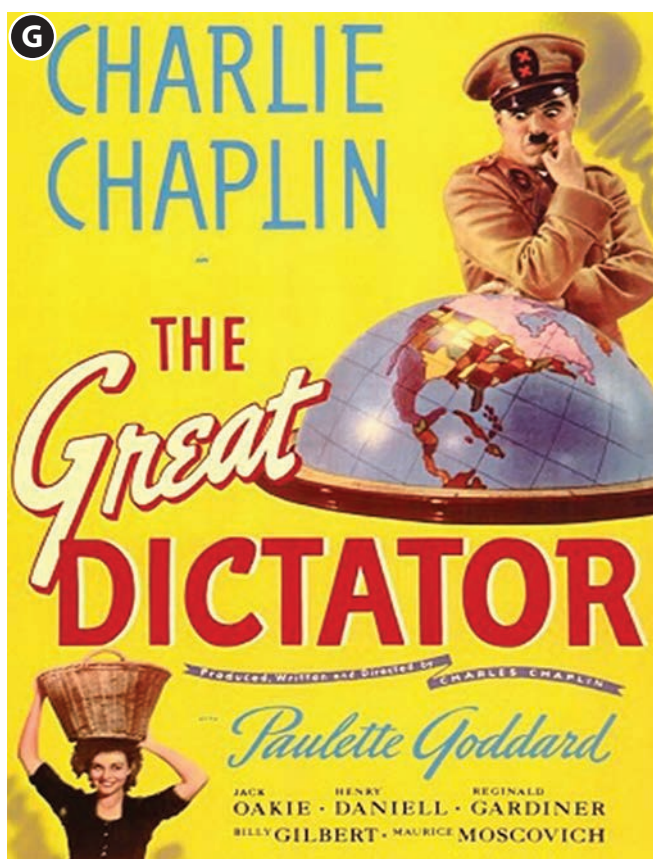
muniții, iar crucișătorul a fost sechestrat de autoritățile române. Va fi înapoiat Țarului Rusiei, în numele Regelui Carol I. În 1925, filmul *Crucișătorul Potemkin* folosește propagandistic revolta marinarilor, în favoarea regimului comunist de la Moscova.

Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați, pe baza sursei F, două din motivele pentru care filmul este potrivit pentru propagandă.

2. Explicați în aproximativ 10 rânduri modul în care filmul creează emoții.

3. Gândiți-vă la ultimul film pe care l-ați văzut și dați un exemplu de o emoție pe care ați trăit-o. Ce anume v-a creat această emoție?

Dintre artiștii celebri ai filmelor mute, Charlie Chaplin a fost singurul care s-a bucurat de popularitate și în perioada filmelor vorbite. El își fermeca spectatorii cu misteriosul său personaj, vagabond și gentleman în același timp. Primul film în care Chaplin a vorbit a fost *Dictatorul*.

1. Analizați afișul de mai sus și identificați personajul istoric la care face referire filmul prezentat.

2. Vizionați unul din filmele mute și unul din filmele vorbite ale lui Charlie Chaplin și organizați o dezbatere pe tema: *Actorul, între filmul mut și filmul vorbit*.

CRIZE ECONOMICE

DIFICULTĂȚILE RĂZBOIULUI Economia interbelică a cunoscut perioade de criză, de refacere, dar și de creștere spectaculoasă. Statele europene s-au confruntat cu o primă criză economică imediat după război. Pierderile materiale au fost considerabile, în special în țările în care au avut loc confruntări militare. În anumite regiuni, situația a fost dezastruoasă, totul fiind în ruine: case, poduri, străzi, uzine, terenuri devenite necultivabile. Distrugerile din timpul războiului au dus la accentuarea șomajului și la ruina micilor producători agricoli. Pentru rezolvarea problemelor, statele europene au intervenit mai activ în economie, au creat locuri de muncă și au inițiat măsuri de sprijin pentru cei afectați de război.

O consecință importantă a războiului a fost și schimbarea raportului de forțe între principalele state ale lumii: Europa a pierdut primul loc în economia mondială în beneficiul SUA și al Japoniei. Mai puțin afectate de război, SUA au cunoscut o perioadă de prosperitate, care a atins apogeul în anii 1920. Împrumuturile americane au ajutat unele state europene să depășească perioada de criză și să înregistreze creșteri economice, începând din 1924.

MAREA CRIZĂ Perioada de avânt economic a fost întreruptă de izbucnirea unei crize de proporții mondiale. Pornită de la **Crahul** bursei din New York, din

24 octombrie 1929, criza s-a caracterizat prin supraproducție și subconsumație, **falimente** în lanț, **șomaj** de masă, **inflație** galopantă. Clasa de mijloc și fermierii au fost ruinați, a scăzut drastic nivelul de trai, au avut loc mișcări sociale mari, greve, marșuri ale foamei. Criza a afectat toate statele lumii, dar într-o măsură mai mică economia etatistă franceză, economiile predominant rurale din sud-estul Europei și aproape deloc economia URSS. În unele state, problemele generate de **criza economică** au favorizat ascensiunea la putere a regimurilor autoritare și totalitare.

SOLUȚII DE IEȘIRE DIN CRIZĂ În SUA, situația economică s-a redresat prin strategia propusă de președintele F.D. Roosevelt, numită *New Deal* (noul curs), adică **intervenția statului** în reglarea economiei, precum și luarea unor măsuri de **protecție socială**, cum ar fi indemnizația de șomaj sau concediul plătit pentru salariați. În Europa, refacerea economică a fost favorizată de renunțarea la datoriile de război, dar și de intervenția statului în economie. Creșterea economică de după anii 1933–1934 a fost impulsionată și de contextul în care lumea se pregătea pentru un nou război. S-au dezvoltat cu prioritate acele ramuri ale industriei care serveau pregătirii militare: constructoare de mașini, de utilaje electrice, chimică, aeronautică, petrochimie, metalurgie, siderurgie.

Distrugerile din timpul războiului – femeile și copiii care se ascundeau în beciurile din Chateau-Thierry, Franța, după ce Aliații au eliberat orașul în iulie 1918.

CRONOLOGIE

- 1919–1922** criză economică în țările afectate de război
- 1924–1929** perioadă de creștere economică
- 1929–1933** criza economică mondială
- 1934–1939** perioadă de creștere economică

A. Analizați datele din tabelul de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe:

Țara	1929	1930	1932	1938
SUA	100	81	54	92
Germania	100	88	58	116
Marea Britanie	100	92	83	124
Franța	100	100	77	83
Italia	100	92	67	100
Japonia	100	95	98	171
URSS	100	131	183	424

Evoluția producției industriale în principalele țări între 1929 și 1938 (indice 100 în 1929).

(Pierre Milza, Serge Berstein, *Istoria secolului XX*)

Comparați evoluția producției industriale din tabelul de mai sus și precizați:

1. O cauză a diferențelor care s-au înregistrat între un stat european și unul extraeuropean.
2. O explicație a creșterii spectaculoase a producției industriale înregistrate în anul 1938 în două din statele menționate.
3. O asemănare în evoluția a două state și un argument istoric prin care se explică aceasta.

B. Citiți cu atenție sursa de mai jos:

„Statele Unite și-au asigurat hegemonia economică cu marile resurse de producție dezlănțuite de efortul de război. Procentul SUA în comerțul internațional a crescut la 15% la începutul anilor 1920, depășind Marea Britanie, în timp ce New York a înlocuit Londra ca metropolă financiară mondială. Marile datorii de război ale Alianților către Statele Unite au oferit administrațiilor americane o armă diplomatică de o putere impresionantă.”

(Philip Jenkins, *O istorie a Statelor Unite*).

Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Formulați, în aproximativ 10 rânduri, o opinie privind rolul SUA în evoluția economiei interbelice, folosind ca argumente două informații din text.
2. Precizați două cauze ale transformării orașului New York în metropolă financiară mondială.

C. Citiți cu atenție sursa de mai jos:

„Refacerea agriculturii la sfârșitul anilor 1920 a fost întreruptă brusc de criza economică mondială, ce a început să afecteze România în 1929 (...). Lovind în industria românească și, prin aceasta, reducând folosirea materiilor prime, depresiunea a accentuat criza din agricultură. Efectele acesteia arată că satul și orașul deveniseră din ce în ce mai dependente unele de altele. Micșorarea cererii de materii prime din partea filaturilor, a fabricilor de alco-

ol, de zahăr, de ulei vegetal, textile și pielărie a provocat o reducere drastică a veniturilor țăranilor.”

(Keith Hitchins, *România, 1866–1947*)

Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați o cauză a accentuării crizei din agricultura românească.
2. Explicați, în aproximativ 10 rânduri, modul în care lumea rurală depindea de lumea urbană, folosind un argument din text și un argument din lectura altor surse.

D. Analizați imaginea de mai jos:

1. Alcătuiți un text istoric de aproximativ o pagină în care să prezentați cel puțin cinci aspecte ale crizei economice sugerate de imagine.
2. Realizați, în grupe de câte patru elevi, un afiș în care să reprezentați efectele Marii crize din anii 1929–1933 în economia românească.

ȘTIȚI CĂ...

- În perioada crizei economice, în mai 1932, cei 40 000 de învățători din România nu și-au primit salariile timp de șase luni?
- În anul 1932, aproape jumătate din băncile americane au dat faliment?
- Alcoolul a fost interzis prin lege în SUA, între 1920–1933? Prohibiția, adică interzicerea producerii și vânzării de alcool, a purtat și numele de *Experimentul Nobil*.

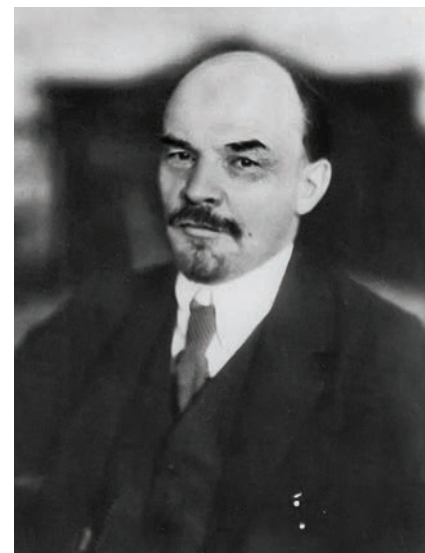
Cetățean și stat în democrație și în totalitarism

Anii Primului Război Mondial au schimbat percepția populației asupra autorității statale și a relației dintre stat și cetățean. Statul și-a dovedit din plin utilitatea în timpul războiului, când a fost nevoie de mobilizarea resurselor umane și materiale, de coordonarea acțiunilor militare, de menținerea unității, de susținerea morală a populației. După război, autoritățile statului au coordonat eforturile de refacere economică și s-au implicat în reglementarea relațiilor dintre grupurile sociale, mai ales în perioadele de criză economică. La presiunea sindicatelor, statul s-a implicat inclusiv în stabilirea nivelului salariilor, a duratei zilei de muncă și în alte măsuri de protecție socială. Toate acestea au sporit încrederea populației în stat, considerat capabil să intervină și să înlăture dezechilibrele economice, să asigure prosperitatea și siguranța cetățeanului.

Creșterea autorității statului și modul diferit de a se ocupa de problemele cauzate de război au avut consecințe importante în organizarea regimurilor politice din perioada interbelică.

REGIMURILE DEMOCRATICE s-au consolidat în țări cu tradiție în acest sens: SUA, Marea Britanie, Franța, țările scandinave. Experiența războiului a condus și în cazul lor la o serie de reforme care au accentuat rolul statului în **asigurarea echilibrului social** și în **respectarea drepturilor și libertăților cetățenești**. Astfel de regimuri au funcționat în primii ani interbelici și în Germania și Austria, unde a fost proclamată republica și au fost adoptate **constituții democratice**, sau în state nou apărute, reîntregite sau reorganizate, precum Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, România. Democrația nu a supraviețuit peste tot, unele confruntându-se cu probleme care au favorizat instalarea unor regimuri autoritare și totalitare.

REGIMURILE TOTALITARE. Dificultățile războiului, nemulțumirile provocate de tratatele de pace, precum și crizele economice din perioada interbelică au contribuit la ascensiunea regimurilor totalitare: **comunismul**, în Rusia, **fascismul**, în Italia, **nazismul** în Germania. Acestea presupun în esență **controlul statului** asupra tuturor aspectelor vieții sociale și subordonarea interesului individual al cetățeanului față de interesul statului. În concepția lor, democrația este incapabilă să servească interesul național, iar libertatea cetățeanului slăbește forța grupului, a națiunii. De aceea, statul totalitar se consideră îndreptățit să-i pedepsească pe toți cei care nu se integrează și nu se supun. Prin urmare, în acest tip de stat, justiția nu mai urmărește apărarea individului, ci veghează la păstrarea integrității grupului: a **clasei proletare** în Rusia, a **statului** în Italia, a **rasei** în Germania.

Vladimir Ilici Lenin (1870–1924).

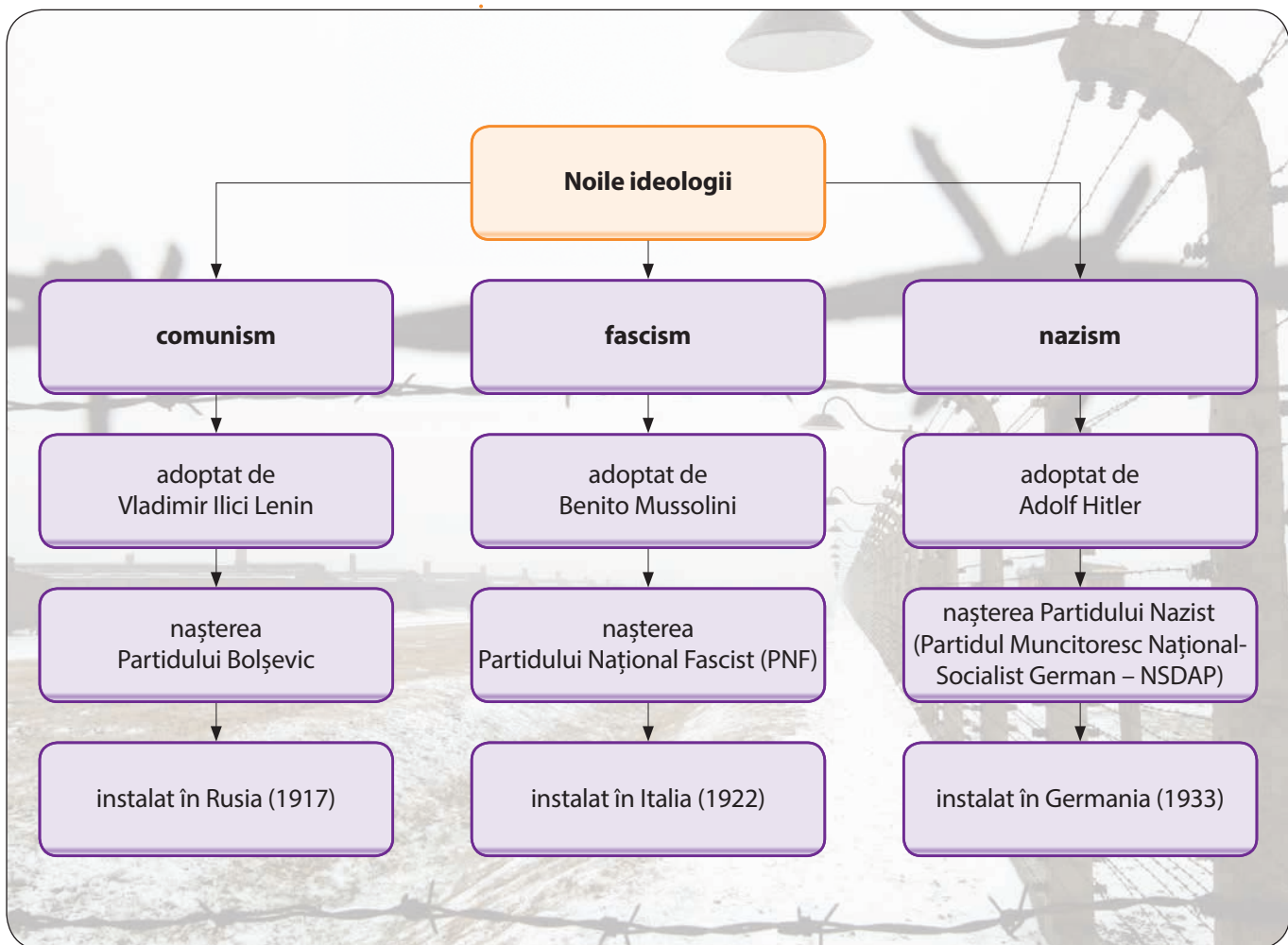
CRONOLOGIE

- 1921** Lenin a lansat Noua Politică Economică (NEP)
- 1922** Preluarea puterii de către Benito Mussolini în Italia
- 1924** moartea lui Lenin
- 1928** Stalin a preluat puterea în URSS
- 1933** Adolf Hitler a devenit cancelar al Germaniei
- 1939** generalul Franco a preluat puterea în Spania

ȘTIATI CĂ...

- Mussolini a fost pasionat încă de mic de muzică, a cântat mai întâi la trombon în formația școlii, apoi a învățat să cânte la vioară?
- La moartea lui Lenin, trupul său a fost mumificat și expus la Moscova într-un mausoleu din Piața Roșie?

Tinerii în slujba conducătorului –
afiș de propagandă nazistă.

A. „Democrația apare astfel numai ca un mijloc de asigurare a libertății individului, ea e bună numai atât timp cât reprezintă forma de viață colectivă în care se garantează maximum de libertate posibilă pentru individ. De altfel, și din punct de vedere practic, desigur că din toate formele de constituire și de sprijin a autorității statului, cea mai puțin periculoasă pentru libertatea individului este democrația.”

(Mihail Manoilescu, *Raporturile dintre stat și individ*)

B. „... este totalitar un regim în care: există monopolul puterii unui partid unic, armat cu o ideologie revoluționară – o voință de a transforma societatea existentă, în care ideologia este însoțită de teroarea împotriva opozanților în numele unei idei și în care inamicii ideologici reali sau inventați sunt mai vinovați decât deținuții de drept comun; în care accentul cade pe controlul public în raport cu libertatea individuală...”

(Raymond Aron, *Democrație și totalitarism*)

APLICAȚII

Analizați sursele A și B și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați o deosebire între cele două tipuri de regim politic în privința libertății individuale.
2. Elaborați un afiș tematic ilustrând relația dintre cetățean și stat în democrație și în totalitarism, în perioada interbelică.

C „... perioada Primului Război Mondial aduce o amplificare fără precedent a atribuțiilor statului și în aceasta vedem un impuls pentru statismul regimurilor totalitare. [...] nu numai că a crescut rolul statului, dar mijloacele de comunicație moderne pot permite guvernanților să manipuleze creierile. Această manipulare a creierelor este posibilă și practică în toate regimurile totalitare, dar în cel sovietic, în care proprietatea privată a fost desființată, procesul este fără precedent, statul naționalizând și mințea și simțirea individului.”

(I. Ciupercă, *Totalitarismul, fenomen al secolului XX*)

Citiți cu atenție sursa C. Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați un factor care a contribuit la instalarea regimurilor totalitare după Primul Război Mondial. Exemplificați rolul factorului identificat în fiecare din cele trei regimuri totalitare la care face referire textul lecției.
2. Pornind de la informația oferită de sursă, realizați un portofoliu de imagini, fișe și fotografii prin care să ilustrați manipulația populației în regimurile totalitare interbelice.

PERSONALITĂȚI

Benito Mussolini

(1883–1945)

Om politic italian. După Primul Război Mondial, a renunțat la socialism și a pus bazele Partidului Fascist. A devenit prim-ministru al Italiei, în urma Marșului asupra Romei (1922). În scurt timp, a instaurat regimul totalitar fascist, în cadrul căruia drepturile și libertățile cetățenești au fost restrânse. S-a aliat cu Hitler și a implicat Italia în al Doilea Război Mondial. A fost înlăturat din funcția de prim-ministru în 1943.

Arthur Neville Chamberlain

(1869–1940)

Om politic britanic. A îndeplinit funcțiile de ministru al Sănătății și al Finanțelor, având un rol important în promovarea reformelor sociale și a prosperității economice. A răspuns de aplicarea măsurilor din cadrul Legii Săracilor și a inițiat o politică de credite avantajoase pentru populație. În calitate de prim-ministru (1937–1940), a fost adeptul concesiilor față de pretențiile Germaniei, convins fiind că poate salva pacea lumii.

Lenin și studenții – timbru propagandistic din URSS.

UN MODEL DEMOCRATIC – SUA

DEMOCRAȚIA AMERICANĂ INTERBELICĂ La sfârșitul Primului Război Mondial, organizarea politică a Statelor Unite avea la bază Constituția din 1787. Forma de organizare a statului rămâne **republica federală prezidențială**. Puterea centrală era împărțită între Președinte, Congres și Curtea Supremă, instituții relativ independente unele de altele. Președintele era ales o dată la 4 ani și dispunea în totalitate de puterea executivă. Nu putea fi demis de Congres și avea drept de veto, adică posibilitatea de a se opune legilor votate de acesta. Puterea legislativă era reprezentată de Congresul SUA, format din două camere alese: Senatul și Camera Reprezentanților. Puterea judecătorească era constituită din Curtea Supremă, formată din 9 judecători numiți pe viață de către președinte. Prin obținerea dreptului de vot și de către femei, începând cu 1920, Președintele și Congresul erau aleși prin **vot universal**. Cele **două partide** care alternau la putere erau Partidul Republican și Partidul Democrat.

PARTIDUL REPUBLICAN ȘI „REVENIREA LA NORMALITATE” În primul deceniu interbelic, republicanii s-au distanțat complet de politica democrațiilor și a președintelui W. Wilson. Ei au refuzat intervenția statului în economie și au protejat economia americană de concurența europeană și japoneză. **Măsurile de protecție** au vizat și forța de muncă autohtonă, prin

creșterea salariilor, încurajarea mișcării sindicale și prin limitarea imigrației. Creșterea economică a fost favorizată de încurajarea producției și a consumului de masă, prin generalizarea **fabricației în serie**, a **standardizării**, a **folosirii mașinilor și a lucrului pe bandă**. Avântul economic și prosperitatea socială au fost întrerupte brusc de criza economică de supraproducție, declanșată în 1929. Nivelul maxim al crizei a fost atins în anii 1932–1933, când venitul național a ajuns la jumătatea celui din 1929, producția a scăzut în medie cu 40%, iar șomajul a afectat un sfert din populația activă.

DEMOCRAȚII ȘI „NOUL CURS” Republicanii nu au găsit soluții pentru ieșirea din criză și au pierdut alegerile din 1932. Roosevelt a fost ales președinte și democrații au revenit la Casa Albă. Prin noul program de reforme (**New Deal**), statul s-a implicat în relansarea economiei și în asigurarea **echilibrului social**. Guvernul a acordat ajutoare de șomaj și a susținut un program amplu de lucrări publice: tabere de muncă pentru tineri, construirea de șosele, căi ferate, case, școli. Noul program a marcat evoluția societății americane: statul intervenea în domenii care până acum erau rezervate inițiativei private. „Motorul” economiei americane se deplasa de pe Wall Street la Washington, iar **statul bunăstării sociale** a marcat o dezvoltare fără precedent.

CRONOLOGIE

- 1917** intrarea SUA în Primul Război Mondial
- 1920–1932** guvernarea republicană
- 1929–1933** Marea criză de supraproducție
- 1933–1945** F. D. Roosevelt, președinte al SUA

Barajul de pe fluviul Tennessee a fost construit între 1936–1940, în cadrul programului anunțat de președintele Franklin Roosevelt pe 18 mai 1933.

PERSONALITĂȚI

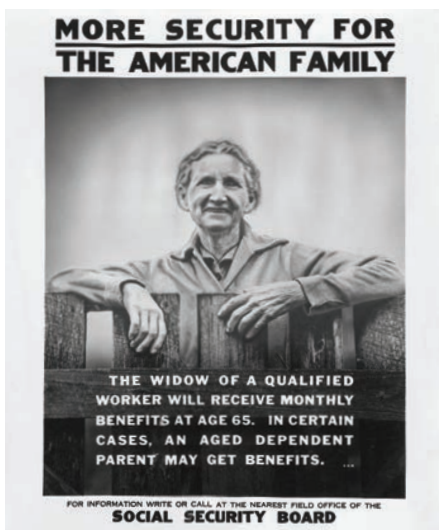
Franklin Delano Roosevelt

(1882–1945)

Om politic american, avocat de profesie. În 1928 a fost ales guvernator al statului New York. În 1932 a candidat la președinție cu un program anticriză, care propunea creșterea rolului statului în economie și consolidarea democrației americane. A fost președinte între 1933–1945, o perioadă de mari transformări, în care guvernul s-a preocupat de standardul de viață al populației. În 1945, a pus bazele ONU.

A

Analizați sursa A și răspundeți la următoarele cerințe:

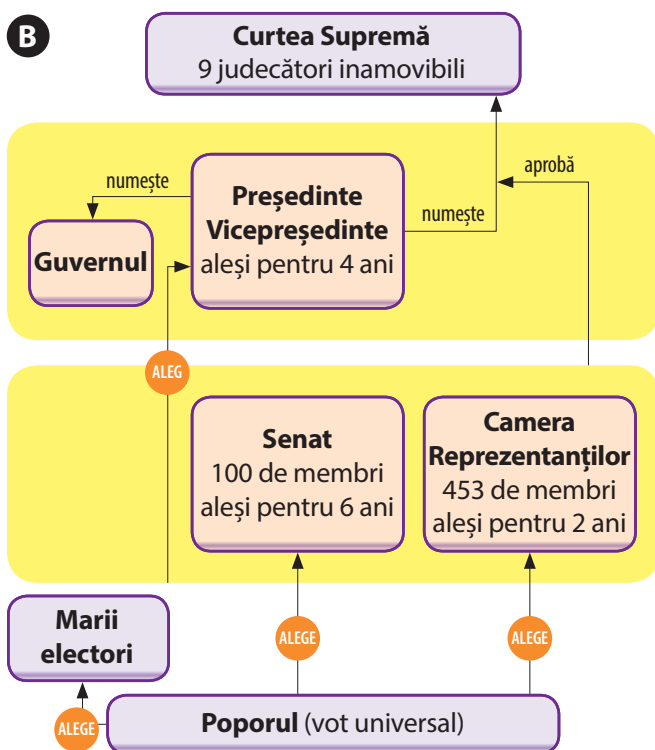
1. Traduceți textul din limba engleză și precizați categoriile sociale pentru care erau anunțate măsurile de protecție.

2. Accesați surse de informare de pe Internet și identificați alte două categorii sociale pentru care au fost luate măsuri de protecție în aceeași perioadă. Realizați câte un afiș pentru fiecare categorie, după modelul celui din imagine.

B

PUTEREA EXECUTIVĂ

PUTEREA LEGISLATIVĂ

Organizarea politică a SUA.

Analizați sursa B și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați două atribuții ale Președintelui și o atribuție a Congresului.

2. Explicați, în aproximativ 10 rânduri, modul în care este pus în aplicare principiul separării puterilor în stat în Constituția americană.

3. Comparați Constituția din 1787 cu Constituția SUA din prezent și identificați elementele de continuitate în privința organizării statului american.

C. Președinții SUA

Președintele	Perioada în funcție	Partid
Woodrow Wilson	1913–1921	Democrat
Warren G. Harding	1921–1923	Republican
Calvin Coolidge	1923–1929	Republican
Herbert C. Hoover	1929–1933	Republican
Franklin D. Roosevelt	1933–1945	Democrat

Analizați sursa C, citiți textul studiului de caz și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați o schimbare pe care au introdus-o republicanii în perioada lor de guvernare și prezentați o consecință a acesteia în evoluția Statelor Unite.

2. Prezentați în aproximativ o jumătate de pagină rolul președintelui F. D. Roosevelt în evoluția democrației americane din perioada interbelică.

D. „În august (1935), se acordă mai multă putere guvernului federal pentru a impune respectarea libertăților sindicale și pentru a interzice concedierea muncitorilor sindicaliști [...] Se creează un sistem federal de asigurări sociale pentru bătrânețe, asigurări sociale pentru șomaj, se acordă subvenții federale tuturor statelor componente ale SUA pentru asistență medicală pentru handicapați [...] se mărește fiscalitatea asupra veniturilor mari și ia naștere un organism însărcinat să supravegheze averile.”
(*Dicționar de istorie a secolului XX*)

Citiți sursa D și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Menționați două măsuri cu caracter social și două măsuri fiscale.

2. Explicați, în cel puțin 10 rânduri, legătura dintre măsurile sociale și cele fiscale luate de guvernul american.

ȘTIAȚI CĂ...

- Roosevelt a fost singurul președinte al SUA ales pentru patru mandate? El a menținut o strânsă legătură cu poporul, organizând conferințe de presă de două ori pe săptămână și explicându-și politica în „taifasurile la gura sobei” retransmise la radio.
- Mișcarea extremistă Ku Klux Klan, organizație rasistă extremistă, a atins apogeul în anul 1925, când număra în jur de 5 milioane de membri?

COMUNISMUL. NAZISMUL

Situația generată de Primul Război Mondial a favorizat afirmarea regimurilor totalitare în Europa. Aceste regimuri prezintă unele asemănări, dar și diferențe.

COMUNISMUL Regimul totalitar comunist a avut la bază **ideologia marxistă**, pe care V. I. Lenin a adaptat-o și a aplicat-o la situația din Rusia. Lenin a preluat puterea în 1917, în urma **revoluției bolșevice**, luând primele măsuri prin care a atras de partea sa masele populare: a pus capăt războiului și a împroprietărit țărani cu pământ. În confruntarea cu forțele contrarevoluționare, bolșevicii au ieșit învingători în 1921 și au început construcția societății comuniste. După moartea lui Lenin, a început lupta pentru putere, din care a ieșit învingător I. V. Stalin. În calitate de **conducător unic**, al **partidului unic**, a impus primul **plan cincinal** (1928–1933), prin care stabilea măsuri precum industrializarea accelerată și colectivizarea forțată a agriculturii. Pentru atingerea obiectivelor propuse, Stalin a introdus **controlul strict al statului** asupra tuturor aspectelor vieții oamenilor, a folosit propaganda permanentă și un sistem de teroare și violență. **Totalitarismul stalinist** a atins apogeul în anii 1936–1938, când a ordonat **Marea Teroare** având ca scop eliminarea adversarilor reali și inventați ai dictatorului, inclusiv o parte din elitele partidului, ale aparatului de stat și ale armatei. Câteva milioane de oameni au fost atunci deportați în lagărele din **Gulag** sau executați. Societatea sovietică a fost supusă unei îndochinări permanente și profunde în care un rol esențial l-a jucat **cultul personalității** lui Stalin.

Numele său a fost preluat de sute de localități fiind numit și „Părinte al Națiunii” sau „Marele Arhitect al Comunismului”.

NAZISMUL Ideologia nazistă a stat la baza regimului totalitar instaurat în Germania de Adolf Hitler. El și-a expus principalele idei în lucrarea *Mein Kampf* (Lupta mea): **superioritatea rasei germane**, nevoia de **spațiu vital**, **concepțiile antidemocratice**, **revizionismul** și **politica externă revanșardă**, **cultul conducătorului**, **anticomunismul**, dar mai ales **antisemitismul virulent**. Instrumentul politic pe care Hitler l-a folosit pentru a ajunge la putere a fost Partidul Muncitoresc Național-Socialist German (NSDAP). Acesta a reușit să obțină voturi prin exploatarea situației dificile cu care se confrunta populația germană în contextul crizei economice din 1929–1933. După preluarea puterii, Hitler a acționat pentru instaurarea **regimului totalitar**, bazat pe **partidul unic** și obligația supunerii pe linie ierarhică față de persoana **Führerului**, lider suprem, sursă a dreptului și baza legitimității dictaturii. Pentru a-și impune controlul asupra cetățenilor, Hitler a pus în mișcare un puternic aparat propagandistic. A instituit controlul strict asupra mijloacelor care puteau influența gândirea oamenilor: presa scrisă, radioul, cinematografia, literatura. Opozanții regimului au fost puși sub observația **poliției secrete** (Gestapo) sau închiși în lagărele de concentrare. În numele **superiorității rasei germane**, nazismul a dezlănțuit prigoana împotriva evreilor și a altor etnii, ducând o politică de expansiune pentru obținerea **spațiului vital**.

CRONOLOGIE

- 1917** 25 octombrie/7 noiembrie preluarea puterii de către bolșevicii conduși de Lenin
- 1918–1921** războiul civil, încheiat cu victoria comuniștilor
- 1922** crearea URSS
- 1928** preluarea puterii de către Stalin
- 1934** Hitler a preluat controlul total al puterii în Germania
- 1936–1938** Marea Teroare ordonată de Stalin

Iosif V. Stalin
(1878–1953).

ȘTIATI CĂ...

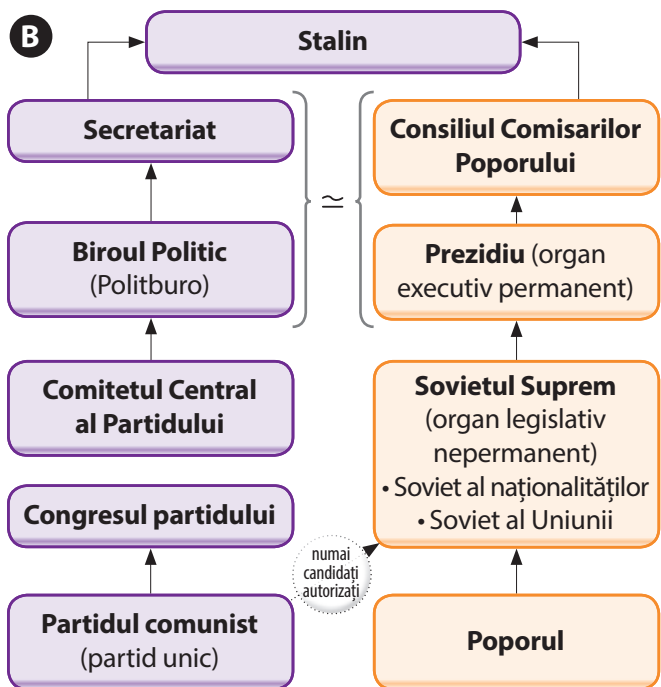
- Stalin a fost exmatriculat din Seminarul Teologic din Tbilisi pentru activitate revoluționară?
- Lucrarea *Mein Kampf* a fost scrisă de Hitler în 1924, în închisoare? A fost tradusă în 16 limbi, până la sfârșitul anului 1940 fiind publicate 10 milioane de exemplare?

A. „Dictatura clasei proletare înseamnă că statul muncitoresc va reprima fără ezitare marii proprietari funciari și capitaliștii; va reprima trădătorii și mișeeii care ajută pe acești exploatare și îi va învinge. Statul muncitoresc este inamicul implacabil al marelui proprietar funciar, al capitalistului, al speculatorului și șarlatanului, inamicul proprietății private asupra pământului și capitalului, inamicul puterii și banilor.”
(Lenin, *Scrisoare către muncitori și țărani*, 28 august 1919)

Citiți cu atenție sursa A. Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Precizați din text două categorii sociale considerate inamici ai clasei proletare.
2. Pornind de la sursă, explicați în aproximativ o jumătate de pagină tipul de stat pe care trebuia să-l construiască proletariatul.

Statul și Partidul în URSS.

C. „În 1936, se adoptă o nouă constituție a URSS, care este de acum alcătuită din 11 Republici. Având un caracter aparent democratic, Constituția consacră de fapt dictatura lui Stalin [...] în special în cultul personalității care se creează în jurul lui Stalin: prin poezii, portrete, Stalin se impune în rândurile unei populații în mare măsură analfabetă ca «tătucul poporului», după imaginea țărilor din trecut. Presa este cenzurată, învățământul supravegheat, istoria rescrisă, Biserica aspru combătută.”

(Anne Carol, Jean Garrigues, Martin Ivernel, *Dicționar de istorie a secolului XX*)

Analizați sursa B și citiți cu atenție sursa C. Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Comparați informațiile din cele două surse și precizați un aspect care demonstrează autoritatea supremă a lui Stalin.
2. Menționați, pe baza sursei C, două modalități de exprimare a cultului personalității.
3. Cercetați surse de pe Internet și realizați un portofoliu cuprinzând imagini, afișe, fotografii, poezii, cântece, care ilustrează cultul personalității lui Stalin.

D. Evoluția Partidului Nazist în alegerile oficiale.

Data	Locurile câștigate de naziști în Reichstag	Poziția Partidului Nazist
1928	12	a IX-a
1930	107	a II-a
1932 (iulie)	230	I
1932 (noiembrie)	196	I

Analizați datele din sursa D și precizați legătura între evoluția numărului de locuri câștigate de naziști în Reichstag și evoluția social-economică a Germaniei în anii respectivi.

E. „În efortul lor de a stăpâni sufletele tuturor germanilor, naziștii au creat Ministerul Propagandei. Joseph Goebbels (1897-1945) conducea această instituție, care elimina spiritul iluminist din toate publicațiile, emisiunile radiofonice, filmele și piesele de teatru. Crezul nazist a pătruns în întreaga artă și literatură. Operele de artă au ajuns să fie total lipsite de conținut.”

(John Barber, *Istoria Europei moderne*)

F. „În regimul național-socialist, disprețul față de individul nepotrivit proiectului utopic ia proporții de coșmar. Oamenii erau mânuiți ca și cum ar fi fost în întregime din material plastic, de parcă ar fi fost nisip și pietriș de turnat în blocurile de beton pentru construcții.”

(Friedrich Meinecke, *The German Catastrophe. Reflection and Recollection*)

Citiți cu atenție sursele E și F. Răspundeți la următoarele cerințe:

1. Formulați o opinie privind modul în care erau tratați oamenii în timpul nazismului, folosind ca argumente o informație din sursa E și o informație din sursa F.
2. Pornind de la cele două surse, realizați un poster în care să ilustrați atitudinea regimului nazist față de oameni.

EVALUARE 2

I. Realizați corespondența corectă între personalitățile din coloana A și informațiile din coloana B:

A

1. Albert Einstein
2. Salvador Dali
3. Tristan Tzara
4. Alexander Fleming

B

- a) Penicilina
- b) Dadaismul
- c) Teoria relativității
- d) Suprerealismul

4 puncte

II. Analizați harta de mai sus și identificați două state cu regimuri totalitare și două state cu regimuri democratice, în afara statului prezentat în tabelul de mai jos. Completați tabelul pentru fiecare stat identificat cu informațiile solicitate, după modelul dat:

Statul	Tipul de regim	O caracteristică a regimului	O personalitate relevantă
Rusia	Totalitar comunist	Desființarea proprietății private	V.I. Lenin

32 puncte

III. Ordonați cronologic următoarele evenimente din istoria cinematografului:

- lansarea primului film sonor *Cântărețul de jazz*.
- Charlie Chaplin a realizat filmul *Dictatorul*

- Disney a lansat prima animație
- Frații Lumière au inventat cinematograful

4 puncte

IV. Elaborați în aproximativ 5 rânduri un text corect din punct de vedere istoric, folosind termenii: *colectivizare, Gulag, teroare, marxism, industrializare*.

10 puncte

V. Citiți cu atenție sursele și răspundeți la următoarele cerințe:

A. „Depresiunea a atins noi recorduri în 1932 și au existat serioase probleme în structura socială. Influența comunistă creștea în rândul șomerilor, iar demonstrațiile foamei și protestele au devenit ceva obișnuit în marile orașe. [...] Existau temeri că din haosul crescând putea să ia naștere o dictatură și mai mulți demagogi au apărut drept posibili candidați.”

(Philip Jenkins, *O istorie a Statelor Unite*)

B. „Până în 1932, «Marea criză» cuprinsese practic toate națiunile europene. A rezultat un număr imens de șomeri, dintre care mulți erau în stare de orice ca să iasă din impas. Efectul deosebit de puternic al crizei în Germania a mărit receptivitatea populației la ideea nazistă a unui salvator naționalist și dictatorial.”

(John R. Barber, *Istoria Europei moderne*)

1. Precizați, pe baza sursei A, o consecință a crizei economice din Germania.

6 puncte

2. Menționați o categorie socială la care se face referire atât în sursa A, cât și în sursa B.

4 puncte

3. Prezentați o cauză a Marii crize economice din anii 1929–1933.

10 puncte

4. Formulați un punct de vedere referitor la pericolele care apăreau în plan politic, în condițiile crizei economice, folosind ca argumente o informație din sursa A și o informație din sursa B.

20 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu

TOTAL GENERAL

100 puncte

VIAȚA COTIDIANĂ ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

I. ETAPA ORGANIZATORICĂ

- Stabilirea temei proiectului: *Viața cotidiană în perioada interbelică.*
- Organizarea grupelor de lucru: 6 grupe de câte 4-5 elevi.
- Stabilirea sarcinilor de lucru: fiecare grupă va realiza un poster reprezentând unul din următoarele aspecte:
  1. Schimbări intervenite în organizarea marilor orașe
  2. Lumea rurală
  3. Invențiile și viața casnică
  4. Noi forme de divertisment
  5. Sănătatea oamenilor
  6. Cultura
- Sugestii de realizare a posterului și recomandări bibliografice:
  - posterul va cuprinde informații sintetice privind tema de lucru, imagini relevante, scheme, tabele, grafice ș.a.;
  - elevii vor porni de la informațiile din manual și vor dezvolta tema de lucru prin consultarea a cel puțin 3 lucrări de specialitate din bibliotecă și cel puțin trei surse de pe Internet, cu precizarea autorului și a titlului lucrării/site-ului;
  - timpul de lucru: pe toată durata unității de învățare; proiectul va fi prezentat la finalul unității de învățare, ca modalitate de evaluare sumativă.

II. REALIZAREA PROIECTULUI

- Culegerea, selectarea, prelucrarea informațiilor:
  - elevii vor consulta lucrările de specialitate/site-urile pentru a selecta informațiile relevante pentru tema de lucru
  - pentru verificarea informațiilor, elevii vor avea în vedere următoarele probleme:
    - informațiile sunt corecte?
    - au fost verificate în cel puțin două surse, din care una este o publicație de specialitate?
    - sunt acoperite toate aspectele temei?
    - sunt informații care se repetă?
    - unele aspecte sunt tratate mai sumar, în timp ce altele sunt tratate mai pe larg?
- Selectarea imaginilor, schemelor, graficelor și a altor elemente necesare realizării posterului. Pentru

verificarea acestora, elevii vor avea în vedere următoarele aspecte:

- sunt imaginile relevante pentru tema de lucru?
  - vin în completarea/ilustrarea aspectelor prezentate?
  - sunt suficient de clare?
  - sunt suficient de expresive și pertinente?
- Organizarea informațiilor și a imaginilor în cadrul posterului. Pentru verificare, elevii vor avea în vedere următoarele aspecte:
    - Ordinea prezentării informațiilor este corectă?
    - Este o proporție adecvată între informații și imagini?
    - Imaginile vin în sprijinul înțelegerii temei?

III. PREZENTAREA PROIECTULUI

- Stabilirea rolurilor membrilor grupului în realizarea prezentării. Pentru asigurarea unei prezentări eficiente, elevii vor avea în vedere următoarele aspecte:
  - Are fiecare membru al grupului un rol adecvat în prezentare?
  - Este clară ordinea prezentării?
  - Fiecare elev stăpânește bine aspectele pe care urmează să le prezinte?
- Posterele vor fi afișate după prezentare, elevii având astfel o imagine globală asupra temei proiectului.

IV. CRITERII DE NOTARE

- evaluarea conținutului proiectului (50 p)
  - Corectitudinea informației istorice (30 p)
  - Relevanța imaginilor și a celorlalte elemente vizuale (10 p)
  - Maniera de organizare a posterului (10 p)
- evaluarea modului de prezentare (40 p)
  - folosirea corectă a termenilor istorici (10 p)
  - structurarea prezentării, organizarea și armonizarea ideilor/argumentelor (10 p)
  - colaborarea între membrii grupului (10 p)
  - încadrarea în timpul acordat pentru prezentare (10 p)

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu

TOTAL GENERAL
100 puncte

3

UNITATEA 3

LUMEA ÎN RĂZBOI

Lecția 1 – Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare

Lecția 2 – Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939–1945), România și al Doilea Război Mondial, Conferința de Pace

STUDII DE CAZ

1. Noile mijloace de distrugere în masă
2. Viața pe front și în *frontul de acasă*
3. Holocaustul

EVALUARE

Convoitul de tancuri sovietice invadează Basarabia, ca urmare a Pactului Ribbentrop-Molotov, 1940.

1933

Japonia și Germania părăsesc Societatea Națiunilor

1935

Legile de la Nürnberg

1936–1939

războiul civil din Spania

1939

pactul sovieto-german; Germania atacă Polonia – începutul celui de-al Doilea Război Mondial

1940

Pactul Tripartit

1942

Coaliția Națiunilor Unite

Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare

RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ Conferințele de Pace de la Paris și Washington au urmărit să instituie o ordine mondială diferită de cea care a condus la Marele Război. Noua construcție, **Societatea Națiunilor**, avea la bază principiile securității colective, dar era dependentă de Marile Puteri pentru aplicarea de sancțiuni statelor revizioniste. Misiunea a fost dificilă, deoarece SUA au refuzat să participe, Uniunea Sovietică era izolată diplomatic, iar democrațiile occidentale se preocupau de **menținerea statu-quo-ului teritorial** și de **combaterea comunismului**.

Relațiile internaționale au cunoscut o relativă destindere pe fondul refacerii economice din anii 1920, care a condus la o **reconciliere** franco-germană. În 1926, Germania a fost admisă în Societatea Națiunilor, iar în 1934 URSS. În general, sistemul european de alianțe s-a bazat pe **înțelegeri bilaterale sau regionale**, cu scopul protejării granițelor naționale. Semnarea Pactului Briand-Kellogg a constituit apogeul politicii de **securitate colectivă**, iar statele semnatare se angajau să renunțe la război ca instrument de politică externă.

Pe fondul recesiunii economice, regimurile instaurate în Italia, Germania și Japonia au recurs la reînarmare și mobilizare obligatorie pentru rezolvarea șomajului, în paralel cu o **politică externă ofensivă**. Marea Britanie și Franța au adoptat o **atitudine conciliatoristă**, lăsând nesancționată încălcarea repetată a tratatelor de pace. Astfel, crizele politico-diplomatice amenințau pacea, iar Societatea Națiunilor nu a putut împiedica acțiunile agresive ale unor state.

AGRESIUNEA STATELOR TOTALITARE Pe fondul instabilității politice din China, Japonia a înființat în 1931 un stat separat în provincia chineză Manciuria, provocând **prima criză majoră a Societății Națiunilor**. Încurajată de susținerea Germaniei și urmărind extinderea coloniilor din Africa, Italia a ocupat în 1936 Etiopia. Alianța dintre Germania și Italia s-a consolidat prin susținerea generalului Franco în războiul civil din Spania și prin **formarea Axei Roma-Berlin**.

Germania nazistă considera Tratatul de la Versailles un „diktat” umilitor, iar revizuirea lui a fost principalul obiectiv de politică externă. Astfel, în 1935 a fost reintrodus serviciul militar obligatoriu, urmat de ocuparea zonei demilitarizate renane și de anexarea Austriei. În cadrul Conferinței de la München, Hitler a obținut, cu acordul Marii Britanii și

„Fisura din pod”, caricatură din 10 decembrie 1919 care critică neaderarea SUA la Societatea Națiunilor.

Ironizarea Pactului Briand-Kellogg, în timpul Carnavalului de la Paris, 1929.

CRONOLOGIE

- 1925** Tratatul de la Locarno
- 1928** Pactul Briand-Kellogg
- 1933** Japonia și Germania se retrag din Societatea Națiunilor
- 1936** remilitarizarea zonei renane
- 1938** Anschluss – anexarea Austriei; anexarea regiunii sudete din Cehoslovacia
- 1939** Pactul Ribbentrop-Molotov

Expansiunea Germaniei (1933–1939).

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

„Între 1919 și 1940, România a urmărit [...] apărarea stabilității și ordinii impuse pe continent după Primul Război Mondial, păstrarea păcii și securității, raporturi de bună vecinătate în regiune. [...] În vederea preîntâmpinării unui atac din partea Ungariei, în 1921, România, Cehoslovacia și Iugoslavia au încheiat o alianță de apărare numită Mica Înțelegere sau Mica Antantă. [...] În 1934 România, Iugoslavia, Grecia și Turcia au încheiat pactul Înțelegerii Balcanice. Dintre toți vecinii, România a avut relații încordate cu Ungaria și URSS [...]”

(Ioan-Aurel Pop, *Istoria Românilor pentru elevi*)

Menționați, pe baza sursei, două obiective ale politicii externe românești în perioada interbelică.

al Franței, alipirea la Germania a regiunii sudete din Cehoslovacia. Deși a promis pacea, în 1939 a invadat această țară, în timp ce Italia a anexat Albania.

Ca urmare, democrațiile occidentale au acordat **garanții** Poloniei și au inițiat tratative cu URSS pentru a bloca expansiunea Germaniei. În schimb, Stalin a acceptat încheierea unui **pact de neagresiune** cu Hitler la 23 august 1939, ce conținea un protocol secret prin care URSS și Germania își delimitau sferile de influență în răsăritul Europei. Pretențiile teritoriale germane față de Polonia au condus la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial.

APLICAȚII

Priviți cu atenție sursa A. Completați organizatorul grafic de mai jos, având în vedere următoarele cerințe: a. statele reprezentate; b. întâlnirea la care se face referire; c. atitudinea persoanelor.

Sursa A		
Sursa îmi spune...	Sursa sugerează că...	Sursa nu menționează...

APLICAȚII

David Low, caricaturist britanic

(What, no chair for me? – Niciun scaun pentru mine? 30 septembrie 1938)

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

B. „Art. 1. În eventualitatea unor rearanjamente politice în zonele aparținând statelor baltice (Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania), granița nordică a Lituaniei va fi recunoscută drept granița dintre sferile de influență ale Germaniei și Uniunii Sovietice. [...]

Art. 2. La întrebarea dacă interesele ambelor părți fac dezirabilă menținerea unui stat polonez independent și care vor fi granițele acestuia se poate răspunde numai în lumina evoluțiilor politice viitoare. [...]

Art. 3. În legătură cu Europa de Sud-Est partea sovietică atrage atenția în legătură cu interesul său pentru Basarabia. Partea germană își declară completul dezinteres politic pentru aceste zone.”
(Protocolul adițional al Pactului Ribbentrop-Molotov)

C. „Neopunând la timp o rezistență, Europa avea să suporte [...] acțiunile personale ale dictatorului german. [...] Diplomația era de acum neputincioasă în a înfrânge voința lui Hitler [...]. Bătrâna Europă avea să-și trăiască ultimele sale zile, iar lumea să alunece în cel mai îngrozitor dintre războaie.”

(Grigore Gafencu, *Ultimile zile ale Europei*.

O călătorie diplomatică întreprinsă în anul 1939)

D. „Hitler nu era interesat de simpla redobândire a teritoriilor pierdute de Germania după Tratatul de la Versailles. [...] Dorea toată Europa centrală și toată Rusia până la Volga [...] pentru a asigura independența economică a Germaniei și statutul acesteia de mare putere.”

(Antony Beevor, *Al Doilea Război Mondial*)

Pornind de la sursele B, C și D, organizați pe grupe o dezbateră referitoare la prevederile Pactului de neagresiune sovieto-german, din perspectiva: a. statelor semnatare; b. statelor vizate; c. Marii Britanii și Franței.

PERSONALITĂȚI

Nicolae Titulescu

(1882–1941)

Jurist, economist, mare orator și om politic, personalitate marcantă a diplomației românești. De două ori președinte al Societății Națiunilor. Supranumit „Ministrul Europei”, s-a remarcat prin susținerea organismelor și reglementărilor internaționale de menținere a păcii. A fost inițiatorul Înțelegerii Balcanice și al normalizării relațiilor diplomatice româno-sovietice.

Jean Louis Barthou

(1862–1934)

Om politic francez. În calitate de ministru de Externe, a fost unul dintre promotorii principiului securității colective. A criticat politica revizionistă promovată de Germania și s-a pronunțat pentru strângerea legăturilor Franței cu statele din Răsăritul Europei, inclusiv cu URSS. Asasinat alături de regele Iugoslaviei, Alexandru I, în 1934 la Marsilia.

ȘTIAȚI CĂ...

- Scriitorul Ernest Hemingway a luptat în războiul civil spaniol împotriva trupelor generalului Franco? Experiența l-a inspirat să scrie romanul *Pentru cine bat clopotele*, publicat în 1940.
- Războiul civil spaniol a fost surprins în imagini de fotografii de Robert Capa?

Nikola Tesla (1856–1943).

CRONOLOGIE

CONFERINȚE INTERALIAȚE:

1943 28 noiembrie–1 decembrie: Conferința de la Teheran

1945 4–11 februarie: Conferința de la Yalta (Declarația pentru Europa eliberată)

17 iulie–2 august: Conferința de la Potsdam (menținerea zonelor de ocupație în Germania, înființarea tribunalului de la Nürnberg, judecarea criminalilor de război)

ȘTIAȚI CĂ...

Nikola Tesla a fost primul savant care a sugerat folosirea undelor radio pentru detectarea și localizarea obiectelor? Radarul a fost folosit în *Bătălia Angliei* și, alături de sonar, în operațiunile din Oceanul Pacific.

Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939–1945). România și al Doilea Război Mondial. Conferința de Pace

ALIANȚE MILITARE ȘI FRONTURILE DE LUPTĂ (1939–1945)

Europa Alianța cu URSS a permis Germaniei naziste lansarea **războiului-fulger**, în urma căruia Polonia, Danemarca, Norvegia și cea mai mare parte a Franței au fost ocupate. Hitler a lansat războiul aerian împotriva Marii Britanii, dar Anglia a rezistat bombardamentelor. Până în vara anului 1942, Germania a cucerit mare parte a Europei și a Africii de Nord. Profitând de Pactul de neagresiune, trupele sovietice au înaintat în Polonia, au înfrânt rezistența Finlandei și au anexat țările baltice. Ruptura dintre Stalin și Hitler s-a produs la 22 iunie 1941, când Führerul a lansat **Operațiunea Barbarossa**. Din cauza asprimii iernii rusești, ofensiva Wermachtului s-a oprit lângă Moscova și Leningrad.

Războiul a luat un curs favorabil Aliaților din noiembrie 1942. Capitulara armatei germane la Stalingrad a împiedicat-o să ajungă la câmpurile de petrol din Crimeea, iar sovieticii au preluat inițiativa strategică. Debarcarea aliată din Sicilia a scos Italia din război, iar succesul **Operațiunii Overlord** a dus la eliberarea Parisului. În toamna anului 1944, sub presiunea anglo-americană și înaintarea Armatei Roșii către Germania, forțele naziste au început retragerea de pe toate fronturile. După joncțiunea armatelor americane și sovietice, aliații încep cursa pentru cucerirea Berlinului, Germania semnând actele de **capitulare necondiționată** cu Aliații pe 7 și 8 mai 1945.

Africa Urmărind extinderea Imperiului colonial, trupele italiene au atacat bazele britanice din Egipt. Contraofensiva engleză l-a obligat pe Mussolini să ceară sprijinul Germaniei, care a trimis *Afrika Korps*, sub comanda lui Erwin Rommel. **Debarcarea anglo-americană** în Maroc și Algeria a dus la sfârșitul războiului în regiune.

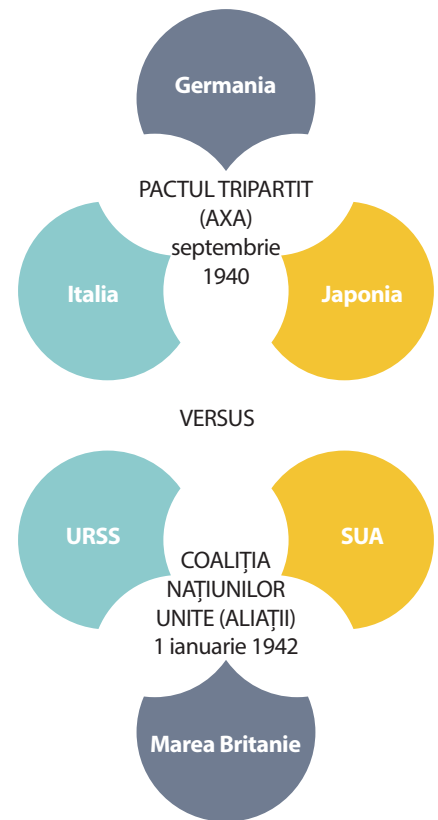
Extremul Orient și Oceanul Pacific SUA au acordat sprijin financiar Marii Britanii, Chinei și URSS, fără a se implica direct în conflict. Dar pe 7 decembrie 1941 japonezii au atacat flota americană de la Pearl Harbor, în Hawaii, cu scopul de a controla resursele prime din Asia de Sud-Est. Japonia a ocupat Thailanda, Filipine, Birmania, Indiile Orientale olandeze, Hong Kong și Singapore, înlocuind vechile structuri coloniale europene. Cotitura în **războiul din Pacific** a venit în iunie 1942, când forțele americane și japoneze s-au confruntat lângă In-

sulele Midway. Victoriile navale ale SUA au continuat, culminând cu aruncarea bombelor atomice asupra orașelor Hiroshima și Nagasaki. Japonia a fost silită să semneze actul de **capitulare necondiționată** la 2 septembrie 1945.

ROMÂNIA ȘI AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL România condusă de generalul Ion Antonescu s-a alăturat trupelor Axei pentru eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei, anexate de sovietici în iunie 1940. Armata română a continuat luptele peste Nistru, aducând țara în stare de război cu Aliații. Înfrângerile de pe front și ofensiva sovietică au dus la arestarea mareșalului Antonescu, la 23 august 1944, din ordinul regelui Mihai I. Trecerea României de partea Națiunilor Unite a determinat **prăbușirea frontului german din Balcani**, iar participarea armatei române la operațiunile din Ungaria, Cehoslovacia și Austria a dus la **scurtarea războiului din Europa**.

CONFERINȚA DE PACE Organizarea unei conferințe cu principalii adversari ai Aliaților nu a fost posibilă din cauza neînțelegerilor dintre Marile Puteri. În februarie 1947, s-au semnat la Paris tratatele de pace cu foștii aliați ai Germaniei: Bulgaria, Finlanda, Italia, România și Ungaria. Acestea impuneau **modificări teritoriale** și grele **despăgubiri de război**, consolidând poziția Moscovei în răsăritul Europei. Anglo-americanii au reglementat raporturile cu Germania în 1951, iar URSS în 1955.

Cuceririle germane în Europa (1939–1941).

PERSONALITĂȚI

Winston Churchill

(1875–1965)

Personalitate marcantă a secolului XX. Ca șef al guvernului britanic, a condus țara la victorie, fiind și unul dintre artiștii Coaliției Națiunilor Unite.

Dwight Eisenhower

(1890–1969)

General și om politic american, considerat erou al SUA. A coordonat operațiunile militare ale Aliaților din nordul Africii, Sicilia și Italia, debarcarea din Normandia.

Bernard Law Montgomery

(1887–1976)

General britanic. S-a remarcat în timpul retragerii și evacuării trupelor anglo-franceze la Dunkerque. În Africa de Nord a obținut victoria de la El-Alamein. A participat la debarcarea aliată în Sicilia și a colaborat cu Eisenhower la elaborarea planurilor debarcării din Normandia. A oprit ofensiva nazistă din zona Ardenilor, deschizând drumul Aliaților către Germania.

Gheorghe Jukov

(1896–1974)

Mareșal sovietic, a coordonat apărarea Moscovei și operațiunile militare de la Stalingrad și Kursk și a comandat acțiunea de cucerire a Berlinului, primind actul de capitulare a Germaniei naziste.

APLICAȚII

Anul	Denumirile codificate ale operațiunilor militare ale Germaniei
1939	Fall Weiss (<i>Planul Alb</i>) = de invadare și cucerire a Poloniei.
1940	Weserübung (<i>Exercițiul Weser</i>) = ocuparea Danemarcei și Norvegiei.
	Fall Gelb (<i>Planul Galben</i>) = planul de atac și de scoatere a Franței din război.
1941	Seelöwe (<i>Leul de Mare</i>) = debarcarea eșuată în Marea Britanie, datorită rezistenței și utilizării radarului de aviația britanică.
	Barbarossa = planul de atac asupra URSS.
1943	Zitadelle (<i>Citadela</i>) = încercarea de încercuire a forțelor sovietice. Acestea au declanșat contraofensiva; la Kursk a avut loc cea mai mare bătălie de tancuri din istorie.

A

Anul	Denumirile codificate ale operațiunilor militare ale Aliaților
1940	Dynamo = acțiune a Amiralității Marii Britanii pentru evacuarea trupelor aliate, încercuite la Dunkerque.
1942	Lightfoot (<i>Pas ușor</i>) = operațiunea a asigurat victoria aliată de la El Alamein (Africa).
	Torch (<i>Făclie, Torță</i>) = debarcarea forțelor anglo-americane în Africa de Nord Franceză.
1943	Husky (<i>Voinicul</i>) = debarcarea forțelor anglo-americane în Sicilia
	Baytown (<i>Orașul golfului</i>) = debarcarea aliaților în sudul Italiei.
1944	Overlord (<i>Suzeran</i>) = debarcarea din Normandia, D-Day (Ziua Z)
1945	Clarion (<i>Trâmbiță</i>) = cel mai mare bombardament aerian aliat, pentru paralizarea sistemului de transport german.

B

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

C. „Președintele Statelor Unite ale Americii și dl Churchill [...] speră să vadă stabilindu-se o pace care va permite tuturor națiunilor să se afle în securitate în interiorul propriilor lor frontiere și va garanta tuturor oamenilor din toate țările o existență eliberată de orice teamă și de lipsuri.” (*Carta Atlanticului*, 1941)

D. „Art. 1. Frontierele României [...] vor fi cele care erau în ființă la 1 ianuarie 1941. Frontiera sovieto-română este fixată în conformitate cu Acordul sovieto-român din 28 iunie 1940 [...] Art. 2 – Hotărârile Sentinței de la Viena din 30 august 1940 sunt declarate nule și neavenite. Frontiera dintre România și Ungaria este restabilită [...] astfel cum exista la 1 ianuarie 1938.” (*Tratatul de pace dintre România și Națiunile Unite*, 10 februarie 1947)

1. Analizați harta de la pagina 51 și sursa A. Precizați statele aflate sub controlul Germaniei în vara anului 1942 și statele neutre.
2. Menționați, din sursa B, două momente-cheie care au asigurat victoria Aliaților împotriva statelor Axei.
3. Menționați, din sursa C, un motiv al încheierii acordului dintre Marea Britanie și SUA.
4. Precizați, pe baza sursei D, granițele vestice și răsăritene ale României, conform tratatului de pace din februarie 1947.

NOILE MIJLOACE DE DISTRUGERE ÎN MASĂ

Pentru a obține victoria, statele beligerante au mobilizat imense resurse financiare și de cercetare. Al Doilea Război Mondial a fost cel mai mecanizat război din istorie. Domenii cu mare dezvoltare, precum chimia, fizica, electronica, energia nucleară, informatica au influențat evoluția operațiunilor pe câmpul de luptă. **Noile tehnologii** în domeniul militar au beneficiat de rezultatele cercetării științifice, fapt care a condus la **creșterea puterii distructive** a armamentului și a distanței de executare a loviturilor.

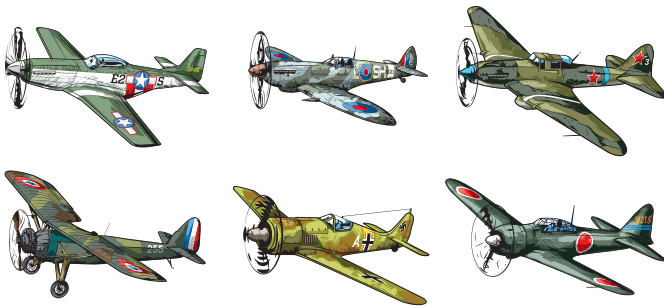
Dacă la începutul conflictului Germania părea să dețină superioritatea tehnologică, odată cu implicarea Statelor Unite și a Uniunii Sovietice, forța economică combinată a Aliților s-a dublat, determinând victoria finală asupra puterilor Axei. Un rol important l-au avut acțiunile de dezinformare reciprocă duse de către serviciile de spionaj, în paralel cu **perfecționarea mijloacelor de comunicație** și adaptarea strategiei operaționale la cerințele noilor tehnologii.

Cum fiecare parte a încercat să-și surprindă adversarul în plan militar, **războiul total** a însemnat perfecționarea capacității ofensive și de răspuns: de la rachete balistice la rachete antitanc și antiaeriene,

de la submarine și bombardiere torpiloare la portavioane și arme antisubmarin, până la arme nucleare. Angajate în operațiunile militare, trupele aveau nevoie de o rezervă constantă de tancuri, puști-mitraliere, avioane, arme de asalt, mine, astfel încât distrugerea centrelor industriale sau demografice a fost o țintă predilectă a bombardamentelor pe întreaga durată a războiului. **Noile tehnici de luptă** au adus ca inovație convoaiele maritime, formațiunile de distrugătoare, debarcărilor combinate și podurile aeriene pentru aprovizionarea rapidă cu echipament și personal.

Răspunsul aviației anglo-americane la atacurile germane cu rachetă a fost utilizarea de bombe incendiare, care au provocat moartea a sute de mii de civili și mari pagube orașelor Dresda, Darmstadt, Hamburg, Kassel și Stuttgart.

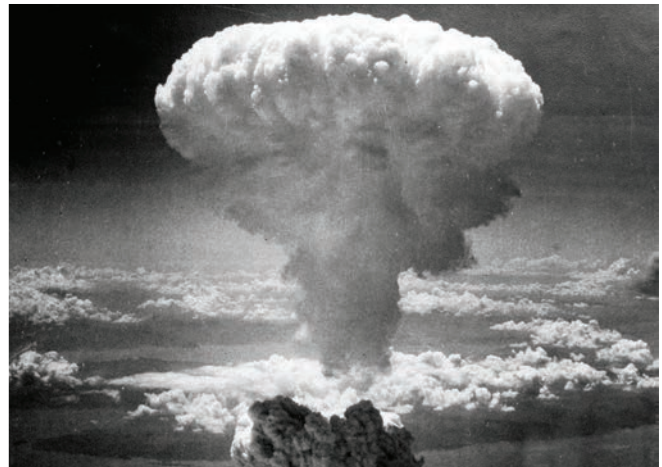
În **războiul naval**, portavioanele de escortă au fost vitale pentru convoaiele Aliților, înlocuind navele de linie. Succesul Debarcării din Normandia s-a datorat și vehiculelor special adaptate la asaltul amfibiu. *Drăciunile lui Hobart* se puteau transforma rapid în blindate, în timp ce conductele marine și porturile prefabricate asigurau aprovizionarea trupelor aliate.

Tipuri de avioane folosite în cursul operațiunilor militare de recunoaștere, de vânătoare sau bombardament. Luftwaffe a utilizat avioanele de bombardament în picaj Stuka și avioanele cu reacție Messerschmitt.

Germania a fost primul stat care a realizat avioane cu motoare cu reacție și rachete ghidate prin radio (tip V1 și V2), utilizate împotriva orașelor Londra și Anvers.

Impactul bombei de la Hiroshima

Energie/putere eliberată	20 000 tone de dinamită
Mingea de foc	370 m înălțime
Obiective civile distruse	62 000 de clădiri
Civili uciși de impact	70 000 de oameni
Morți până la sfârșitul războiului	140 000 de oameni

A. „Prima bombă aruncată asupra obiectivului a explodat deasupra orașului Hiroshima la ora 8 și 15 minute, la 6 august 1945. În acele momente [...] aproape toți elevii și parte din muncitori erau ocupați în aer liber la demolarea caselor avariate, cu scopul de a ridica coridoare împotriva incendiilor și a scoate din oraș lucrurile de valoare.”

(Al. Vianu, C. Bușe, S. Zamfir, Gh. Bădescu, *Relații internaționale în acte și documente*, vol. 2)

B. „Eu cred că folosirea acestei arme barbare la Hiroshima și la Nagasaki nu ne-a adus nici un sprijin concret în lupta împotriva Japoniei. Aceasta era deja învinsă și dispusă să capituleze din cauza blocadei navale [...] și a bombardamentelor masive.”

(Amiral William D. Leahy, *Și eu am fost acolo*)

Pornind de la sursele date:

1. Redactați un eseu privind bombardamentele atomice din august 1945, având în vedere următoarele cerințe: **De ce** au fost folosite împotriva Japoniei; **Cine** a realizat armele nucleare; **Cum** funcționează; **Ce** urmări au avut asupra celor două orașe; **Care** a fost/este impactul asupra supraviețuitorilor.

2. Alcătuiți un portofoliu cu tema *Știința și tehnologia în slujba războiului*, în care să includeți imagini, hărți, machete, scheme, fragmente din documente istorice. Folosiți informații din surse online sau de la biblioteca școlii.

3. Completați diagrama de mai jos cu cel puțin două asemănări și două deosebiri privind strategiile și tipurile de armament utilizate în Primul, respectiv, în al Doilea Război Mondial.

	asemănări	deosebiri
strategii		
tipuri de arme		

Panzer – tancul german.

De proveniență sovietică, Tancul T-34 a fost considerat cel mai eficient dintre toate modelele folosite.

Portavionul USS Enterprise.

PERSONALITĂȚI

Alan Mathison Turing

(1912–1954)

Matematician britanic, considerat părintele informaticii moderne și al inteligenței artificiale, cu un rol major în dezvoltarea tehnicilor de descifrare a sistemului de criptare german (*Codul Enigma*). A coordonat echipa care a creat primul computer digital. *Colossus* a permis accesul către cele mai secrete mesaje dintre Hitler și generalii săi.

ȘTIAȚI CĂ...

- *Manhattan* a fost numele codificat al proiectului de dezvoltare a primei arme nucleare? S-a născut din temerea oamenilor de știință europeni refugiați în SUA că Germania este implicată în producerea armei atomice. A fost produsul final al muncii savanților, coordonați de fizicianul Julius R. Oppenheimer.
- Tsutomu Yamaguchi a supraviețuit în mod miraculos ambelor bombardamente nucleare, de la Hiroshima și Nagasaki? La 6 august 1945, se afla în călătorie de afaceri la Hiroshima, iar pe 9 august a revenit în Nagasaki, orașul său de reședință.

VIAȚA PE FRONT ȘI ÎN FRONTUL DE ACASĂ

VIAȚA PE FRONT

Viața de zi cu zi a soldaților nu era cu mult diferită față de a celor din Primul Război Mondial. Voluntari sau mobilizați, toți au respectat regulamentele militare, au participat la marșuri și operațiuni de luptă. Unii au cunoscut și postura de prizonieri de război. Jurnaliștii și fotografiile au însoțit trupele pe front, immortalizând în imagini-document zonele de conflict, suferințele soldaților și ale populației civile.

FRONTUL DE ACASĂ Trecerea la economia de război a mobilizat toate resursele interne pentru susținerea armatelor. Guvernele au introdus cartele pentru **raționalizarea consumului** și evitarea risipei de alimente. Rațiile oficiale nu acopereau decât jumătate din necesarul zilnic de calorii, astfel încât mulți oameni sufereau de malnutriție. Afizele din vitrine sfătuiau populația să economisească bunurile de primă necesitate, combustibilul și să recondiționeze hainele vechi. A apărut piața neagră, unde puteau fi cumpărate produse fără ștampilă, dar la prețuri exorbitante. Instituirea **blocadei economice** a redus importurile, iar cauciucul, metalul și hârtia au ajuns produse strategice. Copiii erau îndemnați să colecteze jucării, reviste vechi, anvelope, deșeuri metalice și să le predea centrelor de reciclare. Mătasea, lâna, pielea au devenit produse de lux. S-a impus uniforma în **viața cotidiană**.

① „Noi vă salvăm pe voi, voi salvați mâncarea”, „Soldații bine hrăniți vor câștiga războiul” ② „Grădinile Victoriei, creșteți vitaminele la ușa bucătăriei”, campanie care îndemna oamenii să cultive produse pentru consumul propriu și aprovizionarea trupelor. În Marea Britanie și SUA, peluzele și curțile au fost transformate în grădini de legume, iar în parcurile orașelor erau rezervate suprafețe pentru creșterea animalelor.

Folosită în reclame și spoturi publicitare, femeia în salopetă a fost imaginea celui de-al Doilea Război Mondial. Unele s-au aflat alături de bărbați în linia întâi, dar majoritatea a lucrat în **producția de război**, în birouri și baze militare. Prin eforturile serviciilor de **apărare civilă**, europenii au învățat să-și apere locuințele, să se retragă în adăposturi, să utilizeze masca de gaz, iar iluminatul public a fost redus până la dispariție. În Marea Britanie, atacurile cu bombe V2 au determinat un întreg program de evacuare a populației, mai ales a copiilor, către zone mai sigure.

Ziarele și studiourile cinematografice aduceau imagini de pe front, dar posturile de radio au fost cele mai importante surse de informare. Pentru a-și mobiliza cetățenii, ambele tabere au recurs la **propagandă**, paralel cu măsuri de combatere a campaniilor de dezinformare ale posturilor clandestine, care urmăreau demoralizarea civililor.

Pentru mulți locuitori din regiunile controlate de Axă, realitatea războiului a însemnat refugiu și centre de relocare, rechiziții de alimente și muncă forțată, execuții sumare, jefuirea valorilor culturale, anihilarea unor comunități etnice. Măsurile dure impuse de trupele de ocupație urmăreau descurajarea opoziției interne și înfrângerea rețelelor de rezistență, care provocau pierderi infrastructurii și trupelor Axei.

Femeile erau încurajate să participe la efortul de război.

Fotograful de război Joe Rosenthal i-a immortalizat pe soldații americani ridicând Steagul Victoriei pe Insula Iwo Jima (23 februarie 1945).

Membri ai Rezistenței franceze ascultând radioul pentru a primi instrucțiuni codate. Peste tot în Europa, oamenii își riscau viața ascultând știrile transmise de BBC.

Bătălia de la Stalingrad, 1942–1943.

Pornind de la sursa dată, informațiile și imaginile din lecție, completați un organizator grafic, după modelul de mai jos:

„Forța de muncă era vitală pentru efortul de război german. Încă din 1942, dintre cei 600 000 de lucrători ai uriașului concern *Reichswerke* al lui Göring, 80-90% erau muncitori străini sau prizonieri de război. [...] Ei reprezentau o treime din forța de muncă din industria de armament [...] și peste un sfert din numărul celor care munciau în industriile de mașini-unelte și chimică. [...] Marele Spațiu Vital (*Grosselebensraum*) rezervat familiei europene de națiuni promitea viață germanilor, o existență nesigură și precară celor mai mulți europeni, iar evreilor – exterminarea.” (Mark Mazower, *Umbre peste Europa. Democrație și totalitarism în secolul XX*)

Viața cotidiană în perioada interbelică	Viața cotidiană în timpul războiului

1. Alcătuiți, în 15-20 de rânduri, un eseu despre *Viața cotidiană în timpul războiului*, folosind cuvintele din listă: *bunuri de primă necesitate, front, propagandă, raționalizare, uniformă*.

2. Simulați un joc de rol: *Valiza supraviețuirii*. Menționați patru-cinci obiecte necesare în opinia voastră. Motivați alegerea.

3. Realizați un interviu pentru revista clasei cu un veteran de război, având în vedere următoarele cerințe: alimentația soldaților pe front, zonele de conflict în care a participat, descrierea echipamentului și a tipurilor de arme folosite, rănille pe care le-a avut ca urmare a operațiunilor militare, distincții militare primite.

ȘTIAȚI CĂ...

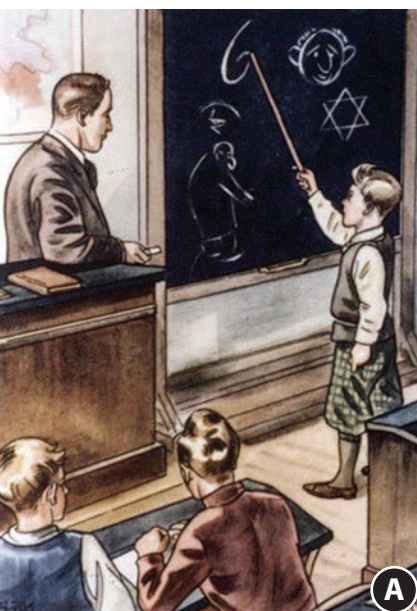
- În război nailonul a fost material strategic, folosit pentru pânza parașutelor?
- Pantalonii au intrat în uzul cotidian, ciorapii pentru femei fiind produs de lux? Pânza parașutelor căzute era folosită pentru confecționarea hainelor de copii sau a lenjeriei și rochiilor de mireasă.
- Celebra cremă de ciocolată este un produs al raționalizării? Pentru a reduce cantitatea de cacao, extrem de scumpă și greu de procurat, s-au folosit alune pisate.
- Printre produsele economisite s-a aflat și grăsimea, deoarece putea fi transformată în nitroglicerină, un material util pe front?

HOLOCAUSTUL

Adepii ideologiei naziste considerau evreii principalul pericol pentru puritatea „rasei ariene” și pentru dominația germană în lume. **Spațiul vital** dorit de Germania, mai ales în răsăritul Europei, a însemnat genocid în masă. În teritoriile ocupate, naziștii au creat o rețea de **ghetouri** și **lagăre de concentrare** pentru izolarea și eliminarea celor considerați a fi o „rasă inferioară”, în viziunea lui Adolf Hitler. Prin utilizarea tehnologiei industriale și o planificare în ritm științific au fost trimiși la moarte aproximativ șase milioane de evrei, peste 200 000 de romi, dar și alte grupuri considerate periculoase sau indezirabile.

Când războiul s-a încheiat, Aliații au descoperit dimensiunea tragediei „soluției finale la problema evreiască”, adoptată de al Treilea Reich. Un Tribunal Militar Internațional a judecat la Nürnberg, între 1945–1946, pe principalii 24 de lideri ai Germaniei naziste, care au fost condamnați pentru **crime de război**, **crime împotriva umanității** și **crime împotriva păcii**, pentru rolul lor în **Holocaust**. Procesele au adus în conștiința publică execuțiile în masă comise de unitățile din *Einsatzgruppen* și *Wehrmacht*, cu sprijinul colaboratorilor locali sau al forțelor aliate Germaniei, deportările, ghetoizarea, utilizarea muncii forțate, experiențele medicale inumane și exterminarea la scară industrială.

Afiș de propagandă nazistă antisemită.

Semne de identificare purtate de victimele nazismului.

C. „La scurtă vreme după venirea lui Hitler la putere, sunt adoptate primele măsuri discriminatorii, cum ar fi excluderea de la funcțiile publice și din viața intelectuală; în 1935, legile de la Nürnberg le anulează cetățenia germană; li se interzice apoi exercitarea profesiunilor liberale. Asasinarea la Paris a unui diplomat german de către un tânăr evreu provoacă dezlănțuirea de violență din «noaptea de cristal» (9-10 noiembrie 1938), urmată de persecutarea lor sistematică: excluderea de la orice profesie, arestări și internarea în lagăre.”

(Jean Carpentier, François Lebrun, *Istoria Europei*)

1. Analizați sursele A și B. Precizați orientarea politică pe care o exprimă, respectiv scopul pentru care au fost create.

2. Realizați, pe baza sursei C, o cronologie a persecuției evreilor în Germania nazistă.

D. „Toate realizările artei, științei și tehnicii sunt aproape exclusiv fructele geniului creator al Arianului. [...] Amestecarea sângelui, cu scăderea nivelului rasial care a urmat, este singura cauză a declinului civilizațiilor trecute. [...] Toți cei care, în această lume, nu aparțin rasei pure, sunt doar niște deșeuri.”

(Adolf Hitler, *Mein Kampf*)

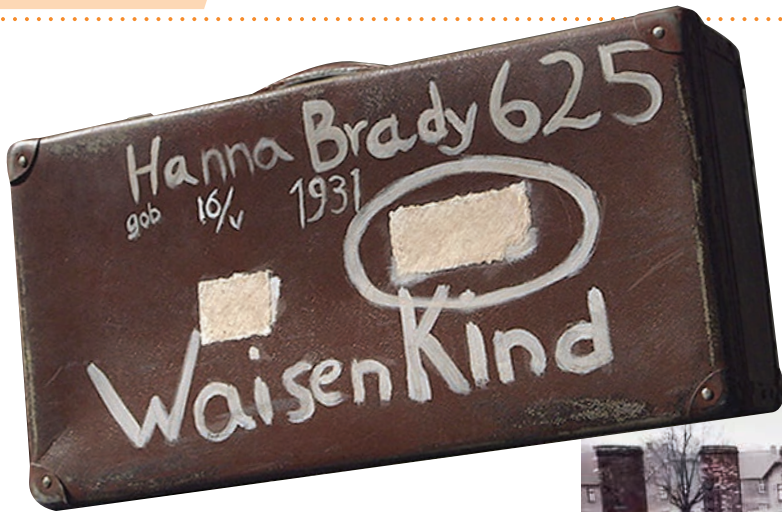
E. „În legătură cu «problema evreiască», noi viziuni și noi dificultăți s-au ivit, odată cu instituirea controlului nazist mai întâi asupra Poloniei, apoi asupra Europei Occidentale și, în sfârșit, asupra unor porțiuni mari din Uniunea Sovietică. Pe «drumul întortocheat către Auschwitz», au existat [...] și unele improvizații letale, precum camioanele de gaze folosite în Serbia, în Ucraina și la Chełmno, înainte ca liderilor naziști să le vină ideea omorului în masă industrializat, din lagărele morții.”

(Mark Mazower, *Umbre peste Europa. Democrație și totalitarism în secolul XX*)

1. Pornind de la sursele C, D și E, realizați un afiș cu tema *Viața evreilor în perioada celui de-al Doilea Război Mondial*.

2. Realizați, pe baza surselor de la biblioteca școlii și online, un proiect tematic referitor la restricțiile impuse evreilor din România și Transnistria în anii 1940-1944.

Hana își scria numele cu un singur „n”, așa cum reiese din cartea Geamantanul Hanei. Din ororile Holocaustului, scrisă de Karen Levin.

Auschwitz-Birkenau a fost cel mai mare lagăr de concentrare și exterminare construit de naziști pe teritoriul Poloniei. A devenit un simbol al terorii deoarece aici au fost uciși 1 100 000 de evrei.

Hana și George Brady au fost deportați în mai 1942. Cei doi frați au fost despărțiți în septembrie 1944, Hana ajungând la Auschwitz. În zilele noastre, elevii unei școli din Japonia au fost impresionați de cazul micuței Hana și au organizat expoziția „Holocaustul văzut prin ochii copiilor”. Cu ajutorul profesoarei Fumiko au căutat și au descoperit tot mai multe despre Hana. Geamantanul ei a ajuns la copiii japonezi. Pe el scria „Waisenkind” – copil orfan. Atât Hana, cât și părinții ei au murit în lagăre. George a supraviețuit. În lagărele naziste au murit un milion și jumătate de copii.

PERSONALITĂȚI

Anna Frank

(1929–1945)

Pentru a scăpa de persecuții, familia Annei a emigrat din Germania nazistă în Olanda. După ocuparea Țărilor de Jos, familia s-a ascuns timp de doi ani. Au fost denunțați și deportați în lagărul de la Bergen-Belsen, unde Anna a murit de tifos. Singurul supraviețuitor a fost tatăl Annei. În 1947 i-a publicat jurnalul.

Elie Wiesel

(1928–2016)

Deportat împreună cu familia la Auschwitz, apoi la Buchenwald. A supraviețuit lagărelor și a primit Premiul Nobel pentru Pace în 1986. „Pentru supraviețuitorul care se dorește martor, problema rămâne simplă: datoria sa este să depună mărturie atât pentru cei morți, cât și pentru cei vii, și mai ales pentru generațiile viitoare.” (Elie Wiesel, *Noaptea*)

ȘTIAȚI CĂ...

- Zyklon B a fost gazul letal utilizat de către naziști în lagărele de exterminare?
- 27 ianuarie este Ziua Internațională dedicată comemorării Victimelor Holocaustului? În România, Ziua de Comemorare a Victimelor Holocaustului este 9 octombrie, când, în 1941, a început deportarea evreilor din Bucovina în Transnistria, aflată sub administrație românească.

Titlul „Drept între Popoare” este acordat neevreilor care și-au riscat viața pentru a oferi ajutor și sprijin evreilor în vremuri de mare pericol. Primarul orașului Cernăuți, Traian Popescu (1892–1946), a reușit să salveze de la deportare aproape 20 000 de evrei.

I. Stabiliți valoarea de adevăr pentru fiecare propoziție. Notați A – dacă informația este corectă, F – dacă informația este falsă:

- În 1940, superioritatea aviației britanice a fost asigurată de utilizarea radarului. A F
- În bătălia de la Kursk, tancurile germane au fost superioare tancurilor sovietice. A F
- Victoriile obținute de SUA împotriva Japoniei s-au datorat piloților-sinucigași. A F
- Rachetele germane V1 și V2 au fost folosite pentru bombardarea Londrei. A F

5 puncte x 4 = 20 puncte

II. Recunoașteți simbolul de mai jos. Completați fiecare unghi al acestuia cu câte o măsură adoptată de naziști împotriva evreilor din Europa.

3 puncte x 6 = 18 puncte

III. Citiți cu atenție sursa de mai jos:
 „Ceea ce s-a întâmplat din septembrie 1939 până în august 1945 a fost un război total, sub toate aspectele: geografic, pentru că nu a ocolit niciun continent; economic, pentru că solicita din partea tuturor statelor un efort productiv fără precedent; ideologic pentru că a fost un război dus în numele unor idealuri totale opuse; [...] demografic pentru că a implicat direct populația civilă, martirizată de bombardamente, de emigrare forțată, de administrații străine, sau torturată și ucisă din motive politice sau rasiale.”
 (Atlas de istoria lumii)

Răspundeți la următoarele cerințe:

- Precizați, pe baza sursei, perioada de desfășurare a celui de-al Doilea Război Mondial.
- Menționați, pe baza sursei, două consecințe ale războiului asupra populației civile.

3. Argumentați caracterul celui de-al Doilea Război Mondial, selectând două informații din sursa dată.

5 + 10 + 10 puncte = 25 puncte

IV. Harta Europei între 1933–1939.

Germania în 1935
  Anexiuni germane
 Remilitarizarea zonei renane
  Invadarea Poloniei

Schimbări teritoriale după München

Independența Slovaciei
  Achiziții ale Ungariei
 Frontierele Germaniei la 1 septembrie 1939

Comparați harta Europei după Primul Război Mondial cu frontierele Europei în 1939 și precizați trei modificări teritoriale.

5 puncte x 3 = 15 puncte

V. Citiți afirmația de mai jos și completați un organizator grafic, după modelul de mai jos:

Al Doilea Război Mondial a fost o consecință a crizei economice din anii 1929–1933.	
Argumente pro	Argumente contra
1.	1.
2.	2.

3 puncte x 4 = 12 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu.

TOTAL GENERAL

100 puncte

EVALUARE SUMATIVĂ

Timp de lucru: pe parcursul unei ore de curs sau al unei succesiuni de ore.
Tema de analizat: **Memoria celui de-al Doilea Război Mondial în localitatea voastră.**

ETAPELE INVESTIGAȚIEI:

I. Confruntarea cu situația-problemă: Harta de mai sus reprezintă o consecință a acțiunilor militare ale României în al Doilea Război Mondial. Este prezentă localitatea voastră pe hartă?

II. Constituirea grupurilor de lucru

Aspecte de analizat:

Grupa 1 – Politica externă a României între anii 1940–1944.

Grupa 2 – Poziția României în raport cu blocurile militare constituite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Grupa 3 – Operațiuni militare la care a participat armata română între anii 1941–1944/1945.

Grupa 4 – Consecințele implicării României în operațiunile militare din timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

III. Colectarea datelor

ETAPELE CERCETĂRII:

- realizați o listă a evenimentelor din cursul anilor 1940–1944 în plan intern și internațional.

- realizați o listă a surselor istorice pe care le veți folosi (documente oficiale, monografia localității, biografia unor personalități/eroi locali, hărți dinainte de anul 1940 și de după anul 1942, presa scrisă și fotografii din epocă ș.a.).

- căutați alte tipuri de surse pentru completarea informațiilor (monumente, plăci comemorative, fotografii de familie, medalii și decorații, istorie orală – mărturiile unor participanți la evenimente).

- comparați informațiile provenite din sursele consultate.

IV. Realizarea sarcinii de lucru prin analiza datelor și formularea concluziilor (în ce măsură rezultatul cercetării răspunde temei propuse).

V. Raportarea. Modalități: afișe, postere, redactarea unui articol, desene, PPT. *Atenție:* Vor fi indicate cel puțin trei din sursele utilizate.

Pe parcursul raportării, membrii celorlalte echipe vor putea adresa întrebări și formula/exprima propriile opinii.

Criteriile de evaluare a investigației	Punctaj
analiza datelor	25 p
argumentarea corectă	15 p
folosirea unui limbaj științific corect și adecvat	15 p
exprimarea unor opinii personale	15 p
existența bibliografiei	10 p
atitudinea elevului/elevilor față de sarcina de lucru	10 p

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu

TOTAL GENERAL

100 puncte

4

UNITATEA 4

LUMEA POSTBELICĂ

Lecția 1 – Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate

STUDII DE CAZ

1. *Declarația universală a drepturilor omului*
2. Protestul tinerei generații

Lecția 2 – Democrație *versus* comunism – modele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945–1991)

Lecția 3 – Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare

Lecția 4 – Lumea contemporană: o lume multipolară – globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională

STUDII DE CAZ

3. Noile forme de divertisment – Jocurile și tehnologia. Consecințe
4. Terorismul
5. Migrații în lumea contemporană

EVALUARE

16 decembrie 1948

Adoptarea *Declarației universale a drepturilor omului*

25 martie 1957

Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) și Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice

Octombrie 1962

Criza rachetelor din Cuba

1971

Compania Intel produce primul microprocesor

Yuri Gagarin, primul om care a ajuns în spațiul cosmic și pe orbita Pământului, 1961.

Neil Armstrong, primul om care a ajuns pe Lună, 1969.

CRONOLOGIE

- 1948–1952** desfășurarea Planului Marshall
- 1957** lansarea primului satelit artificial al Pământului de către URSS
- 1961** lansarea în spațiu a primului om – Yuri Gagarin, de către URSS
- 1969** SUA trimite primul echipaj uman pe Lună
- 1973** criza petrolului

Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate

RECONSTRUCȚIA ECONOMICĂ inițiată de SUA prin **Planul Marshall**, după cel de-al Doilea Război Mondial, a dus la renașterea economiilor din democrațiile liberale europene și din lume. Producția a crescut continuu, ajungând să se tripleze în 1975.

Un prim model de dezvoltare este **economia de piață** funcțională în statele din vestul Europei, în SUA și în Japonia. Creșterea economică constantă de 5 % pe an, mai mare în Japonia, dezvoltarea tehnologică și științifică au determinat creșterea consumului. Așa s-a creat **societatea de consum**, ale cărei urmări pe plan social sunt scăderea șomajului și creșterea nivelului de trai al populației.

CREȘTEREA ECONOMICĂ este rezultatul **modificărilor structurii economiei mondiale** și nu al intervenției statului în economie, al apariției de noi ramuri economice, al procesului de concentrare a capitalului în economie și al creării societăților multinaționale. Prima modificare principală este **utilizarea pe scară largă a petrolului**, care înlocuiește treptat cărbunele. Noua sursă de energie va revoluționa transporturile prin apariția trenului rapid în Japonia, a avionului cu reacție, a marilor vase de transport maritim. Se extinde și se diversifică industria automobilelor. În industria chimică și textilă apar materiale noi, precum firele și fibrele sintetice sau plasticul (care va înlocui cu timpul sticla, lemnul și hârtia). Se dezvoltă și se diversifică **industria bunurilor de larg consum**, prin producerea electrocasnicelor și a televizorului. Apar ramuri noi în industrie, cea mai spectaculoasă fiind biochimia. Agricultură rămâne ramura secundară a economiei, dar se modernizează și își va mări producția datorită progresului industrial. Este și perioada cuceririi spațiului de către URSS și SUA.

ECONOMIA ÎN COMUNISM Statele cu regim comunist pun în practică o **economie dirijată**. Regimurile comuniste au impus o serie de măsuri politice: trecerea în proprietatea statului a întreprinderilor industriale, a pământului și a băncilor, industrializarea „forțată” și o agricultură făcută de foștii proprietari de pământ, deveniți acum lucrători agricoli ai statului. Economia devine centralizată. Se dezvoltă, cu

precădere, industriile grea, extractivă, siderurgică și constructoare de mașini, în dauna industriilor de larg consum. **Planificarea economiei** nu ține cont de legile economiei de piață, dând naștere la o economie birocrată în care deciziile sunt luate de autoritățile statului. Ca urmare, toate aceste măsuri aduc pe plan social reducerea sau neglijarea consumului și o uniformizare a populației, drepturile și libertățile fiind doar înscrise în constituție, dar nu respectate.

Țările Lumii a Treia, recent ieșite din statutul de colonii, se confruntă cu **subdezvoltarea**, creșterea decalajului față de fostele puteri coloniale, **instabilitate politică și financiară, interdependență economică**.

Modificările economice duc și la transformări ale vieții cotidiene. Raționalizarea și lipsurile din timpul războiului dispar, iar **creșterea demografică** din majoritatea țărilor industrializate duce la **creșterea consumului**. O explicație constă în creșterea puterii de cumpărare ca urmare a creșterii salariilor, a pensiilor și a apariției diferitelor feluri de alocații. Un rol esențial în creșterea consumului îl are dezvoltarea creditului și a publicității excesive la radio și la televiziune.

În țările comuniste trecerea de la neajunsurile vieții în război la viața pe timp de pace se face greoi. Distribuirea produselor pe cartelă, cozile la produsele de bază, lipsa generalizată a unora dintre ele au caracterizat primii ani de după război. În anii 1960 situația s-a ameliorat, dar va continua să fie controlată de regimurile instituite de partidele comuniste.

PERSONALITĂȚI

Frederick Winslow Taylor

(1856–1915)

Inginer mecanic american. În calitate de consultant și-a rezumat ideile în lucrarea „Principiile managementului științific”, apărută în 1911, considerată cea mai influentă carte de management din secolul XX. Ideile sale au fost aplicate și în unele domenii industriale din perioada postbelică.

George Marshall

(1880–1959)

General, diplomat și politician american. A luptat în Primul Război Mondial, iar în 1939 a devenit șeful Marelui Stat Major. În 1945 a renunțat la cariera militară și a intrat în diplomatie. Este renumit mai ales pentru celebrul plan de reconstrucție a țărilor europene ieșite din al Doilea Război Mondial, plan care-i poartă numele. Distins cu Premiul Nobel pentru Pace în 1953.

APLICAȚII

A. Rata creșterii anuale a statelor.

Rata de creștere anuală în % a statelor	anii				
	1950-1955	1955-1960	1960-1965	1965-1970	1970-1975
SUA	4,2	2	4,7	3,1	2,5
Japonia	8,7	8,6	10	11,2	4,6
RFG	9,5	6,5	5	4,4	2,1
Franța	4,2	5	5,8	5,4	4,8
Marea Britanie	2,9	2,6	3,1	2,5	2,1
Italia	5,9	5,5	5,2	6,2	2,4
Rata medie %	5%	3,3	5,3	4,7	3,1
Sursa	P. Leon, <i>Istoria economică și socială a lumii</i> , 1977				

Citiți cu atenție sursa de mai sus și răspundeți la următoarele întrebări:

1. Calculați, utilizând informațiile din sursă, ritmul mediu de dezvoltare economică a fiecărui stat din tabel, în perioada 1950–1975.

2. Realizați un alt tabel și plasați statele menționate în ordinea crescătoare a ritmului lor mediu de dezvoltare economică.

3. Utilizând informații obținute prin motoarele de căutare de pe Internet, precizați două cauze pentru care unele state s-au dezvoltat mai mult decât altele.

ȘTIATI CĂ...

- Primul tren de mare viteză a apărut în anul 1964 în Japonia și se numea Shinkansen?
- Primul supermarket din lume a apărut în 1963, în Franța? Avea o suprafață de 2 500 de m².

APLICAȚII

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

B. „Puterea financiară a întreprinderilor era unul din factorii de dezvoltare, celălalt fiind cercetarea tehnologică, căci inovația a devenit arma decisivă a concurenței. [...] Aceste eforturi au ca scop nu numai creșterea fără încetare a descoperirilor științifice, ci și scurtarea [...] drumului de la descoperirea științifică la exploatarea industrială: aceasta este trăsătura caracteristică a economiei moderne. Pentru a trece de la invenție la exploatarea acesteia au fost necesari: 112 ani pentru fotografie, 56 de ani pentru telefon, 35 de ani pentru radio, 15 ani pentru radar, 12 ani pentru televiziune, 6 ani pentru bomba atomică, 5 ani pentru tranzistor, 3 ani pentru circuitul integrat.”

(J.J. Servan-Schreiber, *Provocarea americană*)

1. Menționați o caracteristică a industriei în epoca relansării economiei mondiale.
2. Formulați o opinie referitoare la cauza reducerii perioadei de la cercetare la aplicare a unei descoperiri științifice.
3. Folosind motoarele de căutare găsiți alte două exemple, în afara celor din sursa B, privind descoperiri științifice care au intrat, în timp scurt, în viața cotidiană.

C. „Trecerea de la agricultura bazată pe proprietatea privată la agricultura de tip socialist a recurs fie la o politică represivă, fie la o serie de promisiuni, cele mai multe dintre ele neonorate în timp. [...] Anii de război afectaseră producția agricolă, iar seceta cumplită din perioada 1946–1947 și livrările de produse către URSS împovăraseră și mai mult gospodăria țărănească.”

(Octavian Roske, coord., *România, 1945–1989, Enciclopedia regimului comunist – Represiunea, vol. 1*)

Formulați o opinie despre schimbările din agricultură, susținând-o cu două informații selectate din sursa C.

D. Priviți cu atenție cele două imagini. Formulați o opinie referitoare la societatea de consum între anii 1950 și 1980.

C

Articolul 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității [...]

Articolul 3

Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale. [...]

Articolul 7

Toți oamenii sînt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare. [...]

Declarația universală a drepturilor omului, decembrie 1948

D

Oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi.

Drepturile naturale și imprescriptibile ale omului; aceste drepturi sunt libertatea, proprietatea și rezistența la opresiune.

Libertatea constă în a putea face tot ceea ce nu dăunează altuia. [...]

Legea este expresia voinței generale; toți cetățenii au dreptul să contribuie, personal sau prin reprezentanții lor, la alcătuirea lor; ea trebuie să fie aceeași pentru toți, fie că apără, fie că pedepsește.

Toti cetățenii sunt egali în fața legii și au acces egal la orice demnitate [...] nimeni nu poate fi pedepsit decât în virtutea unei legi stabilite și promulgate anterior delictului și aplicată legal.

Declarația drepturilor omului și cetățeanului, august 1789

Cititi cu atenție sursele C și D. Precizați două asemănări și o deosebire între acestea.

1. Priviți cele două imagini. Menționați dreptul fundamental care este încălcat.

2. Folosind motoarele de căutare multimedia, realizați un portofoliu de imagini referitoare la încălcări ale drepturilor omului în localitatea voastră sau în țara noastră.

ȘTIAȚI CĂ...

- 10 decembrie este ziua internațională a drepturilor omului?
- În Europa aflată în sfera de influență a URSS, au avut loc mai multe mișcări pentru respectarea drepturilor omului? În Cehoslovacia s-a numit „Charta 77”, iar în România chiar „Mișcarea pentru drepturile omului”, condusă de scriitorul Paul Goma, în anul 1977.

PERSONALITĂȚI**Anna Eleanor Roosevelt**

(1884 – 1962)

Soția lui Franklin Delano Roosevelt, președintele Statelor Unite ale Americii, între 1933–1945, activistă pentru drepturile omului. În 1948 a prezidat comitetul care a aprobat *Declarația Universală a Drepturilor Omului*.

CRONOLOGIE

- 1776** adoptarea în SUA a Declarației de Independență a coloniilor americane
- 1789** adoptarea în Franța a Declarației Drepturilor Omului și Cetățeanului
- 1948** **10 decembrie** adoptarea de către ONU a Declarației Universale a Drepturilor Omului
- 1950** **4 noiembrie** adoptarea de către Consiliul Europei a Convenției asupra Drepturilor Omului; a intrat în vigoare pe 3 septembrie 1953
- 1989** **20 noiembrie** adoptarea de către ONU a Convenției asupra Drepturilor Copilului, asumată de România prin Legea 18/1990

PROTESTUL TINEREI GENERAȚII

Tinerii născuți după cel de-al Doilea Război Mondial, care nu cunoscuseră ororile războiului, au format o nouă generație, considerată una dintre cele mai active și dinamice. Tinerii din Occident, crescuți și educați într-o epocă de reforme și creștere economică, cu acces la informații, au adoptat o viziune liberală asupra vieții. Este generația care trăiește în epoca Războiului Rece, a escaladării înarmării, disputată între marile puteri, a crizei rachetelor și a luptelor din diverse părți ale globului.

Obligația ca mii de tineri americani să participe la conflicte sângeroase, în special în Războiul din Vietnam, intensificarea luptei populației afro-americane pentru drepturi civile și înarmarea nucleară au determinat ample acțiuni de **protest**. Influențați de arta critică a vremii lor, inițiată de **Generația Beat**, de pătrunderea televiziunii în viața cotidiană, noua generație adoptă forme inedite de protest. Una dintre acestea este mișcarea **Hippie**, apărută în Statele Unite ale Americii în anii 1960. Mișcarea contesta modul de viață consumerist, participarea tinerilor la războiul din Vietnam și activitatea marilor corporații care s-ar fi axat doar pe profit. Revolta hippioților s-a manifestat prin auto-izolarea de societate, traiul în comun, activismul și protestul de stradă. Florile au reprezentat simbolul lor împotriva războiului, motiv pentru care mișcarea a fost identificată cu expresia **Flower Power**. Poeziile și muzica lor, cu puternice accente protestare și mesaje politice critice, au devenit cunoscute mai ales la festivalul desfășurat la Woodstock, SUA, în 1969.

Tot în seria protestelor tinerilor se înscriu și revoltele studenților și elevilor francezi din anul 1968. Mișcarea a fost generată pe fondul ideilor marxiste, al unui sistem educațional tradițional, depășit și atacat acum, dar și de situația incertă a politicii interne a Franței. Tulburările tinerimii franceze au dus la demisia președintelui, generalul Charles de Gaulle, și la deschiderea drumului spre o nouă societate protestatară. Evenimente asemănătoare s-au desfășurat și în universități din SUA, Republica Federală Germană, Italia, Spania și Mexic.

În țările cu regimuri comuniste, după 1945 tinerii s-au organizat în grupuri de **rezistență armată** sau de **opoziție deschisă**, publică, împotriva regimurilor care încălcau drepturile cetățenilor.

După al Doilea Război Mondial în România au fost implicați în grupuri anticomuniste mulți elevi și studenți, majoritatea sfârșind prin a fi condamnați la ani grei de închisoare. Între 1949–1952, studenții arestați au fost victimele unui experiment fără egal în lumea totalitară, numit „**Fenomenul Pitești**” sau „reeducarea de tip Pitești”. Mișcările studențești din toamna anului 1956, ca răspuns la revolta din Ungaria din aceeași perioadă, au zguduit centre universitare precum Timișoara și București. Forțele de represiune – Securitatea – au arestat și anchetat brutal grupuri mari de studenți, care au fost apoi condamnați pentru că s-au exprimat liber. Mulți au fost exmatriculați. Un alt exemplu este cel al revoltei spontane împotriva condițiilor inumane din căminele studențești din Iași, petrecută pe 17 februarie 1987.

PERSONALITĂȚI

Robert Allen Zimmerman

(n. 1941)

Cunoscut ca Bob Dylan, cântăreț și compozitor american, laureat al premiului Nobel pentru Literatură, în anul 2016. Muzica sa este reprezentativă pentru mișcarea hippie, prin caracterul antirăzboinic și pentru respectarea drepturilor civile.

CRONOLOGIE

1950–1960 evoluția mișcării generației *beat* (a bate, în limba română)

1960 apariția mișcării *Hippie*

1964–1975 Războiul din Vietnam

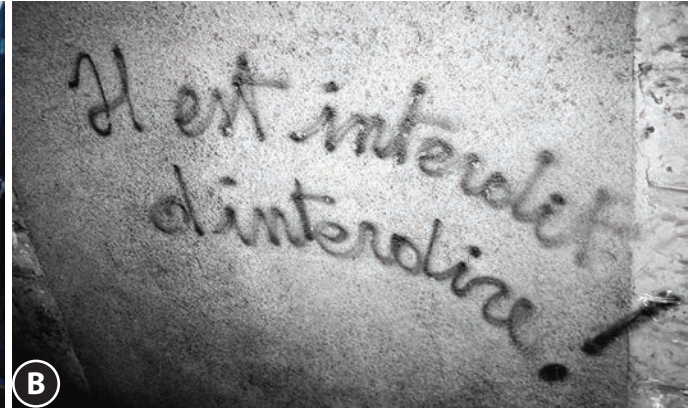
„Membrii organizației [«Avram Iancu»] erau elevi de la Liceul «Mihai Viteazul» și de la Liceul Francez. [...] Membrii acesteia scriau și difuzau manifeste, dar acțiunea cea mai importantă a fost incendierea arhivei Uniunii Asociației Elevilor Români, care ar fi trebuit să fuzioneze cu Uniunea Tineretului Comunist.”

(Lăcrămioara Stoenu, *De pe băncile școlii în închisorile comuniste*)

(Lăcrămioara Stoenu, *De pe băncile școlii în închisorile comuniste*)

Protest împotriva războiului din Vietnam, SUA, 1967.

Inscripție a protestatarilor francezi, mai 1968:
„Este interzis să interzici”.

Priviți cu atenție cele două imagini. Descrieți reacția participanților din sursa A. Stabiliți o legătură între mesajele transmise de cele două surse, A și B.

C	D
<p>PROFEȚIE Allen Ginsberg</p> <p>Cum nu mai sunt tânăr în viața asta și-mi pare că nu mai sunt atâtea plăceri după care să tânjesc Ce fericire să fii liber să scrii despre mașini și războaie, adevărurile epocilor, să arunci vechi și inutile cravate și pantaloni care nu ți se potrivesc.</p> <p style="text-align: right;">(traducere de Domnica Drumea)</p>	<p>SUFLARE ÎN VÂNT Bob Dylan</p> <p>Câte drumuri ajunge un om să străbată Înainte să-l poți numi om? Pe câte mări un porumbel va zbura Până pe nisip cade-n somn? De câte ori bombe grele-au să cadă Până la total abandon? Răspunsul, prietene, e suflare în vânt...</p> <p style="text-align: right;">(traducere de Mircea Cărtărescu)</p>

Cititi cu atenție sursele A și B. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Menționați o asemănare și o deosebire între mesajele celor două poezii.
2. Descrieți, la alegere, într-un scurt eseu, mesajul pe care îl transmite fiecare dintre poeziile de mai sus.
3. Pornind de la informațiile din manual și utilizând motoarele de căutare online realizați o investigație referitoare la fiecare dintre autori și la curente literare cărora le aparțin.

Plecând de la mesajul imaginii de mai sus, realizați un poster care să exprime sloganul Flower Power.

Democrație versus comunism – modele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945–1991)

DEMOCRAȚIE VERSUS COMUNISM – MODELE DE ORGANIZARE A STATELOR După cel de al Doilea Război Mondial, în Europa Occidentală s-a revenit la **regimurile democratice parlamentare**, în timp ce în estul Europei, unde armata sovietică ocupase teritorii vaste, s-au instituit **statele de „democrație populară”**, copiate după modelul sovietic.

Regimul democratic apusean este unul caracterizat prin **pluralism politic, alegeri libere, respectarea drepturilor și libertăților cetățenești**. Formele de guvernământ sunt fie republica, precum în cazul Franței, Germaniei sau Italiei, fie monarhia, ca în cazul Marii Britanii, Spaniei, Belgiei sau al țărilor nordice. Sistemul politic este determinat de raportul dintre puterea executivă – șeful statului și guvernul – și cea legislativă – parlamentul, având mai multe forme. Cel mai întâlnit este sistemul parlamentar, în care șeful statului are un rol simbolic, așa cum este regele în monarhia britanică sau președintele ales de parlament în republica italiană. La polul opus este sistemul prezidențial, în care șeful statului deține puteri foarte mari, ocupând de obicei și funcția de prim-ministru, așa cum se întâmplă în SUA sau în Brazilia. Sistemul semiprezidențial este cel în care primul ministru și președintele sunt factori activi în viața de stat, așa cum este în Franța și în România, de după 1989.

Regimurile comuniste instituite după cel de al Doilea Război Mondial s-au caracterizat prin impunerea **partidului unic, lichidarea sistemului parlamentar și a pluralismului politic, eliminarea fizică a „dușmanilor de clasă”**, prin **utilizarea terorii** exercitate de organele poliției politice. Confiscarea proprietății private prin **naționalizare, cooperativizarea agriculturii, industrializarea și planificarea economiei** sunt metode specifice statelor comuniste. Încălcarea și limitarea drepturilor cetățenești, cultul personalității șefului statului și rolul unic al partidelor comuniste în viața politică și social-economică a țării constituie alte trăsături definitorii ale acestui tip de stat totalitar. Statele comuniste sunt republici, monarhia fiind înlăturată înainte de preluarea definitivă a puterii de către comuniști.

Atât statele democratice, cât și cele comuniste s-au constituit fie în state naționale, în care există o națiune dominantă ca în majoritatea statelor, fie în state multinaționale în care sunt recunoscute mai multe naționalități, în care niciuna nu este predominantă, precum în Belgia, Canada, Africa de Sud sau URSS, astăzi Federația Rusă. Majoritatea statelor contemporane sunt state centralizate, în care dirijarea întregii activități

CRONOLOGIE

- 1948 – 1949** „Blocada Berlinului” – blocarea de către URSS a accesului rutier și feroviar către Berlinul de Vest
- 1949** înființarea NATO
- 1955** înființarea Tratatului de la Varșovia
- Criza Suezului – determinată de decizia de naționalizare a Canalului de Suez luată de președintele Egiptului, Gamal Abdel Nasser; Canalul era controlat de către Marea Britanie și Franța
- 1961** Solicitarea URSS de retragere a forțelor armate occidentale din Berlinul de Vest a dus la împărțirea acestuia și la construirea Zidului Berlinului
- 1985** Mihail Gorbaciov devine liderul URSS și inițiază programul de reformare a statului comunist
- 1989** prăbușirea regimurilor comuniste din Europa centrală și răsăriteană
- 1991** destrămarea URSS; sfârșitul Războiului Rece

ȘTIȚI CĂ...

• SUA și URSS au dedicat mulți bani și timp pentru promovarea unor experimente precum citirea gândurilor adversarilor?

• NATO și Uniunea Sovietică au fost la un pas de declanșarea unui război nuclear în anul 1983?

• În 1946, la Fulton, în SUA, Winston Churchill a rostit un discurs devenit faimos, în care a folosit expresia „Cortina de Fier”, care s-a lăsat în Europa între statele din apus și cele din răsărit? Sovieticii erau acuzați de a fi instituit Cortina de Fier de la Stettin, în Marea Baltică, până la Trieste, în Marea Adriatică.

• Inițiativa Strategică de Apărare sau Războiul Stelelor (Star Wars) a fost un program militar lansat de președintele Ronald Reagan în 1983 pentru crearea unui scut antirachetă nord-american împotriva atacurilor cu rachete balistice intercontinentale ale URSS? Numele a fost preluat după al seriei de filme Star Wars, care a debutat în 1977.

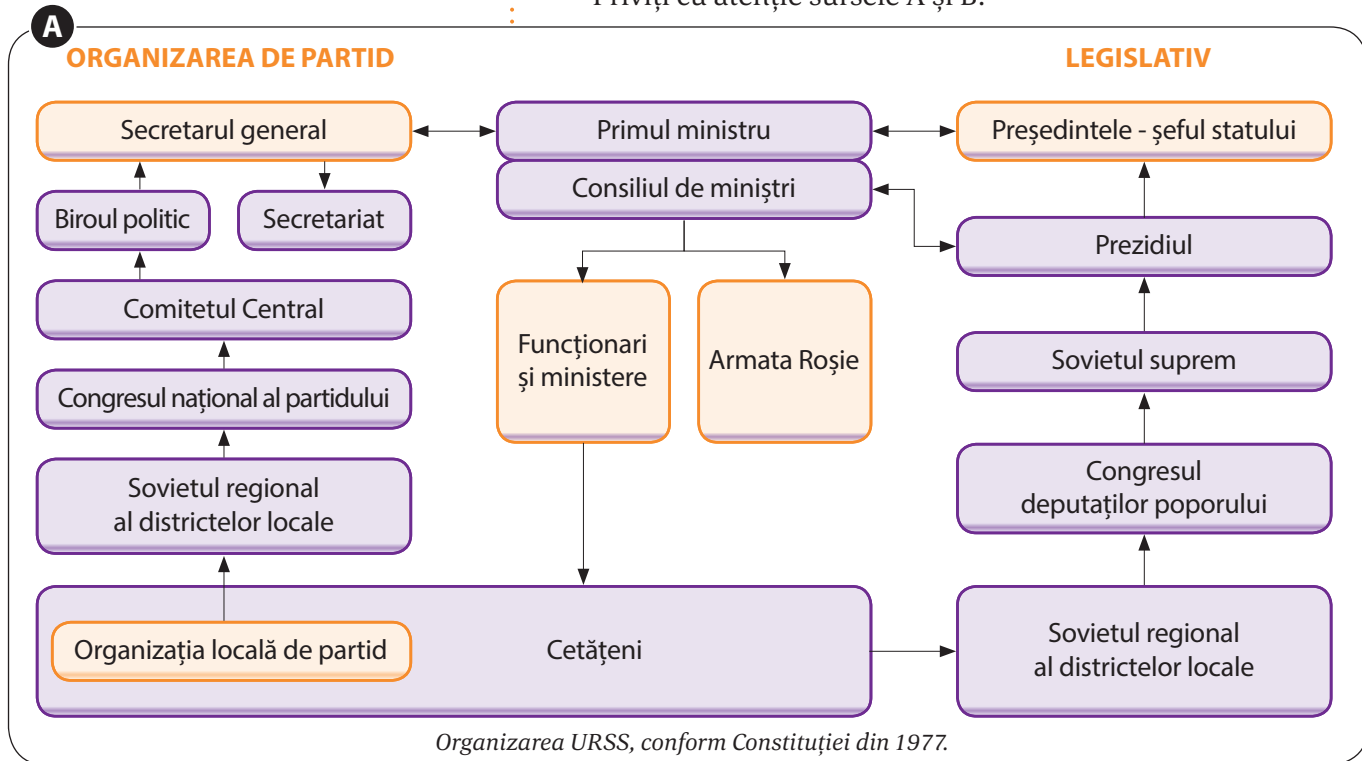
se face din capitala statului. Există și state federale în care puterea centrală are puteri restrânse, iar puterile locale au prerogative largi, ca autonomia, organe legislative și executive locale. Între acestea, SUA, RFG (astăzi Germania), Brazilia sau Federația Rusă.

RĂZBOIUL RECE (1945–1991) Între democrațiile occidentale și statele comuniste s-au desfășurat între 1945 și 1991 conflicte politice, ideologice, care s-au numit **Războiul Rece**. Cele două „blocuri” au fost conduse de cele două mari puteri SUA – în vest și URSS – în est, fiind despărțite de **Cortina de Fier**. Tensiunile dintre ele au dus la nivel politico-militar la crearea a două blocuri militare: Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), pentru țările din Occidentul Europei, și Tratatul de la Varșovia, pentru cele din Răsărit. Activitatea acestor blocuri s-a concretizat printr-o continuă cursă a înarmărilor, inclusiv nucleară, și prin conflicte militare – Războiul Cald, desfășurate în diverse părți ale globului, precum Războiul din Coreea (1950–1953). Alte forme de manifestare ale Războiului Rece au fost „crizele” dintre marile puteri, așa cum a fost Blocada Berlinului (1948–1949) sau Criza Suezului (1956). Pe plan economic competiția s-a purtat între *economia liberă capitalistă* și *economia centralizată comunistă*. La nivel politic, lupta a fost între *regimul democrației parlamentare* și *regimul totalitar comunist*, implicând serviciile secrete, aparatele de propagandă, activitățile culturale și presiunea diplomatică. Războiul Rece s-a încheiat după evenimentele revoluționare din 1989, desfășurate în statele din centrul și răsăritul Europei.

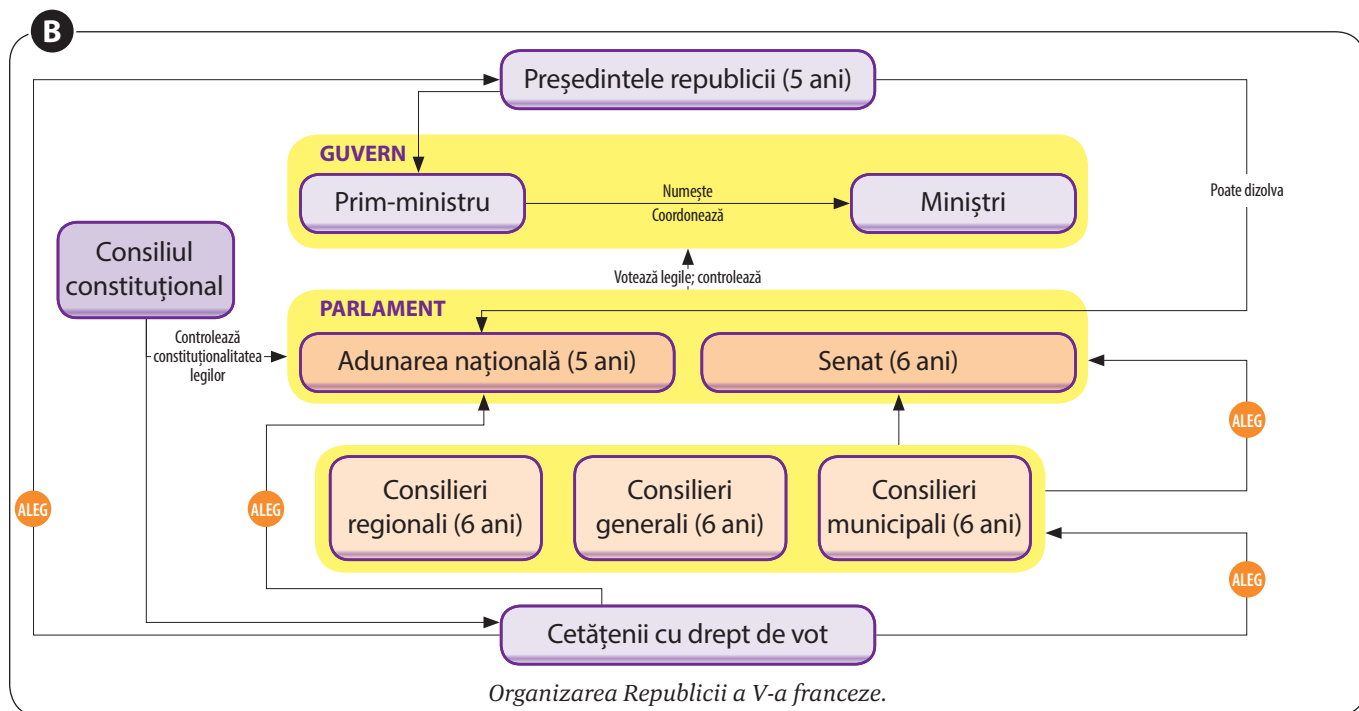

APLICAȚII

Priviți cu atenție sursele A și B:

Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Menționați două instituții comune celor două sisteme de organizare statală.
2. Precizați o deosebire între cele două forme de organizare a statului.
3. Formulați o opinie referitoare la funcționarea principiului separării puterilor în stat.
4. Menționați o deosebire în privința rolului pe care îl au cetățenii în alegerea instituțiilor.

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

A. Președintele Harry Truman comenta situația din capitala Germaniei:

„Când am refuzat să fim forțați să plecăm din Berlin, am arătat Europei că vom acționa atunci când libertatea este amenințată. Această acțiune a constituit un plan al sovieticilor de a găsi punctele slabe în pozițiile Aliaților.”

B. Versiunea sovietică privind evenimentele de la Berlin:

„Criza a fost planificată la Washington, în spatele unui paravan de propagandă antisovietică, în 1948, a existat pericolul unui război. Modul de acțiune al puterilor occidentale putea provoca incidente sângeroase. Autoblocada puterilor occidentale a lovit dur în populația Berlinului de Vest.”

Pe baza surselor A și B, răspundeți la următoarele întrebări:

1. Formulați o opinie despre o asemănare și o deosebire referitoare la atitudinea părților implicate în Blocada Berlinului.
2. Selectați două argumente din surse.

PERSONALITĂȚI

Mihail Gorbaciov
(n. 1931)

Conducătorul URSS între 1985–1991. Activitatea lui de reformare a statului comunist – în limba rusă: *perestroika*, a dus la dispariția monopolului politic al Uniunii Sovietice, la prăbușirea regimurilor comuniste din Europa, la încheierea Războiului Rece și la dispariția Uniunii Sovietice. Apreciat pentru politica sa de deschidere, de transparență socială – în limba rusă: *glasnost*. A primit Premiul Nobel pentru Pace în 1990.

Clădirea Parlamentului European, Bruxelles, Belgia.

Uniunea Europeană: Principii de organizare și funcționare

După al Doilea Război Mondial, prin ministrul său de Externe, Robert Schuman, Franța propunea o apropiere de Germania. Era vorba de realizarea unei **comunități economice** între cele două state, adversare în timpul ultimei conflagrații mondiale. Prin crearea Comunității Cărbunelui și Oțelului în 1951, cu sediul la Bruxelles, de către Franța și Germania, la care au aderat Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg, se deschidea drumul constituirii unei **Europe unite**. Procesul a avut și obstacole, dar s-a finalizat prin semnarea în martie 1957 a Tratatului de la Roma pentru realizarea unei **piețe comune**. În documentul format din 240 de articole, cele șase state inițiatoare urmăreau, în primul rând, formarea unei piețe comune și a unei **uniuni vamale** la nivelul Comunității. Noul organism, numit Comunitatea Economică Europeană, avea și rolul de a contribui la construcția funcțională a **Europei politice**. Tratatul inițial a fost modificat de-a lungul timpului de mai multe ori. În 1992 s-a încheiat Tratatul de la Maastricht, prin care se realiza **Uniunea Europeană**. Noul document a ghidat organizarea și funcționarea întregii comunități. Prin tratatele de la Amsterdam, din 1997, și de la Lisabona, din anul 2007, competențele Uniunii Europene au fost lărgite în anumite domenii și se făceau o serie de reforme instituționale.

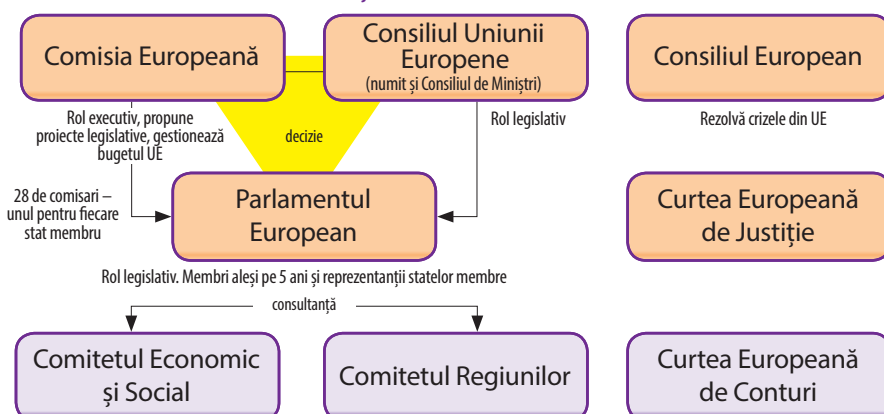
Funcționarea Uniunii Europene la nivelul politic se bazează pe principiul democratic al separării puterilor în stat, iar procesul legislativ

CRONOLOGIE

- 1957** crearea Comunității Europene, numită și Piața Comună, prin semnarea Tratatului de la Roma
- 1992** formarea Uniunii Europene, prin semnarea Tratatului de la Maastricht
- 1997** Tratatul de la Amsterdam, prin care se lărgeau competențele Uniunii în privința forței de muncă și se transferau unele probleme privind justiția și afacerile interne
- 2007** Tratatul de la Lisabona a introdus o serie de reforme instituționale în cadrul Uniunii.

INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE

urmărește aplicarea principiilor subsidiarității și al proporționalității. Principalele instituții ale Uniunii sunt Parlamentul European, Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană.

Uniunea Europeană are mai multe simboluri. Drapelul Uniunii este reprezentat de 12 stele aurii pe fond albastru, iar Imnul European este un extras din Simfonia a IX-a a compozitorului Ludwig van Beethoven, pe versurile poetului Friedrich Schiller, *Odă Bucuriei*. Ziua Europei este sărbătorită în fiecare an în ziua 9 mai, iar esența construcției europene este concentrată în cuvintele „**Uniți în diversitate**”. Uniunea Europeană are și monedă proprie, numită Euro, introdusă din 2002, după 40 de ani de pregătire.

PERSONALITĂȚI

Robert Schuman

(1886–1963)

Ministru francez al Afacerilor Externe și al Dezvoltării Internaționale (1948–1952, cu mici întreruperi), primul președinte al Parlamentului European (1958–1960), unul dintre părinții fondatori ai Uniunii Europene.

APLICAȚII

1. Priviți harta. Utilizând motoarele de căutare precizați pe o copie a acesteia țările membre ale Uniunii Europene.
2. Realizați un tabel în care să treceți țările membre ale Uniunii Europene și anul aderării fiecăreia.
3. Utilizând informațiile din manual și din alte surse, reconstituiți într-un scurt eseu, de maximum 10 rânduri, principalele etape ale formării Uniunii Europene.

Consiliul Uniunii Europene (Consiliul de Miniștri) are misiunea de a stabili legislația Uniunii Europene, prin decizie comună cu Parlamentul European. Președinția Consiliului este deținută prin rotație de toate statele membre ale UE, pentru o perioadă de șase luni. Începând de la 1 ianuarie 2019, președinția acestuia este deținută de România.

ȘTIAȚI CĂ...

- Denumirea de Uniune Europeană în locul celei de Comunitate Europeană a fost parafată prin Tratatul de la Amsterdam?
- Consiliul European nu trebuie confundat cu Consiliul Uniunii Europene, numit și Consiliul de Miniștri? Președinția acestuia se obține prin rotație, iar mandatul este de 6 luni.
- Parlamentul European are 751 de membri și trei sedii oficiale la Strasbourg, în Franța, la Bruxelles, în Belgia și în Luxemburg? Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană au sediul la Bruxelles.

ODĂ BUCURIEI

Johann Christoph
Friedrich von Schiller
(1759–1805)

Slavă ție, stea curată
Voie bună pe pământ
Astăzi te simțim aproape
Sol din Rai cu soare sfânt.
Vraja ta aduce iară
Pe popor lângă popor
Toți pe lume frați noi suntem
Când apari ușor în zbor. [...]
Cine n-a simțit iubirea
Plece dintre noi plângând.
Milioane strângeți rânduri
Tot mai sus urcând spre cer!

APLICAȚII

CITIȚI ȘI RĂSPUNDEȚI

„Argumentele pentru formarea unei Comunități Europene sunt numeroase și evidente. Este clar că, din punct de vedere economic, țările care formează bătrânul continent sunt, în mare măsură, complementare unele altora. [...] Mai putem aminti că statele care au rămas libere în Europa sunt acelea care încă mai au resurse de cunoaștere și sunt vetrele progresului uman. Dacă vom putea să le unim din punct de vedere economic, din punct de vedere al securității, din punct de vedere al culturii, atunci vom introduce cu siguranță un nou tip de pace, definitivă, în lumea noastră dezorganizată.”

(revista *L'Histoire*, aprilie 1993)

1. Selectați din text o informație referitoare la modalitatea de unificare a statelor europene.
2. Precizați o consecință a unificării statelor libere din Europa.

Identificați pe hartă țara care iese din UE în 2019. Menționați numele acesteia.

Lumea contemporană: o lume multipolară – globalizarea. Noua diversitate culturală și revoluția informațională

LUMEA CONTEMPORANĂ: O LUME MULTIPOLARĂ După cel de-al Doilea Război Mondial și instalarea Războiului Rece în relațiile internaționale s-au confruntat cele două mari puteri, SUA și URSS. Acestea aveau un potențial economic și militar comparabil, ceea ce făcea ca lumea să fie împărțită în două mari tabere. În funcție de sistemul politic, statele s-au aliat cu una dintre aceste **superputeri**. Pentru că țările din cele două blocuri nu au avut puterea celor doi hegemoni mondiali, toate competițiile din relațiile internaționale s-au purtat între cele două mari state, fiecare sprijinit de aliații săi. Această situație a determinat crearea unei **lumi bipolare**, adică împărțirea sferelor de influență între două mari superputeri. Alături de SUA, URSS și aliații lor a existat și a treia forță, formată din Mișcarea de Nealinie, constituită din țări din Lumea a Treia. După desființarea URSS în anul 1991 sistemul bipolar a dispărut. În anii 1990, lumea a devenit **unipolară**, SUA rămânând singura putere mondială. La începutul secolului al XXI-lea au apărut noi poli de putere politică, economică și militară, concurând statutul de superputere unică al SUA. Noile centre de putere – Federația Rusă, Japonia, China și Uniunea Europeană – au potențialul necesar de a se opune deciziilor americane. Se conturează o **lume multipolară**, în care hotărârile la nivel mondial se stabilesc din mai multe centre de putere.

GLOBALIZAREA Lumea actuală se caracterizează prin tendința permanentă de **intensificare a schimburilor de bunuri și servicii**, de înnoire a cunoașterii, de sporire a contactelor între oameni, indiferent de apartenența la un stat sau altul. Acest proces care duce la **dispariția barierelor internaționale** în diverse domenii și care crește posibilitatea unificării lumii la nivel planetar duce la **globalizare**. Efectele globalizării se manifestă sub formă economică, politică, socială, militară, demografică sau culturală. Pentru a crește efectele pozitive sau pentru a micșora riscurile globalizării statele aderă la diferite organizații economice sau politico-militare, precum Uniunea Europeană sau NATO.

CRONOLOGIE

1945–1991 O lume bipolară
1991 – începutul secolului al XXI-lea O lume unipolară
 – deceniul al doilea al secolului al XXI-lea O lume multipolară

PERSONALITĂȚI

Jawaharlal Nehru

(1889–1964)

Om politic indian, ministru în mai multe rânduri și prim-ministru timp de 17 ani (1947–1964). A fost cel dintâi prim-ministru al Indiei independente. Alături de Gamal Abdel Nasser, președintele Egiptului, și Iosif Broz Tito, președintele Iugoslaviei comuniste, a fost unul dintre fondatorii Mișcării de Nealinie.

ȘTIATI CĂ...

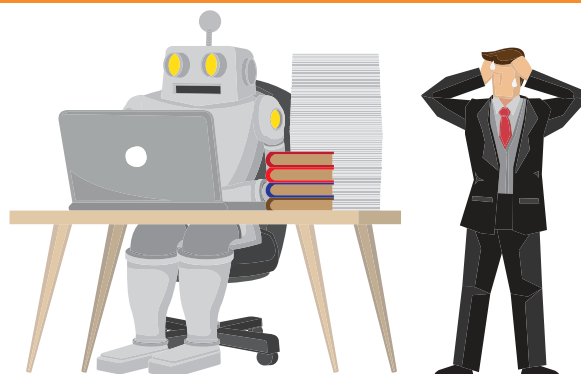
Celebra statuie a Verei Muhina, prezentată la Expoziția mondială din 1937 de la Paris, reprezentând un muncitor purtând ciocanul și o țărăncă ridicând secera, ca simbol al epocii staliniste, a fost reamplasată într-un mare centru de expoziții din Moscova? În ciuda mesajului politico-ideologic comunist, monumentul înalt de aproape 60 de metri a fost păstrat deoarece amintește de epoca în care URSS a fost o superputere.

NOUA DIVERSITATE CULTURALĂ ȘI REVOLUȚIA INFORMAȚIONALĂ Globalizarea determină transformări la nivel cultural prin intensificarea circulației oamenilor și prin accesul larg la informații. Ideea unei culturi globale ca urmare a dezvoltării tehnologiei informațiilor, a generalizării limbii engleze ca limbă de comunicare internațională în varii domenii, face trecerea de la o lume a culturilor izolate la o cultură unică în timp și spațiu. Cu toate acestea, în epoca globalizării unele state își întăresc identitatea culturală. **Multiculturalitatea** și **interculturalitatea** sunt forme de manifestare ale culturii în epoca globalizării. Revoluționarea noilor tehnologii informaționale și a telecomunicațiilor, a audiovizualului și a computerelor a dus la crearea **multimedia**. La rândul lui, domeniul multimedia a determinat schimbări radicale în **intercomunicare**. Extinderea rețelei de Internet la nivel mondial a dus la **explozia informațională** din ultimii ani. Alături de avantaje care constau, printre altele, în creșterea investițiilor la nivel global, a dezvoltării comunicațiilor, liberalizarea piețelor, eliminarea sărăciei și a marginalizării, globalizarea are și dezavantaje. Acestea se manifestă la nivel internațional prin creșterea inegalităților între state, prin sporirea armamentului și a crimei organizate, precum și prin înmulțirea actelor de terorism, fenomene care depășesc granițele naționale.

APLICAȚII

Om versus Robot

A

Priviți cu atenție sursa A. Redactați un text în cinci rânduri referitor la consecințele globalizării, folosind și informații oferite de caricatură.

B

Priviți cu atenție imaginile din sursa B și răspunde la următoarele cerințe:

1. Precizați pe care dintre cele două imagini ați utiliza-o ca mesaj referitor la globalizare. Formulați două argumente.

2. Pornind de la cele două imagini, formulați un răspuns în 10 rânduri la următoarea situație-problemă: *Revoluția informațională definește atât diversitatea culturală, cât și o lume multipolară.*

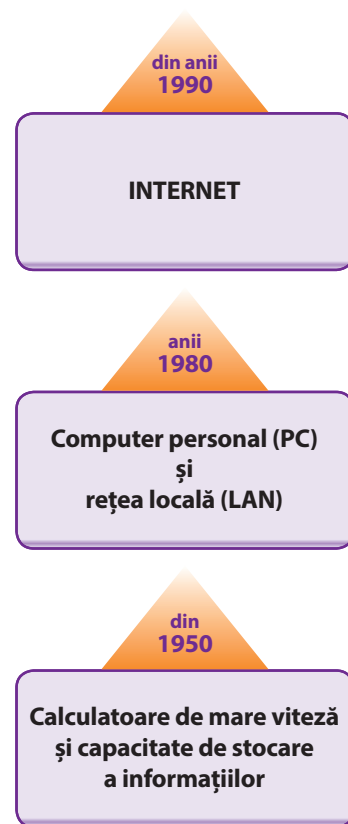
C. Pe baza informațiilor din lecție și din alte surse, completați spațiile libere într-un tabel după modelul de mai jos.

GLOBALIZARE	
Avantaje	Dezavantaje
liberalizarea prețurilor	
	pierderea în timp a unor tradiții locale
dezvoltarea comunicațiilor globale	

D. Urmăriți harta de mai jos. Ținând cont de cele aflate până acum și cu ajutorul motoarelor de căutare, răspundeți la următoarele întrebări:

1. Formulați două argumente în sprijinul ideii că relațiile de socializare reduc diferențele între oameni.
2. Formulați o opinie prin care să susțineți sau să infirmați că jocurile de pe Internet afectează siguranța individului.

TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI (evoluție)

NOILE FORME DE DIVERTISMENT – JOCURILE ȘI TEHNOLOGIA. CONSECINȚE

Divertismentul ca formă de petrecere a timpului liber a apărut în anii 1960. Evoluția societății a dus la **expansiunea divertismentului**, care s-a transformat într-o adevărată industrie. Generația care s-a născut după al Doilea Război Mondial, într-o perioadă de creștere economică în multe țări, a găsit noi forme de agrement. Alături de cele tradiționale, șahul sau jocurile de cărți, odată cu dezvoltarea tehnologiei au apărut noi forme de jocuri. În primii ani de după război, jocurile mecanice erau una dintre formele cele mai răspândite de divertisment. Un mod nou de recreere a fost cel al **jocurilor video**, care au atras sporirea atenției și a gândirii, respectarea regulilor, a întrecerii și a schimbului de idei.

Primele încercări privind jocurile video datează încă de la sfârșitul deceniului cinci al secolului trecut, iar în 1968 a apărut primul **joc interactiv pe computer**, care putea fi jucat pe ecranul unui televizor. Ulterior tehnologia s-a perfecționat, **jocurile electronice** au atins un nou nivel prin anii 1970–1980. A urmat o nouă epocă de dezvoltare și perfecționare, odată cu **apariția computerelor personale** și cu **extinderea internetului**, la nivel mondial. **Apariția consolelor** în anii 1980 și perfecționarea lor în ultimul deceniu al secolului XX și în primele decenii ale secolului al XXI-lea au deschis noi căi de manifestare pentru jocurile video.

Jocul la casino poate da dependență.

Accesibilitatea lor la nivelul tuturor categoriilor sociale, diversificarea formelor de joc și creșterea siguranței de funcționare și a fiabilității le vor transforma în principala formă de divertisment la domiciliu. Apariția jocurilor educaționale pentru copii și tineri a contribuit la modernizarea învățământului.

Fiind o formă diferită, plăcută și eficientă de petrecere a timpului liber, **jocurile pe computer** au în primul rând consecințe pozitive asupra utilizatorilor, dacă sunt practicate cu măsură. Ele duc la dezvoltarea abilităților, a atenției, a perspicacității și a gândirii strategice. Excesul folosirii jocurilor video poate produce dependență, creșterea violenței, în cazul unor jocuri care promovează astfel de subiecte, oboseală, retragerea tot mai mult din realitate, precum și apariția sau accentuarea unor probleme de sănătate.

CRONOLOGIE

- 1961** apariția primului joc video pe computer
- 1968** apariția primului joc video interactiv, recunoscut din punct de vedere tehnologic
- 1970–1978** trecerea la producția de serie a jocurilor video

PERSONALITĂȚI

Ralph Baer

(1922–2014)

Inginer american de origine germană, specialist în jocuri video. El a creat primul joc video în 1968, motiv pentru care a fost numit și „Părintele jocurilor video”. Pentru meritele sale în acest domeniu și pentru inventarea consolei de jocuri, în 2006 a primit Medalia Națională pentru Tehnologie.

A. „Rolul jocurilor pe calculator pentru un tânăr este de a-și îmbogăți vocabularul pentru a învăța o limbă nouă (majoritatea sunt în engleză) și pentru creativitate. Eu cred că jocurile pe calculator sunt bune pentru copii și tineri dar să fie niște programe cu pauze de cam 2-3 ore. Ele pot duce la dependență dacă nu sunt respectate unele programe cu pauze, se pot produce boli și crize din cauza lor. Este bine ca să te recreezi pe calculator dar să respecti unele reguli de protecție și programe.”

(comentariul unui elev pe Brainly.ro - <https://brainly.ro/tema/3095019#readmore>)

B. „În opinia mea, jocurile pe orice dispozitiv electronic, în special în viața tinerilor, reprezintă o temă primordială, pentru societatea actuală, deoarece privește nu doar pe tineri, ci și pe părinții acestora, pe profesorii acestora și pe orice persoană cu care vin în contact, iar apoi va influența generațiile viitoare într-un mod neprevăzut, dacă nu se aștepte un ochi și asupra acestui fenomen uimitor de răspândit. [...] În concluzie, opinia mea cu privire la importanța jocurilor pe dispozitivele electronice în viața tinerilor are două ramuri; dacă există moderație (care e prea puțin întâlnită) în desfășurarea acestei activități virtuale atunci nu cred că va aduce con-

secințe nedorite, dar cum omul nu cunoaște abstenența, consider [necesară] excluderea lor din viața unui tânăr, că trebuie să se preocupe de dezvoltarea unei vieți adevărate solide, și nu a uneia ireale. Căci oare va apărea un nou Eminescu, un nou Creangă, un nou Maiorescu care și-a dedicat timpul jocurilor virtuale? Această întrebare trebuie să stea veșnic în fruntea poporului nostru: cum să se nască (un) noul «vechi»?”

(opinie precizată pe <https://www.scribd.com/document/372149176/Text-argumentativ-Importanta-jocurilor-pe-calculator-smartphones-in-viata-tinerilor>)

Citiți cu atenție sursele de mai sus și răspundeți la următoarele întrebări:

1. Selectați din sursa A două avantaje ale jocurilor pe computer.
2. Precizați din sursa B motivul pentru care jocurile pe computer reprezintă o temă primordială pentru societatea actuală.
3. Rezolvați următoarea situație-problemă – *Jocurile video sunt cea mai sigură formă de divertisment pentru copii? Folosiți și argumente din textul lecției și al surselor date.*

Reprezentări ale dependenței de jocuri.

TERORISMUL

Este o formă de luptă politică prin care se încearcă răsturnarea puterii legale în stat, folosind violența. Începuturile terorismului datează din Epoca Modernă. Termenul de terorism a apărut în timpul Revoluției franceze, care a ridicat teroarea la nivel de politică de stat. În perioada care a urmat au fost create o serie de societăți secrete al căror scop era **răsturnarea ordinii firești în stat**, prin numeroase **comploturi și atentate**. Terorismul ca mod de luptă pentru transformarea societății a luat amploare în Rusia țaristă, unde diverse organizații nihiliste și anarhiste au organizat mai multe comploturi cu bombe. În urma unuia dintre ele a fost asasinat țarul Alexandru II-lea. Acțiunile grupurilor teroriste s-au radicalizat în secolul XX, pe măsură ce își vor fundamenta ideologic acțiunile. Nihilistilor și anarhiștilor li s-au adăugat asociații revoluționare care puneau în practică idei ale extremei drepte sau ale extremei stângi. Atentatele acestora s-au desfășurat în spațiul public și au urmărit, cu precădere, oamenii politici. Printre cei care au murit în urma atentatelor teroriste sunt primul ministru român I. G. Duca, în 1933, regele Alexandru I al Iugoslaviei și Louis Barthou, ministrul de Externe al Franței, în 1934.

11 septembrie 2001 – Turnurile Gemene din New York au fost lovite de avioanele deturnate de teroriști.

Extinderea și consolidarea terorismului s-au produs în anii 1970-1980 ai secolului XX. Organizațiile de diverse nuanțe politice acționau atunci prin atentate cu bombe, răpiri și crime pentru destabilizarea regimurilor liberale din Europa Occidentală. Foarte cunoscute în epoca respectivă au fost acțiunile „**Brigăzilor roșii**” din Italia, ale grupărilor naționaliste **IRA** din Irlanda și **ETA** din Spania. În ultimele decenii terorismul s-a internaționalizat. **Organizația pentru Eliberarea Palestinei** este prima grupare care a acționat în acest sens, utilizând deturnarea de avioane și luarea de ostatici cu scopul de a li se aproba solicitările. Cele mai grave acțiuni teroriste sunt ale organizațiilor arabe. Astfel, la 11 septembrie 2001, 19 teroriști islamici sinucigași aparținând grupării **Al-Qaeda** au deturnat patru avioane cu călători și apoi au lovit „turnurile gemene” din New York și sediul Pentagonului din Washington, ucigând 2 933 de oameni. Alte acțiuni teroriste majore s-au produs în anii din urmă și în alte părți ale lumii, precum în Pakistan, Nigeria, Londra, Madrid și Paris. Prin urmare, guvernele și organizațiile internaționale specializate în **combaterea terorismului** subliniază importanța cooperării împotriva acestui fenomen.

CRONOLOGIE

- 1972** **septembrie** OEP asasinează 11 sportivi israelieni la Jocurile Olimpice de la München
- 1978** **mai** „Brigăzile Roșii” îl asasinează pe Aldo Moro
- 2001** **11 septembrie** teroriștii Al-Qaeda distrug Turnurile Gemene ale World Trade Center din New York și avariază clădirea Pentagon de lângă Washington
- 2015** **7 ianuarie** doi teroriști arabi au ucis 12 oameni în sediul revistei satirice *Charlie Hebdo* din Paris.

ȘTIȚI CĂ...

- Unele dintre cele mai grave atentate teroriste din lume, în proporție de 60 %, au loc în Afganistan, Irak, Pakistan și nu în Vestul Europei?
- Cel mai mare atac terorist a fost planificat la Fort Worth Texas, în 1997, unde trebuia să fie aruncată în aer o rafinărie? Organizatorii se așteptau la 30 000 de victime. Complotul a fost dejucat.

A. Priviți cu atenție imaginea de mai sus. Realizați un poster în echipă, prin care să transmiteți un mesaj împotriva terorismului și a formelor sale de manifestare.

B. Priviți cu atenție imaginea de mai sus și completați un organizator grafic, după modelul de mai jos, având în vedere următoarele cerințe:

a. Descrierea personajului   b. atitudinea acestuia

Sursa B		
Sursa îmi spune...	Sursa sugerează că...	Sursa nu menționează....

C. „Pentru a oferi un răspuns cuprinzător la amenințarea teroristă în evoluție, un cadru consolidat de incriminare pentru combaterea terorismului trebuie să fie completat de măsuri eficace pentru prevenirea radicalizării care duce la terorism și de un schimb eficient de informații cu privire la infracțiunile de terorism. În acest spirit, instituțiile UE și statele membre își exprimă în mod colectiv angajamentul – în domeniul lor de competență respectiv – de a continua să se dezvolte și să investească în măsuri preventive eficace, ca parte a unei abordări cuprinzătoare care implică toate politicile relevante, inclusiv, în special, în domeniul educației, incluziunii sociale și integrării, și toate părțile interesate, inclusiv organizațiile societății civile, comunitățile locale sau partenerii industriali.”

(Declarația comună a Parlamentului European, Consiliului și Comisiei la adoptarea Directivei privind combaterea terorismului)

Citiți cu atenție sursa C și răspundeți la următoarele întrebări:

1. Precizați scopul acestei declarații.
2. Menționați unul dintre domeniile prioritare în care trebuie să se investească în măsuri preventive pentru combaterea terorismului.
3. În urma informațiilor suplimentare obținute cu ajutorul motoarelor de căutare, precizați un alt document cu scop similar.

PERSONALITĂȚI

Aldo Moro

(1916–1978)

Om politic italian, președinte al Partidului Democrația Creștină, de mai multe ori prim-ministru, adept al unui guvern de „solidaritate națională” pentru scoaterea Italiei din criză. A fost răpit pe 16 martie 1978 de către „Brigăzile Roșii” și a fost ucis cu mai multe focuri de armă după 55 de zile de la răpire, în urma unor îndelungi interogatorii.

MIGRAȚII ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Mișcările de populații sunt un fenomen obișnuit și o realitate a lumii contemporane. Fenomenul este cunoscut încă din secolul al IV-lea î.H., dar s-a intensificat în epoca noastră. **Cauzele migrațiilor** pot fi: politice, apărute din cauza regimului opresiv care încalcă drepturile și libertățile cetățenești; militare, având drept temei izbucnirea unor conflicte militare din diverse motive (interetnice, confesionale, civile); economice și sociale, cele mai des întâlnite, provocate fie de lipsa locurilor de muncă, fie de dorința afirmării profesionale, de sărăcie și foamete; culturale, determinate de nevoia unui sistem de învățământ performant; sanitare; religioase; naturale sau etnice. După modul în care se produce, migrația poate fi individuală sau de grup. În funcție de perioada de deplasare, migrațiile pot fi sezoniere sau definitive. Condițiile care le produc pot determina migrații forțate sau libere. Migrațiile mai pot fi ritmice sau de mișcare permanentă, cu precădere în situația grupurilor umane. Un alt criteriu după care se pot împărți mișcările de populație este cel al respectării legislației – legale sau ilegale.

Direcțiile migrațiilor din lumea contemporană sunt în primul rând către statele din Europa Occidentală, către SUA, Canada, Australia sau Noua Zeelandă, care oferă protecție economică și socială sau securitate socială sporită. În interiorul țărilor, deplasarea populațiilor se face din regiunile mai slab dezvoltate către cele mai industrializate ori din mediul rural către mediul urban, care oferă condiții mai bune de viață.

Consecințele migrațiilor sunt diferite în țările de origine față de cele de destinație. În statele din care se emigrează scade populația, în general cea activă, aptă de muncă. Urmările economice se manifestă prin dezechilibre economice în anumite zone ale țării. Cele mai grave consecințe sunt cele sociale, prin producerea de rupturi la nivelul familiilor sau generațiilor dintr-o țară.

Pentru statele care acceptă migrații urmările pot fi economice, sociale, demografice, religioase sau sanitare. Urmările economice sunt cele mai importante deoarece apariția unei forțe de muncă noi și mai ieftine, care acceptă să lucreze în domenii pe care gazdele le evită, acoperă lipsurile din țara respectivă. Aceasta generează concurență și conflicte cu forța de muncă autohtonă. Când imigranții sunt calificați și la fel de bine pregătiți, tensiunile sporesc deoarece aceștia pot avea un statut privilegiat. Între consecințele sociale ale imigrării este și apariția unor cartiere speciale ale imigranților, care pot duce la segregare socială sau culturală, la marginalizare sau inadaptare.

PERSONALITĂȚI

Monica Lovinescu

(1923–2008)

Om de litere, critic literar, una dintre vocile inconfundabile ale Radio Europa Liberă. Din 1947 a trăit în exil, în Franța, unde s-a dedicat până la sfârșitul zilelor culturii române și luptei pentru drepturile și libertățile românilor. Poate fi considerată una dintre figurile importante ale exilului românesc care a emigrat din motive politice în capitala Franței.

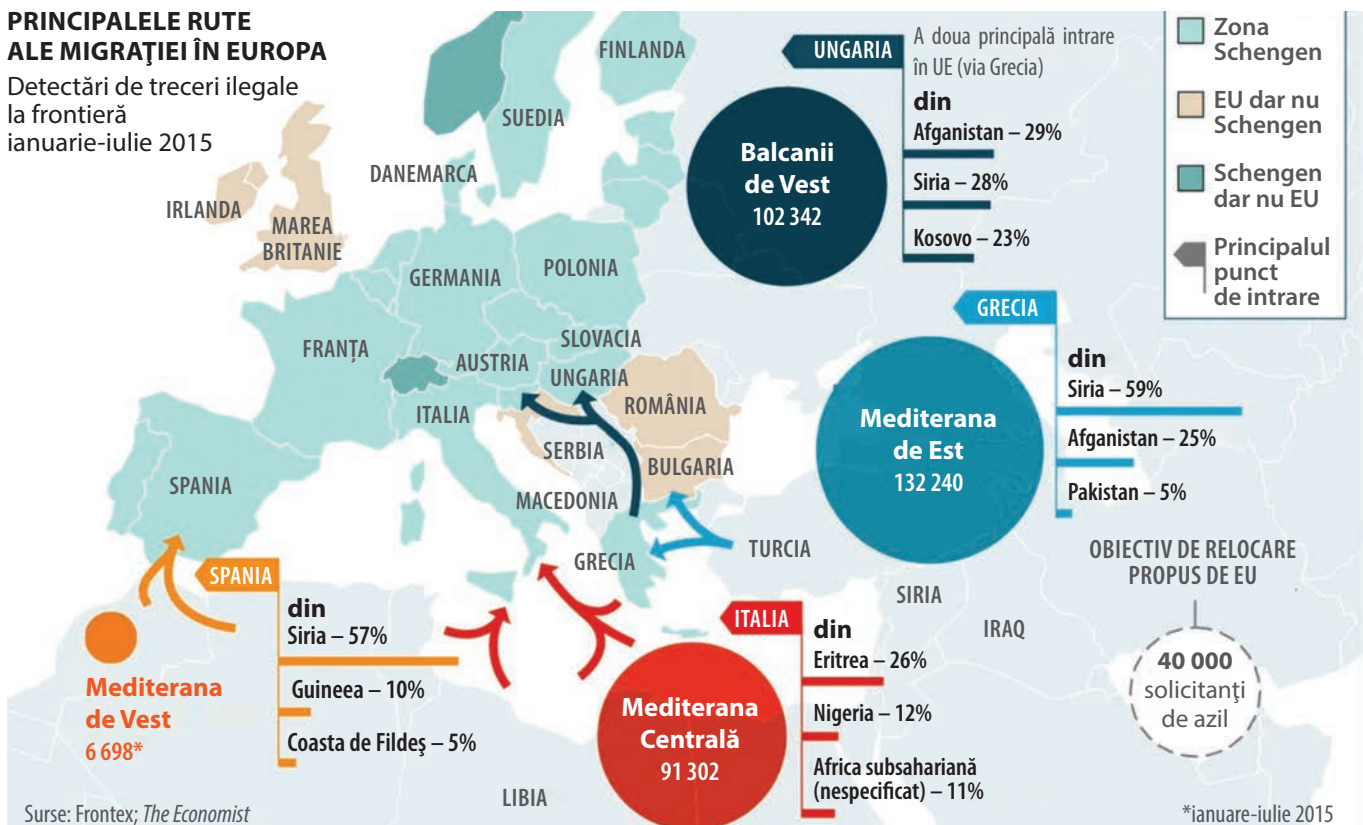
CRONOLOGIE

- 1950–1970** apare și se dezvoltă migrația economică din țările slab dezvoltate către vestul Europei
- 1960–1970** migrația locuitorilor din fostele colonii către fostele metropole
- 1990** migrație masivă din regiunile estice către cele vestice ale Europei
- 2005** Parlamentul european și Consiliul Uniunii Europene decid cu privire la legislația în materie de azil

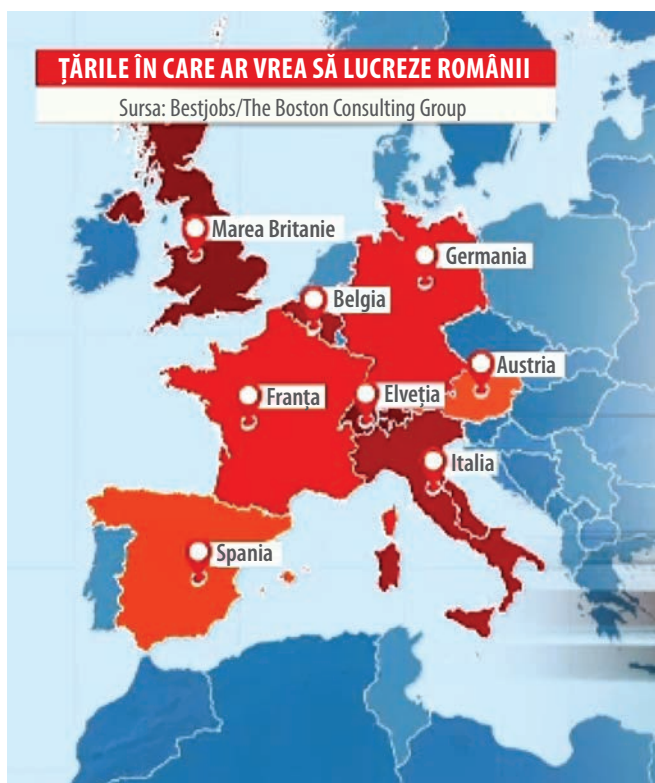

PRINCIPALELE RUTE ALE MIGRAȚIEI ÎN EUROPA

Detectări de treceri ilegale la frontieră
ianuarie-iulie 2015

A

B

Analizați datele oferite de sursa A. Completați într-un tabel țările de origine ale emigranților, procentul în care aceștia emigrează și țările spre care se îndreaptă.

Țara de origine	Procentul	Țara de destinație

1. Priviți sursa B. Formulați o opinie referitoare la utilizarea culorilor diferite pentru țările din Europa de Vest, ca țări în care vor să se stabilească.

2. Pe baza celor două surse, menționați o asemănare și o deosebire a cauzelor și consecințelor migrațiilor în Europa postbelică.

ȘTIAȚI CĂ...

- În 2015 și 2016, peste 2,5 milioane de persoane au solicitat azil în Uniunea Europeană?
- În urma migrațiilor din anii 2017–2018 și-au pierdut viața în Marea Mediterană 2 030 de persoane?
- Comisia Europeană a propus triplarea finanțării pentru problematica migrațiilor, care în perioada 2021–2027 ar trebui să beneficieze de 39,9 miliarde Euro, față de 13 miliarde cât sunt alocate acum?

EVALUARE 4

I. Încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

1. Mișcarea „Hippie”, apărută în Statele Unite ale Americii în anii 1960, protesta împotriva:
- aplicării Planului Marshall
  - creșterii salariilor și pensiilor
  - participării tinerilor la războiul din Vietnam
  - respectării drepturilor omului

5 puncte

2. Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată de:

- CAER
- ASEAN
- NATO
- ONU

5 puncte

II. Ordonăți cronologic următoarele fapte și evenimente istorice:

- adoptarea Convenției asupra Drepturilor Omului a Consiliului Europei
- criza petrolului
- lansarea în spațiu a primului om, Iuri Gagarin, de către URSS
- Tratatul de la Roma, prin care se pun bazele Comunității Economice Europene (CEE)

5 puncte

III. Priviți cu atenție desenul de mai jos:

Scrieți un text scurt, de patru-cinci rânduri, în care să vă exprimați opinia referitor la mesajul din desen, folosind și termenii *imigrant*, *emigrant* și *drepturile omului*.

25 puncte

IV. Citiți cu atenție sursa de mai jos și răspundeți la următoarele cerințe.

„Realitatea este că Uniunea s-a extins considerabil în ultimii 15 ani, nu doar ca număr de membri, ci și din punct de vedere al competențelor (justiție și afaceri interne, gestionarea crizelor internaționale, protecția mediului; recent au fost puse bazele politicii europene de energie etc.). Timp de câteva decenii, procesul de integrare europeană a avansat, gradual și progresiv [...]. Criza prelungită a Tratatului Constituțional și complexitatea negocierilor de adoptare a Tratatului de Reformă arată că într-o Uniune cu 27 sau mai mulți membri va fi extrem de dificil de obținut consensul pentru o nouă reformă instituțională.”

(Ion Jinga, *Uniunea Europeană în căutarea viitorului: studii europene*)

1. Numiți din sursa dată un tratat al Uniunii Europene.

5 puncte

2. Menționați trei competențe ale Uniunii Europene.

15 puncte

3. Precizați, pe baza sursei date, o caracteristică a Uniunii Europene.

5 puncte

4. Folosind cunoștințele asimilate despre Uniunea Europeană, răspundeți în cinci rânduri la următoarea situație-problemă: *Creșterea numărului de state membre face necesară și o reformă a instituțiilor.*

25 puncte

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu

TOTAL GENERAL

100 puncte

Realizați un portofoliu individual cu tema: „**Lumea după cel de-al Doilea Război Mondial**”

Termen de predare: sfârșitul semestrului al II-lea.

CONȚINUT:

1. Dezvoltarea economică: Economia de piață și economia centralizată

- exemplificări din fiecare model economic
- comparații între cele două tipuri de economie
- biografii ale personalităților care au influențat dezvoltarea postbelică

2. Cortina de Fier și organizarea politică a statelor postbelice

- între „Războiul Rece” și „Războiul Cald”
- exemple însoțite de imagini, selecții de surse, eseuri

3. Uniunea Europeană, funcționare și extindere; Studiu de caz: România

- instituții și interacțiunea dintre ele
- etapele aderării României la Uniunea Europeană (un referat asupra activității Uniunii Europene, fotografii, interviuri, prezentarea unor personalități care au contribuit la acest proces, realizarea de postere)

4. Forme de manifestare ale globalizării

- două interviuri înregistrate cu profesorii de istorie din școală pe tematica globalizării
- chestionare adresate colegilor din clasele mai mari despre noile tehnologii și consecințele acestora
- un eseu de maximum o pagină care să cuprindă și reflecțiile voastre asupra acestui fenomen contemporan

5. Viața cotidiană (protestele tinerilor, tehnologia și noile forme de divertisment). Migrația și Terorismul

- scurte eseuri despre fiecare dintre subiectele precizate

PORTOFOLIUL MAI POATE CUPRINDE:

- teste curente
- fișe de lucru ale cărților pe care le-ați citit
- rezultatele participării voastre la diverse concursuri
- orice alte produse care pot fi incluse în portofoliu și au legătură cu tema propusă

Nu sunt punctate materialele care sunt plagiate de pe motoarele de căutare și în care nu se observă contribuția proprie.

Biografiile personalităților incluse în portofoliu trebuie să cuprindă: date autobiografice (locul și data nașterii), studii, activitatea centrată pe momentul pentru care s-a remarcat, sfârșitul, însemnătatea și importanța activității pentru posteritate, opinii asupra activității sale, opera, bibliografia utilizată.

Indiferent de tematică, referatele cuprinse în portofoliu trebuie să aibă cel mult trei pagini, să cuprindă și imagini, ca anexe, să fie redactate cu corp de literă size 12, font Times New Roman, aliniere justify, iar la final să li se atașeze o bibliografie care să cuprindă minimum trei lucrări, din care cel puțin una să fie tipărită. Bibliografia se va redacta în ordinea alfabetică a autorilor (nume și prenume), după modelul: Iorga, Nicolae, *O viață de om așa cum a fost*, Editura Minerva, București, 1976. Site-urile se vor plasa la sfârșit, după modelul: https://europa.eu/european-union/index_ro (accesat la 21.03.2019).

Se punctează și forma estetică a portofoliului (tehoredactarea și calitatea anexelor: fotografii, realizarea de grafice etc.)

CRITERII DE EVALUARE

- conținutul portofoliului (30 p)
- calitatea componentelor portofoliului (50 p)
- aspect estetic (10 p)
- din oficiu (10 p)

Evaluare portofoliu elev _____ /clasa _____ an școlar _____

Criterii de evaluare	Punctaj	Subcriterii										Observații	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
a. conținutul portofoliului	30 p												
b. calitatea componentelor portofoliului	50 p												
aspect estetic	10 p												
puncte din oficiu	10 p												
Total	100 p												

Subcriteriile sunt evidențiate separat de către cadrul didactic și sunt aduse la cunoștință elevilor. La fiecare criteriu general pot fi cel mult 10 subcriterii de evaluare.

RECAPITULARE FINALĂ

Am învățat: Unitatea 1 – LUMEA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

Am reținut:

- Rivalitatea dintre marile puteri a fost principala cauză a declanșării Primului Război Mondial.
- Primul Război Mondial a fost un război total, deoarece luptele s-au purtat atât pe front, cât și în spatele frontului.

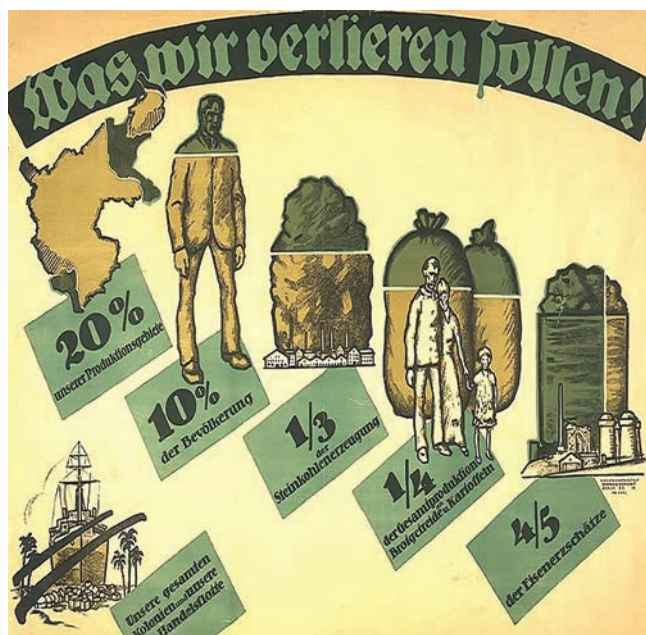
• Noile tipuri de arme au dus la un număr impresionant de victime.

• Conferința de Pace de la Paris a urmărit impunerea unei noi ordini europene prin semnarea tratatelor de pace cu statele învinse și crearea Societății Națiunilor.

Activități de învățare:

Metoda cubului:

Activități	Sarcini de lucru
Describe	Contextul istoric care a condus la declanșarea Primului Război Mondial
Compară	Fronturile de luptă (vestul – estul Europei)
Asociază	Corect datele istorice din coloana a. cu faptele/evenimentele istorice din coloana b. : a. 3 august 1914, 4 august 1916, 15 august 1916, 6 decembrie 1916, 6 iulie 1917, 7 mai 1918, 11 noiembrie 1918. b. Conferința de Pace de la Paris, intrarea României în război, începe bătălia de la Mărășești, ocuparea capitalei București, Pacea de la București, România se declară neutră, semnarea convenției militare și politice cu Antanta, sfârșitul Primului Război Mondial.
Analizează	Un document istoric: <i>Rezoluția Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia.</i>
Aplică	Realizați, în cinci rânduri, un text corect din punct de vedere istoric, folosind următorii termeni istorici: <i>autodeterminare națională, defensivă, ofensivă, neutralitate, război modern, reîntregirea națională.</i>
Argumentează	Cum a reușit statul român să își păstreze ființa națională, deși mare parte a teritoriului, inclusiv capitala, s-au aflat sub ocupația Puterilor Centrale.

„Art. 160. [...] Totalul efectivelor armatei statelor care constituie Germania nu va trebui să depășească o sută de mii de oameni [...].

Art. 173. Orice fel de serviciu militar general obligatoriu va fi desființat în Germania. [...]

Art. 180. Toate fortărețele, fortificațiile și locurile întărite, situate pe teritoriul german, la vestul unei linii trasate la 50 km. est de Rin, vor fi dezarmate și dărâmate [...].

Art. 198. Forțele militare ale Germaniei nu vor trebui să cuprindă nici o aviație militară sau marină [...].”

(*Tratatul de pace cu Germania, 28 iunie 1919*)

1. Precizați locul unde a fost semnat tratatul de pace cu Germania.

2. Analizați imaginea și textul dat. Menționați trei motive de nemulțumire ale Germaniei față de prevederile tratatului de pace.

Am învățat: Unitatea 2 – PERIOADA INTERBELICĂ: O LUME ÎN SCHIMBARE

Am reținut:

• Viața cotidiană interbelică a cunoscut o profundă schimbare, influențată de descoperirile științifice și invențiile tehnologice obținute în timpul războiului, de experimentarea a noi modele culturale și de divertisment.

• În Europa se confruntă două modele politice opuse: democrația și totalitarismul.

• După război, crește prestigiul și rolul Statelor Unite ale Americii pe glob.

• Marea Criză Economică a pus capăt perioadei de pace și prosperitate de după război.

Activități de învățare:

Analizează:

A. „Fotografia și cinematograful au reprezentat [...] noile mijloace de expresie artistică, însă spiritul inovator al vremii cuprindea și formele de artă mai tradiționale, laolaltă cu fabricile zgomotoase, conduse de întreprinzători precum André Citroën, Louis Renault și frații Michelin. Clinchetul metalic al liniei de asamblare și vuietul traficului de automobile se reflectau în muchiiile precise și formele din Art Deco, iar arhitecți precum Le Corbusier se inspirau din noii zei ai mașinilor, ai industrializării și ai tehnologiei.”

(Mary McAuliffe, *Parisul anilor nebuni*)

Cerințe:

1. Selectați din text trei termeni referitori la petrecerea timpului liber.

2. Alcătuiți cu fiecare termen selectat un enunț corect din punct de vedere istoric.

3. Precizați, pe baza sursei, o caracteristică și un reprezentant al curentului Art Deco.

B. „În anii '30, Europa s-a fărâmat. Criza economică a constituit detonatorul unei crize politice, ideologice, morale. [...] Până în 1914 și, într-o anumită măsură, până la începutul anilor '30, desigur că nu exista «o Europă»; exista, în schimb, un model european. În 1939, pentru micul continent european sfâșiat între comunism, fascism și democrație, criza din anii '30 se termina într-o nouă tragedie [...]”

(Jean Carpentier, François Lebrun, coord., *Istoria Europei*)

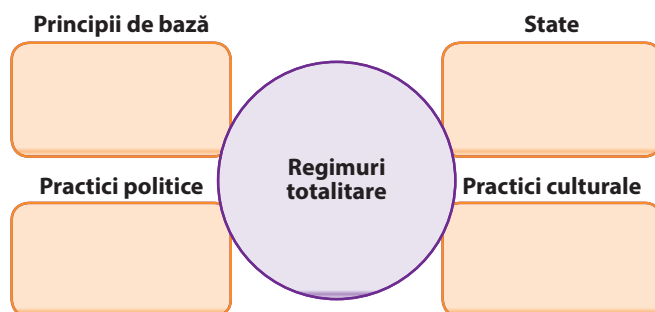
An/perioadă	Eveniment
Cauze	Urmări

Muncitor lucrând pe un zgârie-nori, New York, 1930.

C. Completați o diagramă după modelul de mai jos. Asociați informațiile/termenii din listă cu domeniul corespunzător.

Listă: *alegeri libere, antiliberalism, cenzură, circulația cărților, cultul personalității (conducătorului), Germania, Italia, poliția politică, propagandă, respingerea democrației, separația puterilor în stat, un singur partid politic, SUA, URSS.*

Am învățat: Unitatea 3 – LUMEA ÎN RĂZBOI

Am reținut:

- Societatea Națiunilor nu și-a îndeplinit obiectivele din cauza rivalității și neîncrederii dintre învingătorii și învinșii din Primul Război Mondial, neparticipării Rusiei bolșevice și a SUA.
- Operațiunile militare în al Doilea Război Mondial s-au purtat pe trei continente și au angajat imense resurse umane și materiale.

Activități de învățare:

A. Căutați la biblioteca școlii sau utilizând un motor de căutare pe Internet informații despre orașul Guernica. Completați un organizator grafic după modelul de mai jos.

Sursa	Prim-plan	Fundal
	Personaje Acțiuni Obiecte și simboluri Culori folosite	Personaje Acțiuni Obiecte și simboluri Culori folosite

Texte prezente și imagini: Lucrarea *Guernica* (dimensiuni 349,3x776,6 cm) reprezintă rezistența poporului spaniol față de regimul generalului Franco, totodată un protest la adresa războiului și a suferințelor provocate civililor.

B. Proiect: Al Doilea Război Mondial văzut prin ochii copiilor

- **Scop:** cunoașterea istoriei prin efort propriu.
- **Mod de lucru:** în echipă
- **Etapele proiectului:**
  - a. **stabilirea și alegerea temei de prezentat:** *Operațiuni militare* (alianțe, bătălii, tipuri de armament etc.); *Copilăria în vreme de război* (școala și tipul de educație, reguli de supraviețuire, rolul copiilor în familie, situația copiilor orfani, sărbători); *Viața copiilor evrei în timpul războiului* (drepturi, interdicții).
  - b. **selectarea resurselor:**
    - **vizuale:** <https://www.muzeuldefotografie.ro/>, Imperial War Museum - <https://www.iwm.org.uk/>, <https://www.yadvashem.org/>, <https://www.ushmm.org>, Google Cultural Institute - <https://artsandculture.google.com/> (secțiunile Evenimente istorice și Personalități istorice).
    - **filme artistice:** *Pearl Harbor*, *Camarazi de*

război, *Scrisori din Iwo Jima*, *Viața e frumoasă*, *Pianistul*, *Lista lui Schindler*, *Razia*, *Grădina speranței*.

- **cărți:** Svetlana Aleksievici – *Ultimii martori*; Kimberly Brubaker Bradley – *Războiul care mi-a salvat viața*; *Jurnalul Annei Frank*; Markus Zusak – *Hoțul de cărți*; Antonio G. Iturbe – *Biblioteca de la Auschwitz*; Lois Lowry – *Numără stelele. O poveste din Copenhaga*; Wilhelm Gehlen, Don Gregory – *Copii în armata nazistă*, Kenzaburō Ōe – *Stârpiți răul de la rădăcină, împușcați copiii*.

c. **elemente de conținut:** pagina de titlu (tema, autorii, clasa, perioada de realizare); cuprinsul (texte, imagini, afișe, diagrame etc); concluzii; bibliografia. Proiectele vor fi prezentate în clasă, iar produsele finale vor fi expuse.

Am învățat: Unitatea 4 – LUMEA POSTBELICĂ

Am reținut:

• La mijlocul secolului XX, Cortina de Fier împarte Europa în două lumi asupra cărora își dispută suveranitatea SUA și URSS.

• Al Doilea Război Mondial a dus la prăbușirea imperiilor coloniale și la formarea de noi state independente.

• Statele lumii s-au mobilizat pentru a impune pacea mondială, astfel a luat naștere în 1945 Organizația Națiunilor Unite.

• Valorile fundamentale ale Uniunii Europene sunt demnitatea umană, libertatea, egalitatea, domnia legii, respectarea democrației și a drepturilor omului.

Activități de învățare:

Analizează:

A. „Bogata societate de consum care începea să se dezvolte în anii 1960, după perioada cenușie și monotonă a anilor 1950, a adus schimbări semnificative în societate și în familie. Noul stil muzical, lansat la mijlocul anilor 1950 de cântărețul american de rock Elvis Presley și dezvoltat în anii 1960 de grupul englez de *beat* numit Beatles, a creat o uriașă mișcare internațională a tinerilor. [...] Tineretul Europei a găsit și alte forme de exprimare în afară de muzică. S-a interesat de politică și a protestat împotriva multor lucruri, dar în special împotriva americanilor în războiul din Vietnam.”

(Gordon Kerr, *De la Carol cel Mare, la Tratatul de la Lisabona*)

Cerințe:

1. Căutați pe <https://www.youtube.com>, piesa *Imagine*, interpretată de John Lennon. Formulați o opinie referitor la mesajul transmis prin intermediul muzicii.

B. „Chiar dacă azi asociem terorismul, în primul rând, cu cauzele religioase radicale, el [...] continuă să fie utilizat și azi de grupări și indivizi [...]. Tacticile asociate terorismului au continuat și ele să evolueze. Acest fapt se vede cel mai clar în reacția la dezvoltarea tehnologică. Teroriștii au adoptat noile tipuri de explozibili și modelele de arme automate portabile nu doar ca o metodă [...] de a atrage atenția, dar și ca «multiplicatori de forță» care permit ca puțini făptași să vatăme eficient cât mai mulți.

Inovațiile din tehnologia media au oferit noi mijloace mai bune pentru a transmite programele radicale cu vorba și fapta.”

(Randall D. Law, *Istoria terorismului de la asirieni la jihadiști*)

Cerințe:

1. Rezolvați următoarea situație-problemă: *Terorismul contemporan este o consecință a dezvoltării noilor tehnologii?* Răspunsul va fi redactat în cinci-șase rânduri.

C. „Internetul ne-a readus în era alfabetică. Dacă ne-am crezut vreodată intrați în civilizația imaginii, computerul ne readuce în galaxia Gutenberg: acum toată lumea e nevoită să citească. [...] În plus, computerul depinde de existența electricității și nu-l poți folosi în cada de baie sau măcar culcat pe o parte, în pat. Cartea e așadar un instrument mai flexibil. [...] Fără electricitate, totul e pierdut definitiv. În schimb, vom putea citi cărți la lumina zilei, ori seara la lumânare, chiar și atunci când toată moștenirea audiovizuală va fi dispărut. Secolul XX e primul secol care-a lăsat imaginii în mișcare, cu propria-i istorie și cu sunete înregistrate – dar pe suporturi nesigure.”

(Umberto Eco, *Nu sperați că veți scăpa de cărți*)

Cerințe:

1. Precizați, pe baza sursei, un punct de vedere exprimat de autor referitor la rolul cărții, susținându-l cu două informații selectate din text.

2. Pornind de la afirmația *Secolul XX e primul secol care-a lăsat imagini în mișcare, cu propria-i istorie și cu sunete înregistrate – dar pe suporturi nesigure*, realizați un cvintet, respectând cerințele de mai jos:

Pași	Cerințe de realizare
Titlul	1 cuvânt (substantiv)
Descriere	2 cuvinte (adjective)
Acțiune	3 cuvinte (verbe)
Sentimente	4 cuvinte (construcție, enunț)
Esența subiectului	1 cuvânt-cheie

A

- **activism social**: implicare în activități care au ca scop producerea unor schimbări în societate.
- **Al-Qaeda**: organizație teroristă fondată în august 1988, care sprijină activitățile extreme islamice în lume.
- **alianță**: înțelegere politică între două sau mai multe state, ale cărei prevederi sunt trecute într-un tratat, semnat de comun acord.
- **agresiune**: atac armat al unui stat împotriva altuia, cu scopul de a obține avantaje economice și teritoriale.
- **amfibiu**: vehicul militar care se poate deplasa atât pe apă, cât și pe uscat.
- **anarhism**: nesupunere față de legi sau de autorități.
- **Anschluss**: (în germană, *anexare, alipire, uniune*) desemnează anexarea Austriei de către Germania nazistă în martie 1938.
- **antisemitism**: atitudine ostilă față de evrei din motive religioase, rasiste, economice și politice.
- **armistițiu**: suspendare temporară a acțiunilor militare, în urma unui acord între părțile beligerante.
- **autodeterminare**: dreptul unui popor de a decide în problemele politice, economice, administrative, culturale, naționale.
- **Axa Roma-Berlin**: numele tratatului de alianță încheiat în 1936 între Italia și Germania.

B

- **beligerant**: stat care se află în stare de război.
- **„Big Bertha”**: cele mai mari tunuri de asalt germane având 13,5 m lungime și 4,25 m înălțime. Un obuz avea 1,5 m lungime și o greutate cuprinsă între 400 și 1 100 kg.
- **bolșevici**: majoritatea radicală a Partidului Social-Democrat Muncitoresc, care l-a susținut pe Lenin, în opoziție cu menșevicii (aripa moderată a partidului).

nut pe Lenin, în opoziție cu menșevicii (aripa moderată a partidului).

- **bombă atomică**: armă de distrugere în masă, care se bazează pe utilizarea energiei nucleare.
- **„Brigăzile Roșii”**: organizație teroristă de extremă stângă, care a activat în Italia începând cu 1970.
- **bursă**: instituție unde se vând și se cumpără acțiuni, se negociază valoarea mărfurilor.

C

- **„casus foederis”**: obligativitatea intrării în război de partea statului aliat.
- **cenzură**: eliminarea ideilor și informațiilor considerate periculoase de regimurile politice autoritare și totalitare sau în timp de război.
- **clasă de mijloc**: categorie socială alcătuită din antreprenori, intelectuali, mici meseriași, funcționari, care au ca principală sursă de venit salariul.
- **cobeligeranță**: situație în care se află un stat aliat cu un altul sau cu mai multe împotriva unui inamic comun.
- **conciliatorism**: politica de cedare la pretențiile statelor revizioniste, în vederea evitării războiului.
- **consolă**: sistem dedicat jocurilor video, reprezentând un computer interactiv pentru divertisment.
- **consumerism**: politica socială care încurajează achiziția de bunuri și servicii în cantități din ce în ce mai mari.
- **Cortina de Fier**: linie imaginară bazată pe realități politice; a despărțit Europa în țări comuniste și țări democratice, în timpul Războiului Rece.
- **crah**: dezastru financiar determinat de scăderea bruscă a cursului acțiunilor la bursă și devalorizarea monedei.
- **credit**: împrumut acordat de bancă și condiționat de restituire, la care se adaugă plata dobânzii.

D

- **criză politico-diplomatică**: perioadă de tensiune/încordare în relațiile dintre state, care poate să conducă la declanșarea unui conflict militar.
  - **cuirasat**: navă de război de mare tonaj, protejată de o cuirasă și înarmată cu artilerie grea.
  - **cultul personalității**: adorarea, venerarea excesivă, în contradicție cu calitățile lui reale, a unui conducător politic.
  - **cultură de masă**: cultura produsă la nivel industrial pentru divertismentul majorității populației.
  - **cultură globală**: cultură uniformizată, omogenizată, în care dispare specificitatea tradițiilor locale.
-
- **Dadaism**: curent literar și artistic manifestat după Primul Război Mondial, caracterizat prin negarea valorilor culturii tradiționale.
  - **defensivă**: poziție de apărare în fața inamicului.
  - **democrație**: formă de guvernare care garantează drepturile fundamentale și libertățile personale și economice ale cetățeanului.
  - **democrație populară**: regim politic instituit în statele intrate în sfera de influență sovietică după al Doilea Război Mondial, în care puterea ar fi trebuit să fie exercitată de „clasa muncitoare în alianță cu țărănimea și alte categorii de oameni ai muncii”.
  - **deportare**: decizie adoptată de o autoritate centrală în scopul pedepsirii prin mutarea forțată a unei persoane sau a unui grup de persoane din locul de reședință în zone îndepărtate sau izolate.
  - **dezirabil**: corespunzător dorinței/scopului.
  - **drepturile fundamentale ale omului**: drepturi și libertăți care se impun puterii legislative, executive și judecătorești, fiind garantate tuturor cetățenilor de constituția statului și de tratatele la care statul respectiv este parte.

E

- **conomie de piață**: sistemul economic în care deciziile ce privesc producția și distribuția de bunuri se bazează pe raportul liber dintre cerere și ofertă.
- **conomie dirijată**: sistem economic, în care deciziile cu privire la producție și investiții pe o anumită perioadă de timp sunt planificate de autoritatea centrală.
- **Einsatzgruppen**: trupe speciale, responsabile cu lichidarea persoanelor indezirabile din punct de vedere rasial sau politic.
- **emancipare**: procesul de eliberare morală, politică, economică și socială de sub o stăpânire străină, de sub dependență sau control.
- **emigrant**: persoană care părăsește țara de origine și se stabilește definitiv sau temporar în altă țară, din cauze sociale, politice, economice.
- **enciclopedic**: nivel de cunoștințe foarte ridicat, din toate domeniile, pe care îl poate atinge o persoană.
- **ETA** (gruparea „Pământul Basc și Libertatea”): organizație separatistă bască; militează pentru crearea unui stat independent în nordul Spaniei; înființată în 1959.
- **etatism**: mod de organizare politică în care statul intervine pentru a regla viața economică și socială.

F

- **faliment**: situație în care o persoană sau o instituție nu își mai poate plăti datoriile; ruină, eșec total.
- **„Fenomenul Pitești”**: regim de teroare fizică, psihică și morală, numit „reeducare”, aplicat între 1949–1952 studenților închiși în penitenciarele Pitești și Gherla.
- **fiabilitate**: capacitate a unui aparat de a funcționa fără defecțiuni într-un interval de timp și în condiții date.
- **film de artă**: film de calitate artistică deosebită ce contribuie la dezvoltarea cinematografei și a culturii.

- **film de divertisment:** film destinat distracției marelui public, ușor de realizat atât artistic, cât și material.
- **film de propagandă:** destinat răspândirii unor idei, concepții politice, cu scopul de a convinge și de a câștiga adepți.
- **flapper:** stil vestimentar reprezentativ pentru anii 1920, caracterizat de silueta cilindrică; rochiile nu marcau deloc talia și coborau până la jumătatea gambei.
- **Flower Power:** (în engleză, *Puterea Florii*), sloganul și simbolul ideologiei nonviolente a mișcării hippote.
- **front:** zona de desfășurare a luptelor.
- **Frontul de acasă:** expresia desemnează intervenția statului în restructurarea economiei și pregătirea populației civile pentru acceptarea sacrificiilor în războiul de lungă durată.
- **funcționalism:** curent în arhitectura secolului XX, care presupune ca forma construcției să fie determinată de funcția acesteia.
- **Führer:** (în germană, conducător), titlu folosit de Adolf Hitler, cancelar al Germaniei între 1933–1945.

G

- **garanții teritoriale:** obligații pe care un stat și le asumă față de un alt stat, aflat într-un eventual pericol.
- **Generația Beat:** mișcare social-literară inițiată de un grup de scriitori americani, începând cu anul 1950.
- **genocid:** politică de exterminare a unei populații din motive religioase sau de rasă.
- **ghetou:** cartier al unui oraș în care este obligat să trăiască un grup etnic, din cauza persecuțiilor și discriminării pe motive de rasă sau religie.
- **Globalizare:** fenomen contemporan care se manifestă în toate domeniile, prin transformarea lumii într-o unitate, depășind granițele naționale; ceea ce se întâmplă, de exemplu, în domeniul economic sau în cel cultural într-o anumită zonă a lumii influențează viața oamenilor din alte zone, regiuni, țări.

H

- **Gulag:** prescurtarea din limba rusă a Administrației Generale a Lagărelor de muncă forțată.
- **Hippies** (hippy): mișcare de protest a tinerilor împotriva modului de viață occidental, care a apărut la începutul anilor 1960.
- **Holocaust:** în lb. greacă – ardere completă; în lb. ebraică Shoah – calamitate, distrugere totală; persecuția sistematică a evreilor din Europa în anii 1933–1945, de către Germania nazistă și aliații săi.

I

- **imigrant:** persoană care se stabilește într-o țară străină, părăsindu-și țara de origine din diverse cauze.
- **indezirabil:** persoană considerată primejdioasă de către autoritățile unui stat.
- **industrializare:** proces de transformare a unei țări agrare într-o țară industrială dezvoltată, prin crearea mării industrii mecanizate.
- **inflație:** scăderea puterii de cumpărare a banilor.
- **infrastructură:** elemente de bază pentru buna funcționare a unui domeniu de activitate.
- **intercomunicare:** comunicare reciprocă, din ambele sensuri.
- **interculturalitate:** contact și dialog permanent între culturile unei regiuni, unui stat sau ale lumii.
- **IRA** (Armata Republicană Irlandeză): organizație militară revoluționară irlandeză, înființată în anul 1919.

L

- **Liga Națiunilor:** organizație internațională creată oficial la 10 ianuarie 1920, după Conferința de Pace de la Paris (1919), cu scopul dezvoltării colaborării între popoare, garantarea păcii și securității internaționale.

M

- **logistică:** ansamblu de operațiuni diferite care asigură desfășurarea unei activități mai complexe.
- **Lumea a Treia:** termen geopolitic care desemnează țările în curs de dezvoltare.

N

- **migrație:** deplasare a unei persoane, a unui grup sau a unor populații de pe un teritoriu pe altul, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali.
- **Mișcarea de Nealinere:** organizație interguvernamentală de state creată în 1961, care dorește păstrarea independenței naționale, a suveranității și integrității teritoriale a țărilor „nealiniat”, care s-au aliat însă deseori cu una sau alta dintre marile puteri.
- **multiculturalitate:** coexistența mai multor culturi într-un anumit spațiu, național sau regional.

O

- **naționalizare:** procesul de trecere a unor proprietăți particulare industriale, bancare, agricole în proprietatea statului.
- **neagresiune:** principiu de drept internațional care condamnă folosirea forței în relațiile dintre state.
- **neutralitate:** situația unui stat care nu se amestecă în conflictul dintre alte state, nu le acordă sprijin și pe timp de pace nu ia parte la încheierea de alianțe și pacte militare.
- **nihilism:** formă de manifestare a unei atitudini, tendințe sau concepții care neagă normele, instituțiile, tradițiile morale și culturale dintr-o societate.
- **nivel de trai:** gradul de satisfacere a nevoilor materiale și spirituale ale populației unei țări.
- **ofensivă:** poziție de atac pentru înfrângerea inamicului.
- **OEP** (Organizația pentru Eliberarea Palestinei): organizație politică și paramilitară a arabilor palestinieni, întemeiată în 1964.

P

- **Organizația Națiunilor Unite:** organizație fondată în 1945, cu sediul la New York, în scopul de a asigura pacea mondială, cooperarea internațională și respectarea dreptului internațional. România este membră a ONU din 1955.

R

- **planificare economică:** organizarea la scară națională a economiei.
- **Planul Marshall:** plan inițiat de SUA pentru a sprijini refacerea și dezvoltarea economiei țărilor europene după cel de-al Doilea Război Mondial. Poartă numele inițiatorului, generalul George Marshall.
- **portavion:** navă de luptă de mare tonaj; are la bord avioane, fiind înzestrată cu punți de decolare și apunare (aterizare pe punte) a avioanelor.
- **principiu:** un element fundamental, o idee sau o lege care stau la baza unei teorii științifice, a unui sistem politic, juridic, a unei norme de conduită.
- **proporționalitate:** raportul dintre părțile unui întreg (aici, UE) sau dintre o parte și întreg.
- **putere de cumpărare:** cantitatea de mărfuri și servicii ce poate fi cumpărată cu o anumită sumă de bani.
- **ratificare:** a da valabilitate juridică unui act, unui tratat etc.
- **Război Cald:** confruntare militară convențională între diferite state; numită așa în opoziție cu Războiul Rece.
- **război de poziție sau război de tranșee:** războiul se duce pe linii fortificate, săpate în Pământ.
- **război de uzură:** tactică militară de slăbire a inamicului prin atacuri și amenințări permanente.
- **război-fulger:** (germană, *blitzkrieg*), strategie militară folosită în cele două războaie mondiale; în Primul Război Mondial a constat în deplasarea rapidă de mari unități militare în

scopul de a obține victorii hotărâtoare; în al Doilea Război Mondial a însemnat cooperarea dintre unitățile de blindate, aviație și infanterie pentru nimicirea adversarului.

- **Război Rece:** perioadă de tensiuni și confruntări permanente, politice, diplomatice și propagandistice, între „Blocul Răsăritean” (comunist) și „Blocul Apusean” (democratic).
- **recesiune:** declin, stagnare economică temporară.
- **reconciliere:** împăcare, înțelegere.
- **regim politic:** ansamblul instituțiilor și raporturilor politice prin care clasa politică își pune în practică programul politic.
- **Reich:** imperiu, în limba germană.
- **Reichstag:** camera superioară a Parlamentului German.
- **reparații de război:** despăgubiri de război.
- **republică federală:** formă de organizare statală constând din asocierea mai multor state, care acceptă o autoritate comună, și, în același timp, păstrează o organizare proprie.
- **revizionism:** politica de modificare a prevederilor tratatelor internaționale.

S

- **securitate colectivă:** principiu ce prevede solidaritatea statelor (ajutor, protecție, asistență reciprocă) în cazul unui atac extern asupra unui stat semnatar.
- **sferă de influență:** domeniu sau spațiu în cuprinsul căruia influența este exercitată de cel mai puternic.
- **societate de consum:** societate bazată pe încurajarea consumului, prin folosirea tehnicilor de convingere a cumpărătorului.
- **Soluție finală:** planul nazist de lichidare totală a evreilor din Europa.
- **Spațiu vital:** termen folosit de Hitler prin care desemna necesitatea extinderii Germaniei în regiuni din Europa de Răsărit.
- **standardizare:** mod de organizare a producției industriale, care constă în realizarea de cantități mari a unor produse identice (producție de serie).

• **statu-quo:** situație politică și teritorială existentă la un moment dat/într-o anumită perioadă istorică.

- **statul bunăstării sociale** (*welfare state*): stat care își asumă responsabilitatea politică pentru asigurarea necesităților economice și sociale de bază ale cetățenilor.
- **subdezvoltare:** nivel de dezvoltare social-economică scăzut, specific unui mare grup de țări ale lumii contemporane.
- **subsidiaritate:** de la „subsidiar”, sinonim cu auxiliar, secundar, complementar.
- **sufrajetă:** militantă pentru dreptul de vot în Anglia (1906).

T

- **totalitarism:** formă de guvernare în care cetățeanul este subordonat total autorității statului.
- **tratată defensiv:** tratat de apărare.
- **tratată internațional:** acord scris încheiat între două sau mai multe state, cu scopul stabilirii unor norme juridice ce trebuie respectate în relațiile dintre ele.

U

- **ultimatum:** notă/cerere diplomatică imperativă adresată de un stat unui alt stat, în care se cere, sub amenințarea forței, îndeplinirea anumitor condiții.
- **unipolar:** un singur pol de putere.
- **utopie:** proiect, model sau concepție imaginate și irealizabile; ideal.

V

- **versus:** în limba latină – împotriva cuiva sau a ceva; opus cu; comparat cu.

W

- **Wall Street:** locația din New York a bursei și a celor mai importante bănci americane.
- **Wermacht:** numele armatei germane între anii 1935–1945.

Sugestii de rezolvare pentru Evaluări

UNITATEA 1

I. Câte 5 puncte pentru răspunsul 1. d; 2. b.

II. 5 puncte pentru răspunsul; a; d; c; b.

III. Câte 5 puncte pentru utilizarea unei culori pentru țările Marea Britanie, Franța, Rusia, Italia, România și a altei culori pentru hașurarea țărilor: Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria, Imperiul Otoman.

IV.

- 5 puncte pentru selectarea informației: „Președintele Wilson [...] s-a declarat «împotriva a tot ce ar da unei mari puteri europene, oricare ar fi ea, posibilitatea de a pune piciorul în Balcani»”.
- 10 puncte pentru menționarea asemănării referitoare la teritorii.
- 10 puncte pentru precizarea deosebirii dintre atitudini, respectiv Franța care dorea atât teritorii, cât și despăgubiri, iar Marea Britanie era interesată doar de viitorul comerțului cu Germania.

V.

- 25 puncte pentru coerența răspunsului, rezolvarea situației-problemă folosind informațiile din manual, de pe Internet, cărți sau articole despre extinderea Uniunii Europene.
- 5 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

VI.

- Câte 1 punct pentru utilizarea corectă a fiecărui termen (1px5=5p).
- 3 puncte pentru coerența textului din punct de vedere istoric.
- 2 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

UNITATEA 2

I. Se acordă câte un punct pentru fiecare corespondență corectă:

1c, 2d, 3b, 4a.

II. Se acordă câte două puncte pentru fiecare răspuns corect, astfel

Răspunsuri posibile:

- Germania, totalitar nazist, partidul unic, Adolf Hitler
- Italia, totalitar fascist, poliția politică, Benito Mussolini
- Marea Britanie, democratic, pluripartidism, Arthur Neville Chamberlain
- SUA, democratic, drepturi și libertăți cetățenești, F.D.Roosevelt

III. Se acordă patru puncte pentru ordonarea corectă din punct de vedere cronologic, astfel:

1. Frații Lumière au inventat cinematograful; 2. lansarea primului film sonor „Cântarețul de jazz”; Disney a lansat prima animație, 4. Charlie Chaplin a realizat filmul „Dictatorul”.

IV. Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare termen folosit corect din punct de vedere istoric.

V. Răspunsuri posibile:

1. Se acordă 6 puncte pentru oricare răspuns corect: demonstrațiile foametei și protestele au devenit ceva obișnuit în marile orașe.

2. Se acordă 4 puncte pentru răspunsul: șomeri.

3. Se acordă 4 puncte pentru menționarea oricărei cauze: supraproducție și subconsumație. Se acordă 6 puncte pentru prezentarea cauzei menționate, în care să fie menționat momentul declanșării crizei, crahul bursei din New York, problemele pe care le-a determinat în plan economic și social: falimente în lanț, șomaj de masă, inflație galopantă.

4. Se acordă 10 puncte pentru formularea oricărui punct de vedere legat de faptul că în condițiile crizei economice exista pericolul ascensiunii unor regimuri autoritare și totalitare. Se acordă câte 5 puncte pentru preluarea din text a unei informații din sursa A: „Existau temeri că din haosul crescând putea să ia naștere o dictatură”, respectiv a unei informații din sursa B: „Efectul deosebit de puternic al crizei în Germania a mărit receptivitatea populației la idea nazistă a unui salvator naționalist și dictatorial”.

UNITATEA 3

I. Se acordă câte 5 puncte pentru fiecare din următoarele răspunsuri corecte:

1. A; 2 F; 3 F; 4. A.

II. Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare răspuns corect:

Răspunsuri posibile: Măsurile adoptate de națiști împotriva evreilor din Europa: evacuare forțată, organizarea de ghetouri, distrugerea sinagogilor, deportări în lagăre de muncă, muncă forțată, lagăre de concentrare și exterminare, violențe și execuții în masă, experiențe medicale.

III. Se acordă puncte pentru răspunsurile corecte, după cum urmează:

1. 5 puncte pentru precizarea, pe baza sursei, a perioadei: 1939–1945.

2. câte 5 puncte pentru menționarea, pe baza sursei, a oricăror două consecințe ale războiului asupra populației civile. Răspunsuri posibile: bombardamente, emigrare forțată, administrație străină, execuții din motive politice sau rasiale.

(5px2=10p)

3. 4 puncte pentru răspunsul posibil: Cel de-al Doilea Război Mondial a fost un război total deoarece luptele au cuprins multe teritorii ale lumii, iar economia a fost pusă în slujba războiului. Populația civilă a avut de suferit din cauza raționalizării bunurilor de primă necesitate, a bombardamentelor sau a trupelor de ocupație. Cele două alianțe militare luptau pentru idealuri opuse: democrație – nazism.

4. câte 3 puncte pentru selectarea oricăror două informații din sursa dată.

(3px2=6p)

IV. Se acordă câte 5 puncte pentru oricare trei răspunsuri corecte:

Răspunsuri posibile: zona renană, Austria, regiunea sudetă, Cehoslovacia, Albania.

V. Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare răspuns corect (3px4=12 puncte):

Răspunsuri posibile:

Al Doilea Război Mondial a fost o consecință a crizei economice din anii 1929–1933.

<i>Argumente pro</i>	<i>Argumente contra</i>
criza financiară; inflația; căderea bursei de valori; creșterea influenței ideilor de dreapta pe fondul crizei regimului democratic.	politică externă ofensivă în scopul revizuirii tratatelor de pace de la Paris; politica de reînarmare; agresiunea statelor totalitare; conciliatorismul promovat de Marea Britanie și Franța.

UNITATEA 4

I. Câte 5 puncte pentru răspunsul 1.c; 2. d.

II. 5 puncte pentru răspunsul; a; d; c; b.

III.

- 5 puncte pentru formularea opiniei referitoare la mesajul caricaturii
- câte 5 puncte pentru utilizarea corectă a fiecărui termen (5px3=15p)
- 3 puncte pentru coerența textului
- 2 puncte pentru respectarea limitei de spațiu

IV.

- 5 puncte pentru numirea Tratatului Constituțional; sau a Tratatului de Reformă
- câte 5 puncte pentru menționarea, pe baza sursei, a oricăror trei competențe ale Uniunii Europene, de exemplu: justiție și afaceri interne; gestionarea crizelor internaționale; protecția mediului; politica europeană de energie (5px3=15p)
- 5 puncte pentru precizarea pe baza sursei a unei caracteristici a Uniunii Europene, de exemplu: Uniunea s-a extins considerabil în ultimii 15 ani, nu doar ca număr de membri; Uniunea s-a extins considerabil în ultimii 15 ani și din punct de vedere al competențelor.
- 20 puncte pentru coerența răspunsului, rezolvarea situației-problemă folosind informațiile din manual, de pe Internet, cărți sau articole despre extinderea Uniunii Europene.
- 5 puncte pentru respectarea limitei de spațiu.

